

MÜSLÜMAN OLMİYANLARIN
Din Durumları

(Bu mes'elede çıkan ihtilâf ve gazeteye geçen yazılar)

Yazan :
Ömer Fevzi Mardin

Yayan :
İlâhiyyât Kültür Te'lifleri
Basım ve Yayım Kurumu
Sayı : XV

Nûr Basımevi — 1952
İSTANBUL

MÜSLÜMAN OLMİYANLARIN
Din Durumları

[Bu mes'elede çıkan ihtilâf ve gazeteye geçen yazılar]

Yazan :
Ömer Fevzi Mardin

Yayan :
İlâhiyyât Kültür Te'lifleri
Basım ve Yayım Kurumu

Sayı : XV

Nûr Basımevi — 1952
İSTANBUL

Ön söz

Müslüman olmıyanların Din durumları hakkında mutaassıblar ihtilaf çıkardılar fikirler gazeteye aksetti (Vakit) gazetesinde fikirler müdafaa edildi. Mes'ele Arjantinde bulunan müslümanların; hasta bulunan Arjantin Cumhurreisinin eşi muhterem madam (Peron) hakkında şifâ dileğinde bulunacak bir cemaat toplamak üzere mevlûd okutmak niyyetinden çıktı. Bir Hıristiyan için şifâ dilemek maksadı ile mevlûd okunur mu okunmaz mı fikri ortaya kondu. Okunur denmesine mukabil okunmaz diyen de oldu. Niçin okunur ve ya niçin okunmaz fikirleri gazete sütunlarında tahlilden geçti.

Netice ; okunmaz diyenlerin fikirlerinin temelsizliğini olduğu kadar, tutulur tarafı olmadığını da meydana koydu. Fakat mes'ele Türk ve İslâm camiasının dünya muvacehesindeki i'tibarına ve dayandığı-mız Dinin hak ve hakikatine taallûk ettiği için gazetede basılan ve birazı da basılmıyan mes'eleyi bu risâle ile basıp millî ve Dinî kütüphanemize mal etmek vicdanî bir vazife oldu.

MES'ELE MÜHİMDİR

Mes'ele mütaassıbların ihata edemeyecekleri derecede mühimdir. Bunda zerre kadar ihmâl Allah hukûku, Din rûhu, halk hukûku bakımından yer yoktur. Bir zerre ihmâl ve tereddüd Allahın Allahlığına Dinin

âlemşümûl rûhuna ve halkın yüksek ve yalnız fazilete yer veren vicdanına mugayeret ve muhalefet olur.

Muhalifler diyorlar ki, ve dediklerini restasyon, ezberlemiş bir çocuk sadeliği ile düşüncesiz, ilimsiz mesnedsiz kılışe halinde tekrar edip diyorlar ki ve söylediklerini ne kadar kuvvetli senedlerle meselâ Kur'an âyetleri ile düzeltseniz onlar yine bildiklerini okumak i'tiyadiyle hiç bir şey işitmemiş gibi tekrar edip duruyorlar ki :

1) Kur'ân-ı kerim gelmekle her mukaddes kitabı hükümden düşürmüş yok etmiştir.

2) Hazreti Muhammed gelmekle her peygamberin insanlar üzerindeki nübüvvet hakkını yok etmiş kendisi buna tevarüs etmiştir.

İmdi :

Hazreti Muhammede ve Kur'ân-ı kerime tâbi' olmayanlar ister Müsevî ister Hıristiyan, her kim olursa olsun onlar kâfirdir, dalalettedir cehennemliktir.

Mü'minlik vasfı, muttakîlik sıfatı, hidayet ehli olmak meziyyeti, cennetlik olmak kazancı, hazreti Muhammedi tanıyan ve Kur'ana tabi' olanlara mahsustur

İşte :

Evlâdlarımızı ve nesiller boyunca zürriyyetlerimizi yurdun içinde ve dışında müslüman olmıyanlara bakişmaktan utandıracak ve çocuklarımıza nefret, kin ve husûmetden başka bir şey celbine yaramıyacak olan bu bâtil iddiayı ; bâtil olduğu için, Allah hukûkuna tecavüz olduğu için, dinimizin şerefine, ve insaniyeti yükselten, koruyan rûhuna muhalif olduğu için, ve insanlar arasına nifak, fesad soktuğu için, dünyanın hu-

zûruna mani' teşkil edeceği için ve evlâdlarımızı; böyle dar düşünceler, egoist fikirler sıkacağı için, evlâdlarımızın insanlık kabiliyyetlerinin inkişafına mani' teşkil edeceği için, evlâdlarımıza vicdan huzûru duyurtmıyacağı için, bu günden onu ele almak, ve kat'î bir neticeye bağliyerek ortaya bırakmak zarûreti vardır.

BİZ İNSANIZ

Mutaassıblara evvelâ duymadıkları bilmedikleri şeyi onlara ihtar edelim ki biz müslümanlar, biz Türkler evvelâ insanız. Ve insanlığımız derecesinde dindarız. Biz o kanaatdeyiz ki İslâmiyyet; insaniyyetin dinidir, İslâmiyyet; insaniyyetle yürür. İslâmiyyet insaniyyetin yoluna ışığını tutar, dünyada insaniyyeti yürütür, yaşattır ve besler.

Müslüman i'lây'i kelimet-ullah için canına kadar her şeyini fedâ ile mükelleftir. İ'lây'i kelimet-ullah yolu dünyada hak ve adâletin istikrarı, insanlık haklarına insanların malikiyyeti davasıdır.

Görüyoruz ki mutaassıbın bu işlerle hiç alâkası yok. Mutaassıblar da bilsinler ki dünyanın hiçbir işinde bizim de onlarla yapılacak hiç bir işimiz yoktur. Biz dünyayı Allahın mülkü; ve insanları topyekûn Allahın ev halkı biliyoruz. Onların arasına nifak sokanlarla bizim işimiz yoktur.

Onlar akıllarını Allahın rızasına değil cennetin nimetlerine bağlamışlardır. Bizim bağlilığımız nefsimize değil, rûhumuzadır. Dünyanın büyük ekseriyyeti mutaassıbların kanaat ve hülyasına göre cehennemde ca-

yır cayır yanarken Allah kendilerini cennette okşayacak değildir. Kıyamet günü mahşerde herkes korku içinde titrerken Allahın Rahmaniyyeti hazreti Muhammedde kemâliyle tecellî edecek her Muhammed ümmeti kendi çapında bu Rahmâniyyetden birer gayret izhar edip Allah için şahlanacak, cehennemliklerin ellerine her biri sımsıkı yapışacak ve her biri bir Muhammed gibi günahkâra teselli verecek: (sensiz cennete girmem) diyecektir. İşte İslâmlık, Muhammedîlik budur. Allah gayreti taşımanın da en basit ma'nâsı budur. Cennetlik ile cehennemlik işini tasnif mes'elesi hazreti Muhammedi tanıyıp tanımamak mes'elesi değil, Allahı tanıyıp tanımamak mes'elesi, Allahın iradelerini hayata yapıp yapmamak mes'elesi tayin edecektir.

Ben soysuz değilim, soyluyum, insanım, ecdadım dan evliyâlar, azizler, demirci babalar yani büyük ve kâmil insanlar gelmiştir. O demirci baba ki duâsı: (yâ Rabbî cehennemi vücûdumla doldur başka bir kulun orada yanacak yer bulamasın onlar için ben yanayım) demekten ibaret olmuştur. İşte bahsettiğim soy bu soy-luktur. Allahın kullarını felâketde, azabda bırakıp onlara arka çevirip cennete koşacak soydan değilim. Dünyada bunu yapmadım ki âhuretde yapayım ve yapalım. Allah korusun.

Peygamber efendimiz bir Hadîs-i şerifinde şöyle buyuruyorlar.

« [Mahşerde] huzûruna çıktığınız zaman Cenâb-ı Hakkın sizi nasıl tanıyacağını zan ediyorsunuz? Sizi çocuklarınıza muhabbetinizle, akrabanıza muhabbetinizle, komşularınıza muhabbetinizle,

bütün insanlara muhabbetinizle tanıyacaktır. »

Diğer Hadis şerîf :

«Yaradanınızı seviyormusunuz o halde evvelâ hemnev'inizi [insanları] seviniz.»

Diğeri :

«Cenâb-ı Hakka takarrüb mü istiyorsunuz mahlûkâtını seviniz. Kendi nefsiniz için arzu ettiğinizi onlar için arzu ediniz, kendi nefsiniz için istemediğinizi onlar için de istemeyiniz. »

Diğeri :

«İmandan sonra aklın kemâli; kavlen ve fi'len insanlarla müveddet ve muhabbet husûle getirmektir. »

*
**

İşte mutaassıbların duymadıkları, bilmedikleri insanlık muhabbet ve alâkası bu ölçüdedir. Biz bu ölçüde insanlara haklarını vermeğe ve dolayısıyla Allahın mukaddes hukûkuna riayet için canımıza kadar her şeyimizi vakfetmeğe çalışıyoruz. Biz almağa değil vermeğe, Allaha verir gibi insanlara vermeğe çalışıyoruz mutaassıblar ise bir şey vermemeğe ve yalnız, yalnız almağa çalışıyorlar. Allah onları islah etsin ve insanlara zararlı halden onları kurtarsın. Âmîn

**20 Aralık 951 tarihinden itibaren
(Vakit) gazetesinde çıkan yazılar :**

MADAM PERON İÇİN OKUTULAN MEVLÛDDAN DOĞAN MES'ELE

8 Aralık 951 öğle üzeri bir ahbabım telefon ederek şöyle diyor :

Arjantin Cumhurreisinin haremî madam Peron hasta imiş. Halk şifâ dileği ile duâ için sahrada toplanmış bu cemiyetin içinde müslümanlar dahi varmış onlar da duâ etmişler ve ayrıca hastanın âfiyeti için bir mevlûd okutmayı da adanmışlar :

Şimdi sıra adağın ifâsına gelmiş İstanbulda bulunan Arjantinli müslümanlar vasıtası ile mevlûdu okutmağa teşebbüs etmişler, fakat bu teşebbüsü müsait karşılayan da olmuş karşılamıyan da. Böyle bir ihtilâf hasıl olunca ihtisas adamlarına sorulmak zarûreti hasıl olmuş, işte benim bir gazeteci ahbabım da size sorup bir not almamı istedi, ne dersiniz?

Okunur dedim!

O halde gazeteye geçirilmek üzere telefonla bir şey söylermisiniz.

— Peki dedim ve biraz sonra telefonla şu sözleri kaydettirdim:

GAZETE İÇİN NOT EDİLEN YAZI

Arjantin Cemhurreisininin haremi hastalanmış onun hakkında Allahdan şifâ istenir mi ve şifâsı dileğiyle adak adanır mı mes'elesinden bir müslüman bir hıristiyana hayır duâ edebilir mi edemez mi mes'eleşi çıkıyor. Bu bilmiyenler için bir mes'ele olabilir. Fakat bir parça bilenler hakkında meçhul veya mübhem olmayan bir şeydir. Madem ki müslüman; Allahı her mahlûkun sahibi biliyor, ve madem ki Kur'an-ı kerim hazreti Muhammedin bütün insanlara Allahın Resûlü olduğunu ilân ediyor. Ve madem ki başkaları için edilecek duaların Allah indinde makbul olduğu dinimizce talim edilmiş bulunuyor. Müslümana yakışan duâ; Allahın rahmeti dileğinde hiç bir mahlûku ayırmamaktır. Herkesin hayrını istemektir ve herkesin hayrına fi'len çalışmaktır. Hıristiyanların, Mûsevîlerin Hak Dininde olduklarını tasdik; Allaha olan imanımızın baş şartlarından biridir. Müslümanlık hazreti İbrâhîmden başlar, Mûsevîlikde ve hıristiyanlıkta yaşar ve bizlere gelir ve cümlemiz İbrâhîm milletinden oluruz, bunları bize Kur'an-ı kerim öğretiyor.

Yine Kur'an-ı kerimde Cenâb-ı Hak Peygamber efendimize şunu emrediyor :

(Senin günahına, erkek ve kadın mü'minlerin günahına istigfar et) işte bu bir duâdır. Ve bu emrin hudûduna Allaha inanan her ümmetden her mü'min dahildir.

Değil yalnız mü'minler hakkında imânı olmayan putperestler hakkında da Allah hayır istemekliğimizi men' etmiyor. İşte Kur'an-ı kerimdeki emri :

(60 - Mümtahine - 8) : «Sizinle Din için [yani Dininizden sizi ayırmak için] muharebe etmiyen ve sizi memleketinizden çıkarmıyanlara hayır etmekten, iyilik etmekten Allah sizi men' etmez Allah adâlet edenleri sever. »

Diğeri ;

(17 - Esra - 54(53)) : «Kullarıma söyle kâfirlere hüsn-ü muamele etsinler. »

Şimdi yine Din taşıyan Mûsevî ve Hıristiyan ve sâir imân ehli olanlarla münasebetimizi ta'yin eden âyet-i kerîmelere gelelim :

(5 - Mâide - 51(48)) : «Ey insanlar sizden her biriniz için bir şeriat ve bir meslek-i mahsus kıldık. Eğer Allah mûrad etse sizi bir tek millet kılandı. Lâkin sizi imtihan için muhtelif ümmetler kıldı. Siz hayırlarda birbirinizle yarış ediniz [yani her birinizin hayrını istemekte yarış ediniz] cümlenizin merci'i Allahdır. »

İşte :

Hayırlarda yarışın en başında elbetde ki hayır duâ gelir. Ve bunu fi'li iyilikler takibeder.

Müslümanlık dünyaya insanları esâretten, zulümden, kurtarmak, hürriyete ve insanlık haklarına kavuşturmak devrini insanlara açmak için geldi. Müslümanlar ve bu devirde dünyaya gelen bütün nesiller mazlum insanları kurtarmak mükellefiyyetini taşıyorlar. Kurtarmak için her işin başında hayır duâ gelir. Müs-

lumanlık bütün insanlara İlâhî hizmeti teşmîl eden Allah dininin son safhası olduğu halde kendi dinindekilerden başkalarına hayır duâ etmek veya fi'li yardımlarda bulunmak ve hatta fedakârlıklarda bulunmak câiz mi diye düşünenlerin hiç bir şeyden haberleri yok demektir.

9 Aralık sabahı kendi sözlerimi çok kısaltılmış olarak bir gazetede basılmış gördüm. Aynı gazetede hıristiyan için mevlûd okunmaz diyen ve me'muriyeti itibariyle salâhiyyetli sayılan bir zâtın yazısını da okudum, bu zatdan bahsederken (A) işaretini kullanacağım. Gazete hem adımlı hem mensub olduğum İlâhiyyât Kültür Te'lifleri Basım ve Yayım Kurumu adını dercetmiş, yazımı eksik kifayetsiz basmış olduğu için bu mevzu'da hakikati etrafiyle ortaya koymak lüzumunu hissettim.

Ertesi gün aynı gazetede bir fıkra muharririnin de mevlûd okunmaz diyen yazısını gördüm. Ondan bahsederken de (B) işaretini kullanacağım.

Daha ertesi gün bir ahabım geldi. Gözümüz aydın mevlûd okundu. Ve mevlûd okunmaz diyenler dün kü bay A ve B den ibâret kaldı. Bu mevzua bugün temas eden gazeteler hep mevlûd okunur fikrini ileri sürdüler. Beyoğlu müftisi ile Diyânet İşleri reisinin de bu hakikati te'yid eden beyanâtı intişar etti dedi.

Allaha şükrettim, demek milletimiz uyanıktır. Taassubun ve mutaassıbın esiri değildir. Hakikatleri ilmî vesâiki ile bilmeseler dahi Allah gayreti, Din duygusu ve insanlık hissi gibi en yüksek duyguların ve İlâhî ilhamın vicdânî sevkî ile yanlışa karşı duruyorlar doğruya doğru yürüyorlar.

İnsan ilmî bir mes'eleyi münakaşa için davasını

kanun kat'iyetinde bir takım esaslara dayamak mecburiyyetindedir. Aksi halde iddia şahsî fikir ve fel-sefe hususiyetinde kalır.

Halbuki bir hıristiyanın duâ talebine müslümanlar muvafakat ve icâbet eder mes'elesi, Dinin temeline ta-allûk eden en esaslı en cihanşumûl bir mes'eledir. Bu bütün dünya için en alâkalı bir keyfiyettir. İmtihanı kazanırsak bizi bir şey sayarlar. Kaybedersek her güzel, iyi, ulvî şeyimizi kaybetmiş oluruz. Tahammül edilmez nazarlara ma'rûz kalırız ve bu ağır töhmet ve felâkete bir kaç düşüncesiz ve bilgisizin yüzünden uğramış oluruz. Muhaliflerin mesnedsiz, tartısız sözleri bütün dünyada aleyhimize fena bir his, dinimize karşı fena bir nazar doğmasına sebep olur.

Bu sûi zan üzerimizde istikrar bulduktan sonra ne yapacak boşdur. Bizleri insan telâkkî etmezler ki yaptıklarımızı ma'rifet sayımlar. Zira dünya nazarında dinin hedefi insanlıktır. İnsanlığın semeresi kardeşliktir. Kardeşliğin mükellefiyyetleri sevişmek birbirinin iyiliğini hayrını istemek ve bu yolu Allah yolu bilerek bu yolda her fedakârlığı yapmaktır. İnsan kardeşinden [dini ayrı diye] hayır duâyı esirgeyeni, onu hiçe sayanı bütün dünya hiçe sayar.

Ne yazık bu hatayı işliyenin üzerinde resmî salâhiyyetli bir sıfat da var. Şimdi mevlûd okunmaz diyenlerin okunamayacağına sebep gösterdikleri fikirleri sıralayalım ve onları inceleyelim. Vaziyeti müslümanlık namına fena durumdan kurtarmağa bakalım :

Bay A diyor ki :

1) Müslüman dininde mevlûd yalnız müslümanlara okutulur.

2) Müsevîler için mevlûd okutulduğuna ilk defa şahit olacağız.

3) Müslüman olmıyan ve müslümanlığa da yardım etmemiş bulunan kimseye mevlûd okutulmaz. Şişli camii vakfa ait olmadığı için bu camide böyle bir mevlûd okutulacağından da haberdar değilim.

Bay A ya Hak ve hakikat namına verilecek cevap şudur :

C — 1) Müslüman dininde mevlûdun yalnız müslümanlara okutulacağına dair olan hüküm nereden çıkarılıyor. Buna dair ne Kur'ân-ı kerimde ne Hadîs-i şerifde bir emir olmadığı gibi müslüman bulunmıyanlar için okutulmayacağına dair de bir nehîy yoktur. İstinad ettikleri fikir olsa olsa âdete bakarakdır. âdet iyi bir âdet ise muhafaza edilir değilse tebdiline fırsat aranır. Bin dörtyüz senelik islâm tarihinin bütün tafsilât ve teferrûatı bay A nın hafızasındamı ki, hemen kat'î hükmünü veriyor. Şahsî hislere, düşüncelere uyularak islâmiyyetin şanı küçültülemez. Peygamber efendimiz hıristiyan Habeş imparatorunun vefatını Hicazda haber aldığıında onun cenaze namazını kılmak suretiyle hakkında rahmet dilemiştir.

Kur'ân-ı kerimin bildirdiğine göre hazreti Muhammed efendimiz âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Yalnız nüfus kaydı islâm yazılı olanlara değil, bu umûmî rahmetden istifâde herkesin hakkıdır. Ve bu iyiliği herkes hakkında istemek Peygamber efendimizin en vicdanî bir vazifesi en İlâhî meyli ve ona ümmet olanların hepsinin de miras olarak gelmiş vazifeleridir.

Bir kaç mübarek vesika :

Hadîs-i şerif :

«Peygamber efendimiz [Habeş impatoru hıristiyan] Necâşinin vefatı haberini alınca musalla'ya çıkararak ashabı ile saf bağlayıp dört tekbîr almışlardır. [yani cenâze namazı kılmışlardır]

(Buhari-i şerif tecrid tercemesi 622 nci sıra numarasında mukayyed Hadîs-i şerif)

KİTAB EHLİ ÜMMETLER

Hadîs-i şerif :

«şüphesiz ki siz kendinizden önce gelen milletlerin [ümmetlerin] yoluna; karışı karışına, arşını da arşınına tıpatıp muhakkak uyacaksınız [o derece ki] şayet o ümmetler [daracık] keler deliğine girse-ler siz de muhakkak [onlara uyarak] oraya gireceksiniz buyurmuşlar. [Ve ashabın yâ Resûl-Allah bu ümmetler yahudilerle hıristiyanlar mı diye vaki' suallerine] onlardan başka ya kim olacak buyurmuşlardır.» [Buhari tecrid tercemesi sıra numarası **1410**

Diğeri :

«Hakkında Kur'ân-ı kerîmde hiç bir şey bulunmayan hususlarda [Resûl-ullah efendimiz Ehl-i kitaba uygun olmaktan

hoşlanırlardı. » [Buhari-i şerif tecrîd tercemesi
sıra numarası **1455**]

2) Mûsevîler için mevlûd okutulduğuna ilk defa şahit olacağız

C — 2) Bay A'nın bu ifadesini ancak neslimizin hayatı zarfındaki vekayi'e ve gözümüzün önünde cereyan etmiş ve kendi gözümüzle gördüğümüz vak'lara hasredebiliriz. Birimiz bir şey görmemiş isek bütün islâm âleminde o olmamış mı demektir. Şer'î bir mani'i mani' bir hakikî mesnedi olmaksızın bütün dünya müslümanları içindeki hayatı kendi şahsî hissimize, fikrimize göre nasıl mütalâa edebiliriz. Ve bundan islâmiyyet ve müslümanlar aleyhine bir hüküm çıkarırız.

Müslümanlar; engizisyon mezaliminden canlarını kurtarmak için Endülüsden kaçan ve dinimize, insanlığımıza güvenerek memleketimize ilticâ eden Musevîleri islâm olmalarını şart koşmıyarak kucaklamamış mıdır, memleketimizde hâlâ yaşayan ve müreffeh yaşayan Musevîler bu cömertliğimizin, dindarlığımızın insanlığımızın bir güzel hatırası değil midir. Bu mü-nasebât ve muamelâtın İlâhî samimiyyeti içinde mevlûd okunmasına mani' nokta kalır mı ?

3) Müslüman olmıyan ve müslümanlığa da yardım etmemiş bulunan kimseye mevlûd okunmaz.

C — 3) Mûsevîleri bize yardım etti diye mi memlekete kabul etdik.

Denize düşen bir adamı görünce onun hangi din-den veya dinli mi, dinsiz mi olduğunu düşünmeden hatta kendimizin uğrayacağı tehlikeleri hesap etmeden kendimizi onu kurtarmak için denize atıyoruz.

İşte dinin his halindeki vicdani ifadesi budur. Bu; Allah'tan içimize gelen bir vicdani şevktir. İnsanlık cevheri de bu hisse uyan fitrî kabiliyettir.

Yanan bir evde kötürüm bir kadın var diye imdad da istendimi o kadın dinli midir, dinsiz midir. Hangi dindedir. Müslümanlara iyilik etmiş midir etmemişmidir. Diye sormadan ilâhî bir gayretle yangın yerine sokuluyoruz. Her ne pahasına olursa olsun onu kurtarmağa çalışıyoruz. Onu kurtarmak için kendimizi feda etmiş olduğumuz da oluyor. Bu şehitliktir çünkü Allah namına fedakârlıktır.

İşte Allahçılık, Dincilik, Müslümanlık budur.

Madam Peron müslümanlara ister iyilik etmiş olsun ister olmasın. Onun bir ihtiyacı için bizemi müracaat edilmiş? Onu can ve gönülden kabul edip iktizasını yapmaktan daha doğru daha asîl ne olabilir.

Cömert ve kurtarıcı Allahın dinindekilere nekeslik, neme lâzımcılık, alâkasızlık, gayretsizlik, hissizlik nasıl uyar.

Biz her iyiliği Allah için etmekle mükellefiz. Karşımızdaki mahlûktan bir menfaat koparalım diye değil.

Allah yolunda cihade çıkan hem malını hem canını bu yola koyuyor. Karşılığında Allahın rızasını kazanmaktan ibaret bir fikirle.

İşte her dindeki iyi adamları iyilikte fedakârlığa sevk eden bu fikirdir. Bu fikirde insanlar müşterektir.

Bir Hıristiyan için mevlûd okunmaz, hayır dua edilmez demek ; din ve insanlık namına amme vicdanını tazip eden bir şey olur.

Zira bu ;

Hıristiyanı Allahın kulu saymamak

Hıristiyanı hak dinde saymamak

Hıristiyanı insan saymamak olur.

1275 tarihinde (Takvimhanei Âmire) matbaasında basılmış ve bir nüshası elimde bulunan (dua) kitabında (Hatim duası) için dercedilmiş örnekte şu ibareler var;

«Ve ilâ rûh'i kül-li min aba-i kül-li ve ummihatihim . . . ila yevm'iddîn mînel evvelîne vel ahirîn min ümmet'i nebiyyina ve ümem'i sair' innebiyyîn vel-mürselîn. »

Diğer bir cümle :

«Ve zid mahabbetena lehum ve iltifatumum lenâ. . . . »

Ma'naları :

Birinci kısım :

[Okunanların sevabını] Peygamberimizin ümmetinden ve diğer peygamberlerin ümmetlerinden şimdiye kadar gelmiş olanların ve kıyamete kadar gelecek olanların ruhlarına ve babalarının ve onların ruhlarına hediye eyledik.

İkinci cümle :

«Onlar [yani diğer Enbiya ümmetleri ve alel'umûm bizden olmıyanlar] hakkında muhabbetimizi ve onların haklarımızda iltifatlarını artır Allahım. »

Hadîs-i şerif :

«Allaha yakınlık mı istiyorsunuz mah-luklarını seviniz, kendi nefsiniz için istediğınızı onlar için de isteyiniz. Kendi nefsiniz için istemediğınızı onlar için de istemeyiniz. »

Diğeri :

«Amellerin efdali Allaha imandan sonra insanları sevmek ve onlara hizmet etmektir. »

Diğeri :

«İmandan sonra aklın kemali iktizası; dil ile ve fiil ile insanlarla sevgi ve muhabbet husule getirmektir. »

Diğeri :

«Huzuruna çıktığınız zaman Allahın sizi nasıl tanıyacağını zan ediyorsunuz sizi çocuklarınıza muhabbetinizle, akrabınıza muhabbetinizle, komşularınıza muhabbetinizle ve sair insanlara muhabbetinizle tanıyacaktır. »

Şimdi kendimize soralım :

İnsanlarla sevgi husûle getirmek emrolunuyor bu ne ile husûle gelebilir.

İyi fikir, iyi yürek, iyi dilek ve elden gelen iyiliği esirgememek ile, hiç bir insanı dince ırkca aşağı görmemekle, her kese kendine müsavi hak tanımakla :

İşte :

Bunların baltalandığını madam Peron için mevlûd

okunurmu münakaşasında bir gazetenin fıkra yazıcısında gördük. Bu zat Musevîler, hıristiyanlar mü'min değildir diyor.

Ben kendi hesabıma Kur'ânımdan, âlemden sıklıdım

M E V L Ū D

Mevlûd; tarihî bir vakıayı edebî bir lisanla tasvir eden güzel bir yazıdır. Bu yazı evvelâ Allah adını zikretmenin ehemmiyet ve bereketi önünde durarak Allahı senayı ve sonra dünyaya gelen Hazreti Muhammedin âlemlere rahmet için geldiği tebşiratını ihtiva eder. Kur'anı kerim bu hakikati şöyle bildiriyor.

(21 - Enbiya - 107) : «Biz seni ancak âlemlere rahmet için gönderdik. »

Şimdi sorarım : Bu âlemlerin içinde her insan yer almış değil midir. Ve her insanın bu rahmette bir hissesi yok mudur. Bay A; Museviler için mevlûd okumaz demiş bunu ilâhî, şer'î, nebevî, aklî, mantıkî bir hoccet ve vesikaya istinaden söylemediğine göre bu bir şahsî içtihattır. Fakat İslâmiyeti itibardan düşüren, dünya nazarında itibarını sıfıra indiren bir haksız içtihatdır. Bay A bu sözü ile demek istiyor ki bir müslüman Hıristiyan hakkında Allahdan rahmet isteyemez. Acaba neye isteyemez. Allah Hıristiyana rahmet etmez de onun için mi isteyemez. Allah Hıristiyana gazablıdır da, onun için mi isteyemez. Onlar hakkında rahmet istemek Allahı gazablandırır diye mi isteyemez. Böyle bir şeylere ihtimal vermek Kur'an münderecatına muhaliftir. Allahın Allahlık şanını inkârdır. O halde neden isteyemez. Bunun cevabı şudur. Kendisinden başkasına rahmet isteyemeyecek kadar hodbindir, kendinden baş-

kasına iyilik istemeğe tahammülü olmadığı için isteyemez. Peki ama böyle bir insan ancak şahsını temsil edebilir. Müslümanlığı, müslümanları temsil edemez. Ve böyle haksız yazıların akisleri dünyanın nazarını aleyhimize çevirir. Bizi : (Dünya için iyilik, rahmet istemez) hayırsız bir zümre haline koyar. Bu yüzle dünyaya nasıl görünebiliriz. Bunun her müslüman milleti ve ferdleri ve müslüman dini için büyük bir zararı var. Müslümanların baş düşmanı bile bir fenalık icadına kalksa bundan müthişini icad edemez.

Hangi bir talihsizliğimize acıyalım. Resmî unvanı haiz din adamlarımız içinde dinlerini yanlış anlamış veya anlayamamış yanlış söz söyleyen var, masum halk ne yapsın kime inansın ?

Mevlûdu Hıristiyanlara okumamakla Hazreti Muhammedi ehemmiyetten düşürmüş oluruz. Gayri müslimlerin bizden mevlûd okumamızı istemeleri; bizim dinimize, Peygamberimize ve dualarımıza ehemmiyet vermelerinden ileri gelmez mi, buna ne zihniyetle, ne akılla hayır diyebiliriz. Mübhem meselelerde içtihad ihtilâfı olabilir fakat hakka karşı ihtilâf nasıl olur?

Mevlûd bir dua vesilesidir. madam Peron için okunan mevlûd; mevlûd vesilesiyle toplanacak olan halkı muayyen bir maksatla duaya iştirak ettirmektir, muayyen maksat da şudur: (Yarabbi madam Peron kuluna şifa ihsan buyur sana yalvarmak için toplandık dualarımızı lütfet kabul et) demekten ibarettir. Bu niye denilemesin buna Bay A Madam Peronumu lâyük görmüyor? yoksa her kes için Allaha dua edilmezmi demek istiyor. Madam Peron iyi ise ihtiyacı için hakkında duâ vazifemizdir. Zararlı ise susmak değil yine salâhını Al-lahtan istemek borcumuzdur. Bu şartların dışında su-

sarsak Allahın rahmetini de rahmet isteyenleri de ihmal etmiş oluruz. Bu ne Din terbiyesine ne Din cömertliğine ne insanlık gayretine uyar, bu ne büyük hatâ ve gafletidir.

Tarihimize bir bakalım görürüz ki yurdumuzun içinde hıristiyanlarla kapı komşuluğu etmişiz. Biz onların insanlık haklarına riâyet etmişiz. Onlar da bize etmişler ki yüzlerce sene dostca yaşamışız. Onların ihtiyaçlarına biz yardım etmişiz onlar da bize yardım etmişler onlar bizden iyilik gördükçe hakkımızda Allahtan iyilik dilemişler biz dahi iyilik gördükçe haklarında Allahtan iyilik dilemişiz. Böylece insanlıkta hayırlarda birbirimizle yarış etmişiz. Bay A'nın ecdadı da bunu yapanlardan biridir. Şimdi nasıl olur da musevîler veya hıristiyanlar hakkında duâ edilmez, mevlûd okunmaz diyebiliyor. Allah hakkındaki telâk-kimizi bu kadar daraltarak Allahın Allahlığına, Dinimizin dünyayı doyuracak şumullü alâka ve hayır isterliğine keder verecek söz söylüyor.

Madam Peronun hastalığı hakkında Allahtan şifâ dilemek için Arjantinde duâ eden yüzbinlerce insan içinde Arjantinli müslümanlar da var. Onlar da duâ etmişler ve hatta mevlûd adamışlar. Bay A düşünmüyor ki dünyanın her noktasında bir müslüman bütün müslümanları temsil hakkını hâizdir ve bütün müslüman camiası iyilik isteyen müslümanlara müzaharete mecburdur. Ve bir müslümanın iyilik gördüğü hıristiyana bütün müslümanlar hayır duâ başta olmak üzere ona iyi bir mukabele gayreti duyarlar.

Netekim Hıristiyan Habeş imparatorunun vefatı haberini aldıktaki Peygamber efendimiz ashabı ile birlikte cenaze namazı kılmıştır. Sebebi vaktiyle Mekke putperestlerinin şerrinden muhacir olarak Habeşistana iltica eden bir kaç müslümana Habeş imparatorunun güzel kabul göstermesidir, Hicaz müslümanlarının kal-

binde yaşamış olan minnet ilk fırsatta bu suretle izhar edilmiştir.

En mühim bir nokta :

Müslümanı iyiliğe, hatta fedakârlığa sevkeden yalnız insandan gördüğü iyilik değil esasen Allahtan aldığı iyilik etmek emridir. Müslüman iyiliği bir insandan iyilik görmeden evvel dahi ihtiyacı olan insana Allah için yapar. Allaha hizmet budur. Müslümanın da en hayatî vazifesi budur.

Peygamberimizin ve cihar-ı yâr-i güzîn devrinde fakrihalleri dolayısıyla kiliselerini tamir ettiremeyen hıristiyan zümrenin kiliseleri Beytül'mâl-i müslûminden para sarf edilerek tamir edilmiştir.

Üsküdar'da Nûh kuyusu civarında yeni teşekkül etmiş bir mahalle var bu mahallelilerin müslümanları bir dilekçe yazarak sultan hanımlardan birine sureti hususiyede müracaat etmişler. Mahallelerinde cami olmadığından mahallelerine bir cami yaptırmasını rica etmişler. Sultan hanım bu sevablı işle alâkalanmış yerinde tetkikat için bir adamını göndermiş, giden adam dönüşünde şu ifadede bulunmuş : (bu mahallede yeni iskân eden halk içinde Ermeniler dahi var ve hiçbirinin ne camii var ne kilisesi ne mektebi.)

Sultan hanım şahsî parasından müslümanlara bir cami ve bir ilk mektep, Ermenilere de bir kilise ve bir ilk mektep yapılmasını emretmiş, cami ve kilise ve mektepler yapılmış, kilise eylevm duruyor ve ma'murdur. bir sıra gelmiş müslümanların mektebi ta'mire muhtaç olmuş, Ermeniler alâkalanmışlar, kendi cemaat reislerine söylemişler, Uncıyan Apık efendi isminde

bir zengin ermeni hemen kendi parasından bu müslüman mektebini ta'mir ettirmiş.

İşte Kur'ân-ı kerimin ümmetler arası hayırlarda yarış edilmesi emrinin iktizasına uygun bir hareket de burada ve böyle cereyan etmiştir.

Bu canlı vak'alar hak ve hakikatin iktizasına uygun birer fetvadır.

Peygamber efendimiz bir Hadîs-i şerifinde şöyle buyurmuştur.

(Müftiler fetvâ verseler dahi sen fetvâyı kendinden al)

Şimdi gelelim hıristiyana mevlûd okunmaz diyen ve en ciddî bir mevzu'da müstehzî bir edâ takınan fıkra muharriri bay B nin yazılarındaki esaslara :

Bay B yazısında mevlûd okunmaz derken şu fikirlerle dayanıyor.

1) Duânın kabulü için şefaatine dehalet edilen Peygamberimizi madam Peron tanımıyor ki,

2) Madam hazreti Resûlün Hak peygamber olduğunu kabul etsin o zaman mes'ele değişir fakat bunu yapmadıkça madam cenabları bizim dinimizin tamamen yabancıdır. Bizim ona edeceğimiz tek duâ Allah hidâyet nasib etsinden ibaretdir.

3) Burada yalnız Cenâb-ı Hakka inanmak ele alınıyor. Hıristiyanlar, müsevîler ehl-i kitapdırlar müslümanlar gibi hıristiyanlar da müsevîler de mü'mindirler deniyor ki bu da (cehlin ol mertebesi sehl olmaz) denecek kadar muazzam bir bilgisizlik numûnesidir.

4) İslâmın şartlarından biri kelime-i şahadetdir, bu da şahadet ederim ki Allahtan başka Allah yoktur ve şahadet ederim ki Muhammed Allahın kulu ve Resûlüdür. İbâresini dil ile ikrar ve kalp ile tasdiktir.

5) Erkek, kadın mü'minlerin günahına istigfâr et sözü müslümanlara aittir. Dinimizden olmıyanlara değildir.

6) Daha mühimmi var: Kur'ân-ı kerîm sûre-i kâfirûnda Cenâb-ı Hak açıkca (leküm dinüküm veliye dîn) — (sizin dininiz sizin ve bizim dinimiz de bizim içindir) buyuruyor. müslümanlar bu gibi bahislerde pazarlığa giremezler, Rahmet-i İlâhiyeyi kendimize hasretmişizdir, Bir müslüman ölürse merhumdur. Müslüman olmıyan ölürse müteveffâdır. Bundan haklı bir gurur da duymuyor değilim.

7) [Mevlûd okunur diyen] rahatsızlanırsa Sent-An-tuvan kilisesinden bir Mess tertibettirerek papazdan bir şifâ duası niyâz edebilir. Fakat bizi rahat bıraksın.

Bu maddeleri inceleyelim :

1) Bay B :

«Duânın kabulü için şefaatine dehâlet edilen Peygamberimizi Madam Peron tanımıyor ki» diyor.

C — 1) Evvelâ şurasını düzeltmek lâzım: (Duâ edilirken kabulü için Peygamber efendimize dehâlet [ilticâ] edilmez. Allaha doğrudan doğruya dehalet ve iltica edilir. Doğrudan doğruya Allaha edilmiyen duânın kabul buyurulmıyacağını Allah söylüyor, işte Kur'an-ı kerimdeki müeyyidelerden biri.

(13 - Raâd - 14) : « Ona [Allaha] duâ etmek haktır. Ondan başkasına duâ edenlere hiç bir şeyde icâbet olunmaz»

Bilinmek lâzımdır ki bu mes'ele , Allahın mukad-des hukûkundan birini teşkil etmektedir. Allahtan başkasına duâ etmek ; Allah yerine başkasını ikâme demek olur ki küfürdür. Hem Allaha hem başkasına aynı zamanda aynı mevzû' için iltica ve dua edilmekle ise Allaha ortak kabul edilmiş, şirk koşulmuş olur. Yalnız Allaha secde edildiği gibi duâ dahi yalnız Allaha edilir. Allahın Allahlığı; kendinin bütün mahlûkâtı için yegâne merci'i ve magfîretin, merhametin, her ni'metin her velâyetin tek sahibi olmasını iktizâ ettirir.

Kur'ân-ı kerimden :

(3 - Al-i imrân - 109) : «Göklerde ve yerde olan her şey Allahın malı, mülkü ve mahlûkudur. Umûrun kâffesi için ona müracaat olunur. »

Diğeri :

(64 - Tagâbün - 4(3)) : « Cümlelerin merci'i onadır [Allahadır]»

Diğeri :

(11 - Hûd - 4) : «Merciiniz Allah-ü taâlâdır. »

Diğeri :

(7 - A'râf - 3) : «Allahdan gayri dost aramayın. »

Diğeri :

(9 - Tövbe - 117(116)) : «Sizin için ondan başka bir dost ve yardımcı yoktur. »

Diğeri ;

(32 - Secde - 4) : «Ondan gayri sizin için

bir yardımcı ve bir şefaatçi yoktur. Hiç düşünüp tezekkür etmez misiniz. »

Diğeri :

(22 - Hac - 78) : «Allaha yapışın O; sizin mevlânız ve sahibinizdir. Ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır. »

Diğeri :

(78 - Neba' - 37) : «Ona kimse şefaat için hitaba kaadir olamaz. »

Diğeri :

(18 - Kehf - 25(26)) : «Bütün mahlukatın ondan başka bir velîsi yoktur ve O; hükümüne kimseyi ortak etmez. »

Diğeri :

(10 - Yunüs - 49) : « [Yâ Muhammed] de ki ben kendi nefsime bile ne zarar vermeğe ve ne de fâyda vermeğe muktedirim ancak Allah neyi isterse o olur. »

Neye Allaha duada Peygamber efendimize ilticâ edeceğiz. İstediğimizi Allaha verdirdin diye mi ? Allah hiç bir te'sir altında değildir, işine de kimseyi karıştırmaz. Allahın Allahlığı bunu iktizâ ettirir. Allah-tan gayrıda ne bir varlık ne de verilecek bir şey vardır.

Hazreti Muhammed efendimiz Allah hukûkuna riâyet eder. Allahın hareket istiklâline mugayir hareketde bulunmaz. Allah kendi kuliyle doğrudan doğruya her an ve zaman münasebetdedir. Kur'an-ı kerimin

yazdığına göre Allah kuluna şah damarından yakındır. Allaha kulu hakkında neden bir şey istenmesin Allah nekes diye mi ? hâşâa cömertliğin kaynağı Allahdır, bütün cömertlik Allahındır. Hazreti Muhammedde veya başkalarında görünen cömerdlik Allahın cömertliğidir ki, istediği kullar hakkında istediği kullar da tecellî eder. Merhamet de öyle. Hiç bir mahlûkda bizatihi bir varlık yoktur ki kendinde kendiliğinden merhamet olsun, evlâdına anada, ümmetine Peygamber de tecellî eden merhamet; Allahın merhametidir. Merhametin menba'ı Allahdır. İsteddiği kullarda istediği miktar tecellî eder.

Sonra :

Müslümandan hakkında duâ istenen Madam Peronun hazreti Muhammedi tanıyıp tanımadığını araştırarak, soruşturacak ne var? hazreti Muhammed tanınmadıkça Allah müslüman olmıyana merhamet etmez, şifâ vermez demek hatâdır. Allah hakkında fena zanda bulunmaktır ki küfürdür. Bundan müslümana ne fayda var. Bundan her gün tenzih ettiğimiz Allahın kemâl sıfatlarına zarar var. Allah cümleyi yanlış telkinlerden korusun.

2) nci maddede Bay B şöyle diyor: Hazreti Muhammedi tanımadıkca madam cenabları bizim dinimizin tamamen yabancıdır. Bizim ona edeceğimiz tek duâ Allah hidâyet etsinden ibâretdir.

C — 2) Hakikat şöyledir : Müslüman ;

Hiç bir hastaya, hiç bir mustaribe, hatta para ile veya askerle imdada muhtac hiç bir ferde hiç bir zümreye alakasız değildir. Allah alâkasız değildir ki müslüman alâkasız olsun. Müslüman kayıtsız şartsız alâkalıdır. Allah merhamet için kullarının müslüman

olmalarını veya hazreti Muhammedi tanımlarını şart koşmamıştır.

İmân şartımızda Ehl-i kitap dinleriyle aramızda fark gözetmemek başlıca bir esastır. Allah dileyeydi bütün milletleri bir tek ümmet kılardı, fakat hayırlarda yarış etmeleri, böylece terakkî ve temeddün etmeleri için onları milletlere, mesleklere ayırdı.

İşte müeyyidesi olan âyet-i kerîmelerden biri :

(2 - Bakara - 150(148)) : « Herkesin ona yüzünü doğrulduğu bir cihet vardır. Ey mü'minler, siz hayırlarda yarış ediniz her nerede olursanız olunuz Allah cümlelenizi cem' edip toplar.»

Şimdi hayırlarda yarışın iktizası bir hıristiyana : (sana Allahdan bir şey isteyemeyiz, senin hakkında hayır dileyemeyiz, çünkü sen hıristiyansın) demekmidir yoksa onun ümidinin fevkinde bir hayır isterlikle onun hakkında azamî alâka göstermek midir.

* *

İslâmî ve insanî terbiyemiz için uğraşan büyük üstadlarımızdan hazreti Mevlâna Celâleddîn bir farsca kıt'asında şöyle buyurur :

«Yine gel yine gel her ne isen yine gel»
«Eğer kâfir, ya rind veya putperest isen yine gel»
«Bu dergâhımız, ümitsizlik dergâhı değildir»
«Yüz kerre yemin bozmuşsan da yine gel. »

İşte yalnız Ehl-i kitab için değil günahkâr, kâfir, putberestler için de Allah kapısı böyle açıktır. Ve müslüman bu kapıdâ herkes için hak tanır.

Hazreti Yûnus Emre de şöyle buyurur :

«Yetmiş iki milleti bir gözle görmiyenin şehre müfti olsa dahi Allaha imânı tamam olmaz. »

Hadîs-i şerîf :

«Dünya ve âhîretde Meryemin oğluna [hazreti İsâ'ya] benden evlâ ve yakîn kimse yoktur. Benim ile anın arasında başka bir peygamber dahi gelmedi, peygamberler bir babanın evlâdıdır. Anaları ayırdır. Dinleri ise birdir. »

Din; insaniyeti besliyen, doyuran insanları medenî kılan, birbirine alâka ile bağlayıp hayırlı ve yardımçı yapan İlâhî nûr, İlâhî nizam demektir. Fıtraten imandan mahrum ve hiç bir dine ve hiçbir sebeple Allaha inanmayan insanlar vardır. Fakat medenîleri insanlık vazifelerine tabi'dirler. İnsana fenalıktan çekinirler, ve iyiliği esirgemezler.

Allaha inanan ve müslümanım diyen bir insan nasıl Allahın kullarına arkasını çevirmeğe ve lâkayd kalmağa kalkar. Buna tabiat kanunları bile müsaade etmez. Nerede kaldı bütün dünya Din adamlarının bütün dünyayı ıstırab ve ihtilâfından kurtarmak üzere canla, yürekle, maddî ma'nevî her varlıklarıyla işbirliği yaptıkları bu yeni hayatda buna imân, vicdan akıl ve mantık müsaade etsin.

Hidâyetin zıddı dalaletdir. Kitab ehlini dalalet ehli sapık saymak buna müsaade etmiyen Kur'an-ı kerim muhteviyyâtına muhalefetdir.

HİDÂYET VEYA DALALET

Kur'an-ı kerîme göre :

Hidâyet ve dalalet insanların elinde olmadığı gibi

her hangi bir dine geçmek de insanın elinde değildir, hepsi Allahın elindedir. Her insan mukadder olan hayatı mukadder şartları içinde yaşar.

Hazreti Muhammed efendimizin elinde de bu esaslarda bir imkân olmadığını şu âyet-i kerîme açıklıyor:

(6 - En'am - 159) : «Dinlerinde fırka fırka ayrılanlara ve tefrika yapanlara sen hiç bir şey değilsin. onların emirleri ve işleri ancak Allah-ü taala'ya aittir. »

Müsevîlere ve hıristiyanlara gelince :
Onlar dalaletde değillerdir ki haklarında hidâyet dileyelim. Her biri kendilerine Allahın nasibettiği ve bulundurduğu dindedirler. Hak bilmekle mükellef bulunduğumuz bir kitaba sahiptirler. Ve yine Hak bilmekle mükellef olduğumuz bir Nebînin yolunu tutarak Allaha doğrulmuşdurlar ve Allah rızası için hayır ve hasenâta her türlü yardıma koşuyorlar.

Şimdi görelim hidâyet esasında Kur'an-ı kerîm onlar için ne buyuruyor :

TEVRÂT-I ŞERİF MUSEVİLERE HİDÂYET REHBERİDİR

Kur'ân-ı kerîmden ;

(5 - Mâide - 47(46)) : « Biz onda hidâyete rehber ve nûr olan Tevrat-ı indirdik.

(47) Allanın inzâî eylediği şeyle [Tevrat ile] kim ki hükmetmez, onlar kâfir-dirler.

İNCİLİ ŞERİF HİRİSTİYANLARA HİDÂYET REHBERİDİR

(5 - Mâide : 49(46)) : «Ve Meryem oğlu İsbâ-yı kendinden evvel gelen Tevratı tasdik eder olduğu halde Enbiyânın izi üzerine gönderdik ve ona hidâyete rehber ve nûru muhtevî olan İncîli verdik ki kendinden evvel nâzil olan Tevrâtı tasdik eder.

(50(47)) : «İncîl ehli; Allahın onda indirdiği ile hükmetsinler Allahın inzal eylediği şeyle kim ki hükmetmez fâsıklerdir. »

Görülüyor ki Tevrat ve İncil-i şerif hidayet rehberleridir. Ve nûrdurlar ve o kitapların tâbi'leri ümmetler onlarla amel etmeğe mecburdurlar. Aksi halde kâfir ve fasık olurlar.

O halde kitaplarına tâbi' olan Museviler ve Hıristiyanlar hidayet ehlidirler.

Hidayet ehli olmak Hazreti Muhammed Efendimizin nübüvvetini tasdik şartına bağlı değildir. Bir Musevi veya Hıristiyan Hazreti Muhammedi de Allah Peygamberi sayarsa Allah onun nûrunu arttıracığını buyuruyor. Fakat Allah ; (Muhammedle gönderdiğim kitap ve dîn; evvelki dînleri ve kitapları iptal etmiştir Muhammedin dinine girin) demediği gibi Hazreti (Muhammedin nübüvvetini tasdik etmezseniz hidayet ve iman ehli olamazsınız amellerinizde hiç olur. Cennete giremezsiniz) demiyor.

Kur'anı kerim bize peygamberler ve kitaplar ara-

sına fark koymamaklığımızı emrediyor, bundaki gaye; başka peygamberleri ve kitapları aşağı gözle görmekliğimiz, onlara tâbi onların hak dinde, mümin ve hidayet ehli olduklarını tasdik etmekliğimiz ve hak kitapların tâ'bilerine hürmetsizlik etmemekliğimiz içindir. İşte müeyyidesi !

(3 - Al-i İmrân - 83(84)) : «De ki biz Allaha ve bize indirilen Kur'âna İbrâhîm, İsmâil, İshak ve Ya'kûb ve Ya'kûb'un evlâdlarına [Musevîlere] nâzil olan şeriatlere, Musâya Ve İsâ'ya verilen Tevrât ve İncîle ve bütün peygamberlere [İsrâil peygamberlerine] Rabları tarafından gönderilen şeylere imân etdik. Onlardan birini diğerinden ayırmayız. Cenab-ı Hakka tamamiyle teslim-i mevcûdiyyet etmişlerdeniz. »

Peygamber efendimize : Hz. İbrâhîmden gelen, Mûsevîlerle Hıristiyanların bulunduğu Dinde, Allaha doğrulması emrolunmuştur

(30 - Rûm - 30) : « [Yâ Muhammed] artık yüzünü muvahhid-i pâk olarak (Din-i hanîfe) doğrult ki Allahın fitratı insanları o fitrat üzere yaratmıştır. Allahın halkinde de değişiklik yoktur. İşte doğru Din budur. Ve lâkin insanların çoğu bilmez. »

Diğeri :

(3 - Al'i imran - 18(19)) : «Şüphe yok ki Allah yanında bir Din vardır o da İslam Dinidir. »

Diğeri :

(2 - Bakara - 132(131)) : «Rabbı İbrahîme islâm ol dedikde İbrahîm: alemlerin Rab-bına islâm oldum dedi.»

Diğeri :

(22 - Hac - 77 ve 78(78)) : «Ve emr-i dinde üzerinize müşkil kılmadı o; babanız İbrahîmin dinidir. Bundan evvel ve bu dinde sizi müslüman diye isimlendiren odur»

Bu âyet-i kerimede vazihen görülüyor ki; dinimiz ve Mûsevîlik ve Hıristiyanlık Müslümanlıktır. Mûsevîler ve Hıristiyanlar dahi Müslümandırlar ve İbrahîm milletindendirler.

Kur'ân-ı kerimden :

(4 - Nîsa - 123(125)) : «İyilik işler olduğu halde bütün mevcûdiyyetini Allaha teslim eden ve İbrahîmin batıldan uzak ve hakka mütemayil milletine ittiba' eyliyen kimseden daha iyi kim vardır. Allah İbrahîmi kendine Halîl [sevgili] edindi. »

*
**

3) Bay B :

«Burada yalnız Cenabı Hakka inanmak ele alınıyor. Hıristiyanlar Museviler ehli kitaptırlar, Müslümanlar gibi Hıristiyanlar da Museviler de mümindirler deniyor. (Cehlin ol mertebesi sehil olmaz)» diyor.

Hak ve hakikat şudur :

C — 3) Museviler ve Hıristiyanlar kendi kitapları vasıtasıyla Allaha iman etmiş ve kendi kitaplarının emirlerini, nehiyelerini hak bilmiş iseler mümindirler. Mümin olmak için Allahtan başka Hazreti Muhammede de iman etmek şarttır demek, Allahı noksanlı görmektir ki küfürdür. Kitap getiren peygamberler insanlara kitabı telkin etmek ve o kitabın istedikleri vasıflara göre ahlâkî bir örnek göstermek için gelmişlerdir. Hazreti Mûsâ ve Hazreti İsâ bu vazifeleri kendi ümmetlerine yapmıştır. Peygamberlerin esas vazifesi insanların yüzünü Allaha doğrultmak ve insanları Allaha sevk etmektir.

İnsan mümin olmayınca kâfir demek olur. Nasıl, ne hak ile Museviye Hıristiyana kafir diyebiliriz ve kâfir dediklerimizden kendi haklarımızda ne bekleriz, Tarih boyunca cahillerimizin kullandığı acı kelimelerin cezasını Müslüman milletler kanlarıyla, canlarıyla ödemeğe mecbur olmuşlar, bizleri Atlantik paktine almak istemiyenlerin hakkımızdaki noktai nazarları da meydanda.

İnsan bir dîni küçültmek için acaba ne kadar gafil olmalı. Kur'anı kerimin sarahatine karşı söz söylemek için ne kadar şuursuz olmalı.

Kur'anı kerim kâfir kelimesini Mekke putperestleri hakkında kullanmıştır. Musevilere ve Hıristiyanlara

(ehli kitap) diye hitap etmiş ve bizi onlardan biri saymıştır.

Kur'anı kerim bize:

Sizden evvel gelen ümmetlerin [yâni Musevilerin ve Hıristiyanların] tâbi' oldukları hidayete tâbi' olun buyuruyor.

Yine Kur'anı kerim bilmediklerinizi sizden evvel gelen ümmetlerin âlimlerine sorun diye emrediyor.

Kur'ân-ı kerimden :

(60 - Mümtahine - 4 ve 5(4)) : « İbrâhîmde ve onunla beraber olanlarda [Mûsevîlerde Hıristiyanlarda] sizin için iktidaya lâyük sünnet-i hasene [güzel âdetler] vardır. »

Diğeri :

(60 - Mümtahine - 6 ve 7(6)) : «Ey mü'minler, sizden Allahın rızasını ve âhîret ni'metini dileyen kimse için onlarda [İbrâhîm ile ona tabi' olan Mûsevîlerde ve Hıristiyanlarda] uyulacak güzel âdetler vardır. Bundan yüz çeviren kimse [bilsin ki] Allah onların imanlarından ganîdir. [ihtiyacsız ve arzusuzdur.] »

Diğeri :

(31 - Lokman - 15) : «Ve bana inâbe edenlerin [uyanların] yoluna tabi' olun»

Bilmediklerimizi :

(16 - Nahil - 43) : «Yâ Muhammed, sen-

den evvel gönderdiklerimiz senin gibi beşer idiler. Onlara vahyederdik, eğer siz bilmezseniz ehl-i kitabın alimlerine sorunuz. »

İşte gafletle düşüncesizlikle kullandığımız bir sözde varki, Hıristiyan ve Museviler hakkında hidayet temennimizdir. Onlar dalâlettelermi ki haklarında hidayet diliyoruz, Kur'anı kerim onların hidayet ehli olduğunu öğretiyor, biz bu hakikate karşı neye istinat ederek aksini ve ne hakla iddia ediyoruz.

Bu noktaları halleden birkaç âyet-i kerîmeyi daha hemen gözden geçirelim :

(47(41) - Fussilet - 30(30÷32)) : «Rabbımız Allahdır diyen ve sonra Hak Din üzerinde kaim olanlara : korkmayın ve mahzûn olmayın size va'd olunan cennet ile müjdelenin. Gerek dünya hayatında ve gerek âhîretde biz sizin dostlarınızız gafûr ve rahîm olan Allah tarafından size ziyafet [ikram] olmak üzere cennetde nefislerinizin her istediği ve arzu eylediği şey vardır diye melekler nazil olur.»

Diğeri :

(6 - En'am - 90) : «Onlar Allahın hidayet ettikleridir. Sen de onların hüdâsına iktida et. »

Diğeri :

(4 - Nisa - 25(26)) : «Allah size helâl ve

haram ahkâmını beyan etmeği ve sizi sizden evvel geçenlerin sünnet ve mesleğine hidayeti, günahlarınızı bağışlamayı mûrad eder. »

C E N N E T

Bir de Cennet ölçüsü var ki, Müslümana göre Cennete ancak mü'min, ve hidayet ehli olanlar girebilir ve bu vasfı haiz olanların günahları, kesafetleri kendilerini Cennete yükseltecek derecede tasfiye bulduktan sonra Cennete girebilirler. Şimdi mü'min ve hidayet ehli olanlar kimlerdir. Ve Cennet yalnız muayyen bir ümmetemi mahsustur. Yoksa her ümmetin liyakat-lilerinemi mahsustur ve liyakat peydası neye mütevakıftır, bunu Kur'an-ı kerimden öğrenelim.

CENNETE KİMLER GİRER

Cennete elbetde hidâyet ehli mü'minler girer. Ve bu vasıflar yalnız Muhammed ümmetine mahsus değildir. Her ümmetin onlarda Allahdan nasibi vardır. İşte müeyyidesi :

(2 - Bakara - 111) : «Ehl-i kitabdan ancak Yahûdi ve Hıristiyan olanlar cennete girer dediler. Bu; onların hülyalarıdır. »

(112) : «Bu; belki şöyledir : Muhsin yani iyilik ve ihsan eder olduğu halde Allah-ü taalaya bütün mevcûdiyyetini tes-

lim eden kimseler için Rabbi indinde ec-r-ü mükafat vardır. Onlar için korku yoktur ve bir endişe ile mahzun dahi olmazlar. »

Diğeri :

(2 - Bakara - 62) : «Şunlar ki iman eylediler ve onlar ki Musevî, İsevî ve Sabîî oldular. Onlardan Allah-ü taalaya ve ahiret gününe iman edenler ve iyi amel işliyen kimselerin üzerine azab korkusu yoktur, ve mahzun dahi olmazlar. »

Diğeri :

(7 - A'raf - 35) : «Ey Âdem oğulları size içinizden Resûller gelip Âyâtını beyan eylediklerinde kim ki Allahdan ittikâ edip sakınır ve amellerini islah eylerse; onlara korku yoktur, mahzun dahi olmazlar»

Diğeri ;

(3 - Al'i imran - 114(113÷114)) : «Ehl-i kitabdan [onlar ki] Allah-ü taalaya ve ahiret gününe iman ederler iyiliği emreder ve fenalıkları men' ederler hayrat ve hasenata koşarlar onlar salihlerdendir. »

(115) Hayırdan işledikleri her şey inkâr ve ketmolunmayıp mükafatı noksan-sız verilir. Allah-ü taala muttakîleri bilir.»

Görülüyor ki mükâfat kazanmak, ve cennete gir-

mek için insanlar arasında fark yoktur. Her kim Allaha ve ahiret gününe inanır ve kendini Allaha teslim eder ve iyilik işlerse hem salihlerden hem muttakîlerden olur. Ve ameli derecesinde mükâfâtlara nâil olur. Ve cennete girer.

İşte bir mukaddes müeyyide daha :

Kur'ân-ı kerimden :

(5 - Maide - 72(69)) : «Şunlar ki iman ettiler ve şunlar ki Yahudi, Hıristiyan ve Sabîî oldular onlardan Allah-ü taalâyaya iman eden ve salih amel işliyen kimselerin üzerine azab korkusu yoktur. Ve mahzun dahi olmazlar. »

Bir de bu âyet-i kerimeyi görelim :

(56 - Vakıa - 10 : 12(10÷14)) : «Bir sınıfı da sabikundur ki imanda sebkat ettiler. Onlar ni'metleri bol cennetlerde Cenab-ı Hakka yakîn olanlardır, evvelki ümmetlerde çok ve sonraki ümmetde azdırlar. »

Ölçülü ve mesnedli konuşmak lâzım :

Kur'an-ı kerimden :

(16 - Nahil - 116) : «Allaha yalandan iftirâ etmek için ağzınıza gelen yalanlarla bu helâldir bu haramdır diye söylemeyiniz. »

Kitap ehline Allanın emri :

(5 - Mâide - 71(68)) : «Ya Muhammed onlara söyle ki; ey Ehl-i Kitap, Tevrât ve İn-

cîlin ve Rabbiniz tarafından inzâl olunan kitabların ahkâmını icra ve ikame etmedikce bir şey üzerine değilsiniz. »

Dikkat edildimi. Allah Hıristiyan ve Mûsevîlerden Kur'an ile amel etmelerini değil kendi, kitapları ile amel etmelerini istiyor. Sonra sıkılmadan bazı bilgisizler Kur'ân evvelki mukaddes kitapları iptal etti derler ve onları kitapsız farz ederler ne müthiş gaflet.

4) : Bay B ; İslâmın şartlarından biri kelimeyi şahadettir, bu da şahadet ederim ki Allahtan başka Allah yoktur. Ve şahadet ederim ki Muhammet Allahın kulu ve Resûlüdür. İbaresini (dil ile ikrar ve kalb ile tastikdir) diyor.

C — 4) Bu ; İslâm kelimesinin yalnız Hazreti Muhammet ümmetine mahsus olduğunu zannedenler için böyledir. Fakat hakikat böyle değildir. Hakikat yine bu yazılarda tafsil edildiği vechile ve Kur'anı kerimin bildirdiğine göre (İslâm) ismini bizim dinimize ve bizden evvel gelen ümmetlerin dinine Hazreti İbrahim koymuştur. Ve İslâmlık Hazreti İbrahimden başlamıştır. Binaenaleyh (Allahtan başka Allah yoktur ve Mûsâ Allahın kulu ve Resulüdür) diyen Musevi; İslâmın umumî şartını ifa etmiş olacağı gibi (Allahın birliğine ve Hazreti İsnânın Allahın kulu ve Resûlü olduğuna) şahadet eden de Hıristiyan olarak İslâm camiasının kendi ümmeti içinde yer almış ve Allaha saf bağlamış olur.

MÜSLÜMANLIK

Allahın dini birdir. Hazreti İbrahimin imaniyle başlar. Musevilikle İbranî kavmi içine yayılır ve Hı-

ristiyanlıkla İbranî kavminden diğer kavimlere yol açar. Ve bitişir. Ve Hazreti İsâ İbranilere Milletler arası muâşeret ahlâkını öğretir.

Hazreti İsâ'nın geldiği devirde dîn taşıyan Museviler Roma putperestlerinin istipdat ve tahakkümü altında idiler. Yabancılar değil Museviler bile Hazreti İsâyı benimsemekten çekindiler, çünkü Roma hükûmetinden korktular ve ancak yüz yirmi Hıristiyan ümmet toplanabildiği bir zamanda Hazreti İsâ göğe alındı.

Dinî bir cemiyet kurmak, dinî bir idare te'sis etmek, putperestlerin esareti altında istipdat içinde yaşayan dîn adamlarının ve aynı halde yaşayan diğer insanların esaretten kurtarılması hürriyet ve demokrasiye kavuşturulması, cemiyette hak ve adalet ve muhabbetin te'sisi işi beşeriyetin rüşünü idrâk edeceği bir devreye kaldı. Nihayet bu devre geldi. Hazreti Muhammet Efendimiz hür, demokrat müstakil bir cemiyet kurdu. Ve dünyada emsali görülmemiş bir adalet, müsavat birlik ruhu bu cemiyette kökleşti ve yükseldi ve dünyayı esaretten kurtarma işine başladı. Güzel örnekler verdi. Ve dünya kurtuluş yoluna girdi. Nitekim bugün 1952 de bu yolun üzerinde son kurtarıcılığını yapmağa çalışıyor.

İmdi :

Hazreti Muhammet geldikten sonra dünyanın her kavmi her insanı reşit insanların mükellefiyetini benimsemişler ve tabii bir olgunluk neticesi vicdanî sevk ile bunu kendilerinde duymuşlar ve kurtulmağa ve kurtarmağa koyulmuşlardır.

Biz Muhammet ümmeti ki bu yeni devir insanlarının imanda amelde nüvesini, mihverini teşkil etmiş bulunduk onlara önyak ve nümüne dahi olduk. Bizim

Kur'anı kerimden ve Peygamber Efendimizin ta'llimlerinden aldığımız fikir, vazife ve ideal acaba nelerdi?

Şunlardı :

A) Kendimizi Allahın kurtarıcılık emrinde onun emirberisi bilmek,

B) Her insanın ızdırıp ve ferahiyle [Allah nasıl alâkalı ise] bizler dahi insanlara karşı aynı alâkayı göstermek, herkesin derdini paylaşmak, herkesin imdadına koşmak. Allah için koşmak, ismini sormadan dinini, mezhebini sormadan koşmak,

C) Her yaptığımız işi Allah için yapmak ve şarta, şurta bağlamamak, insanlarla insanlık için pazarlık etmemek, ben seni şu kadar menfaat verersen kurtarırım vermezsen sana arka çeviririm dememek,

D) Açlarla ekmeğimizi, çıplaklarla gömleğimizi bölüşmek, herşeyimizi Allaha verir gibi vermek.

[Nitekim Kur'anı kerimde bu esasta : Alanın da verinin de Allah olduğu bildiriliyor.]

E) Dünyanın neresinde küçük bir millet büyük bir millet tarafından tecavüze uğrarsa derhal aralarını islah için aralarına girmek ve hak ve adaletin iktizası veçhile aralarını islâh etmek, müteceviz taraf hakkına razı olmazsa mazlûm tarafla birleşip zâlimlere karşı harbe girmek ve zâlim taraf hakkı kabul edinceye kadar bu harbte sebat ve fedakârlık etmek.

İşte Allah yolunda cihad budur :

Kur'anı kerimdeki mesnetlerinden birkaçı :

(61 - Sâf - 14) : « Ey mü'minler Allahın yardımcıları olunuz. »

Diğeri :

(3 - Al-i imran - 157) : «Eğer siz Allah yolunda katlolunur veyahut vefat ederseniz Allahın magfiret ve rahmeti onların tama' ettikleri şeylerden hayırlıdır. »

Diğeri :

(22 - Hac - 78) ; « Ve Allah yolunda cihad edin. O sizi insanlar arasından ihtiyâr etti [hizmetine seçti]»

Diğeri :

(9 - Tövbe - 42(41)) : «Ve Allah yolunda mallarınız ve nefislerinizle cihâd ediniz. Bu sizin için hayırlıdır bundaki fazîleti bilmeniz. »

Diğeri :

(58 - Mücadele - 22) : «Allah onların [müminlerin] kalblerine imanı yazmış ve onları Allah tarafından bir rûh ile te'yid etmiştir. Onları ebedî kalmak üzere ağaçları altından nehirler akan cennetlere koyar. Allah onlardan ve onlar da Allahdan razı olurlar. Onlar Allahın askerleridir. Agâh olun ki Allahın askerleri fevz ve felaha [kurtuluşa ve sadete] erenlerdir. »

Hadîs-i şerif :

«Altun, gümüş, elbise kulu olan kişi-

ler sürünsün, kahrolsun. Böyle kişiye verilirse memnun olur, verilmezse kızar [kendisi bir şey vermeğe hazır değildir] böylesi sürünsün, hüsrâna yuvarlansın, vücûdüne diken batsın da cımbızla çıkaran bulunmasın, bundan dolayı cennet; her hayır ve saadet şol kula lâyıkdır ki, Allah yolunda cihâd için atının dizginine sarılmıştır [her şeyini feda etmeğe hazırdır] o mücahidin [mübarek] başı [saçı] karışiktır, iki ayağı da toz içindedir. » Buhari-i şerif tecrîd tercemesi sıra numarası **1218**

İşte İslâmın hakikî vasfı bu Hadîs-i şerifde gösterilmiştir. Hakikî müslüman paranın kulu değil, nefsinin kulu değil tama' ve ihtiraslarının esiri değil, Allahın hür kuludur. Allahın emrinde insanların hayrına savaşıyor, uğraşan hayırlı birer insandır.

5) Bay B nin : (Erkek, kadın müminlerin günahına istiğfar et) sözü müslümanlara aittir. Dinimizden olmayanlara değildir.) Yollu serdettiği fikre gelince :

C — 5) Bunu da düzeltmek lâzımdır. Zira Allah Kur'an-ı kerimde Hazreti Muhammedi bütün insanlara Allahın Resûlü hem de âlemlere rahmet olarak gönderdiğini bildiriyor.

İmdi :

Her insan ahır zamanda Hazreti Muhammet ümmetidir ve Hazreti Muhammet; herkes için Allahın rahmetidir. Bu iki esas mânâyı ifade etmek için Hazreti Muhammedin her ümmetin müminini kendi ümmeti müminleri arasında kabul etmesi ve onlara hayır duâ

etmesi gerekir. Bu iki vasıf; aksine bir vaziyetle te'lif kabul etmez.

6) Bay B bir de şöyle hataya düşüyor, diyor ki :
«Daha mühimmi var, Kur'anı kerim; Sûrei Kâfirûn da Cenabı hak açıkça (sizin dininiz sizin ve bizim dinimiz de bizim içindir.) buyuruyor :

C — 6) Bu sûrei şerifenin Kur'anı kerimdeki Bütününün tercümesi şöyledir :

(109 - Kâfirûn - 1 : 3) : Ya Muhammed de ki ey kâfirler ben sizin ibadet eylediğiniz şeylere ibadet etmem ve siz de benim ibadet eylediğime ibadet eylemezsiniz. »

(4 : 6) «Ben sizin ibadet eylediğinize ibadet etmedim ve siz de benim ibadet eylediğime ibadet etmediniz sizin dininiz sizedir ve benim dinim de banadır. »

İşte Bay B nın söylediği âyet, bu sûre-i şerifenin son âyetidir ve ondan evvelki beş âyetle beraber hepsi sûre-i şerifenin isminde görüldüğü gibi kâfir Mekke putperestleri hakkındadır, kitab ehline değil !

İnsan ehli kitabı putperest ve kâfir saymak hatasına düşmedikçe bu âyeti onlar hakkında söyleyemez.

Meğer ki üstteki beş âyetten bîhaber ve gafil bulunsun :

Asıl kitap ehlini alâkadar eden âyet-i kerîme şudur :

(42 : Şurâ - 15(14÷15)) : «İmdi bu şek ve şübhe-lerini izale için onları [tevhidde tefrika-

ya düşen sâir dinler erbabını] dine davet et ve sana emrolunduğu vechile istikamet eyle onların [ayırıcı] havalarına tabi' olma ve Allahın indirdiği kitaplara iman ettim. Aranızda adalet etmekle emrolundum Rabbımız Rabbınızdır. bizim amellerimiz bize ve sizin amelleriniz sizedir. Aramızda höccet ikamesine ve mücadeleye lüzum yoktur. Allah aramızı cem'eder rücû' onadır söyle. »

Bay B. Bu maddeye şu sözleri ilâve ediyor :
«Müslümanlar bu gibi bahislerde pazarlığa giremezler. Rahmet-i İlâhiyeyi kendimize hasretmişiz. Bir müslüman ölürse merhumdur. Müslüman olmıyan ölürse müteveffadır.»

C — Bu fikirde olana bir vasıf bulmak güçtür. Allanın rahmetini biz nasıl kendimize hâsrederiz. Buna imkân tasavvur etmek Allahın Allahlığı ne demek olduğunu bilmemektir. Allah Rahmandır Allah rahîmdir Allahın bu sıfatları her yarattığı mahlûka şamildir. Allah; Kur'anı kerimin târifine göre harekât ve muamelâtında tamamen müstakildir. Müdahale kabul etmediği gibi tahdit ve tahsisi dahi kabul etmez. Ve Allah hiçbir kimsenin, hiçbir zümrenin te'siri altında değildir.

Evvelâ nasıl kendimiz herbirimizi kayıtsız şartsız Allahın rahmetine lâıyk sanarız ki bu da Allahın irade istiklâline muhaliftir ;

Saniyen ne hak ile bütün Hıristiyanları ve Musevileri Allahın rahmetinden matrut ve mahrum sayarız ki onları medheden ve onların içinde mükâfata lâıyk salihler olduğunu gösteren âyetler vardır. Bu esastaki

sû-i zannın, menfî hükmün saiki nedir? Hazreti Muhammedi tanımak tanımamak meselesimidir. Bu böyle olsaydı Allah her ümmete Hazreti Muhammedi tanıtır veya herkesi bir anda müslüman yapardı, merhametli Allah milyarlarca insanı rahmetinden mahrum kılmazdı.

Netice :

Allahtan korkmalıyız, hak ve adaleti, insâf ve ciddiyeti bırakmamalıyız, kitap ehlini topyekûn kâfir, hidayetden mahrum saymamalıyız.

Allahı sevmeliyiz ve onun iktzası olarak Allahın her kuluna karşı muhabbetli alâkalı, hayırhah şefkatli, yardımcı hattâ Allaha muhabbetimiz derecesinde fedakâr bulunmalıyız.

Kur'anı kerimin bahsettiği camaat halindeki kâfirler ; ilk devrede müslümanlığı yok etmeğe çalışan müslümanlara silâhla taarruz eden Mekke putperestleridir Kur'an-ı kerim Musevilere ve Hıristiyanlara (ehli kitap) diye hitap etmektedir. Kitap ehli içinde küfür edenlerden de bahsetmektedir. Amma küfür etmeyen salihlerden de bahsetmektedir. Ve onların cennetle ve her nevi' nimetle mükâfatlanacağını haber vermektedir. (Allahım kâfirler üzerine nusret ver) diye vaktiyle ilk Müslümanlarca edilmiş olan duâ ; taarruz ve harp eden Mekke putperestleri hakkındadır. Bugün Mekkede putperest kalmamış fakat dil alışkanlığı ile bu duâ tarzı Müslümanlarda düşüncesiz kimseler dilinde bugüne kadar uzayıp gelmiştir. Ve bilgisizlerin, düşüncesizlerin zihninde hâlâ kâfir diye bir heyulâya yer verilmektedir. Buna milletin mürebbîliği vazifesini gören gazetelerin münevver ve pek uyanık olması lâzım gelen muharrirleri içinde de dil uyduran kimselere rastlanırsa cidden hale acınır. Nasıl acınmasın ki bu

hatalı fikirler ; Allahın emirlerine, iradelerine, Peygamber Efendimizin tebliğatına, dinimizin bizden istediği iman şartlarına ve insanlığın menfaatine ve Türklüğün mazisine ve hâl ve istikbaldeki menfaatine muğayır-dır. Hem nasıl o ümmetler kâfir. kitapları batıl ve ken-dileri hidayetsiz sayılmak gibi azîm bir hata irtikâp olunur ki onların kitapları; bizim kitabımızın izahına fikirleri hazırlıyan emsalden ve müşterek kültür terbiye-mizin tafsilâtından ibarettir.

Mukaddes kitapların Kur'ân-ı kerimdeki esasların izahına yaradığına dair bir kaç misal zikrediyorum.

Allahın İsrâîl kavmine kurban mevzû'unda hitabı

Zebur-1 şerifden :

(Mezmurlar - 50 - 9) : «Hanenden dana ve ağıllarından ergeçler almam.

(10) Zira ormandaki can taşıyanların kâffesi, bin dağda olan hayvanlar benimdir

(12) Eğer acıkırsam sana söylemem zira yer yüzü ile anda bulunanın kâffesi benimdir.

(13) Boğa eti yermiyim ve ergeç kanı içermiyim

(14) Allaha hamd kurbanı takdim ve Mûtaâle nezirlerini ifa eyle

(23) Hamd kurbanı takdim eden beni temcîd eder ve yoluna dikkat edene Allahın kurtarıcılığını göstereceğim. »

HAZRETİ DAVÛD'UN MÛNACÂTI

(Mezmurlar - 51 - 16) : «Zebîhaden hoşnud değilsin yoksa takdim ederdim, mahrikaden razı değilsin.

(17) : Allahın zebîhaları kırılmış bir ruhdur, ya Allah kırılmış ve ezilmiş kalbi hor tutmazsın.

(Mezmurlar - 69 - 30) : «Allahın ismine İla-hî ile hamd edeyim ve teşekkürle Anı ta-zîm edeyim .

(31) Bu dahi boynuzlu ve tırnaklı boğadan ve danadan ziyade Rabba makbul olacaktır.

(Süleymanın meselleri - 21 - 3) : «Adalet ve hakkaniyet icrası Rabbin indinde zebîhaden [kurbandan] ziyade makbuldür»

ALLAHIN HİTABI

(Eş'ya - 1 - 11) : «Rab buyurur ki zebîhalarının çokluğu bana neye yarar?

(15) Ve ellerinizi [dua için] kaldırdığınızda yüzümü sizden çevireceğim hem de

duayı çoğalttığınızda dinlemeyeceğim [zira] elleriniz kanla doludur.

(16) Yıkanınız, temizleniniz, kötü işlerinizi gözlerimin önünden kaldırınız kötü iş işlemeği terk ediniz.

(17) İyi iş işlemeği öğreniniz; Adaletle mukayyed olunuz. Mazlumun hakkını ihkak ediniz, yetimin hukûkunu vikaye ediniz, dul kadının davasını görünüz.»

(Hoşa' - 6 - 6) : «Zira ben kurban değil ancak merhamet, ve mahrika'lardan ziyade Allahı bilmeklik isterim»

ALLAHIN ORUC HAKKINDA BUYURDUKLARI

(Eş'ya - 58 - 3) : «Niçin biz oruc tuttuk ve sen bakmadın, nefsimizi kırdık ve sen bilmedin derler.

Çünkü orucunuz gününde [keyfi] arzu-larınızı icra edersiniz. Ve amelenize her işinizi müsaadesiz yaptırırsınız.

(4) İşte niza' ve kavga için ve şer yumruğu ile vurmak için oruc tutarsınız. Sizinizi yüksek yerde işittirmek maksadiyle bu günkü gibi oruc tutmayınız»

(5) Benim seçtiğim [istediğim] oruc, nefsi kırılacak günü adam böyle mi olur? başını kamış gibi eğip altına çul ve kül sermekle mi olur? buna oruc ve Rabba [Allaha] makbul gün mü dersin ?

(6) Benim seçtiğim oruc bu değildir ki şerrin bağlarını çözesin ve boyunduruğun bağlarını gevşedesin ve ezilenleri hür kılıp her boyunduruğu kırasın.

(7) Ekmeği aç olana doğrayasın ve âvâre gezen bîçareleri eve getiresin ve kendi komşundan gizlenmiyesin [varlığını gizlemeyesin]

(8) O vakit nûrun sabah gibi açılacak ve çabuk sıhhat bulacaksın ve iyiliklerin senin önünce gidecek Rabbin cemali [sıyâneti] dahi seni ardından koruyacaktır»

(9) O vakit [Allahı] çağıracaksın ve Rab icâbet buyuracak, feryâd edeceksin ve O [Allah] işte hazırım diyecektir.

Eğer içinizden boyunduruğu parmakla işaret etmeği [bir işaretle insanı boyunduruğa vurmağı] ve kötü sözleri kaldırırsan.

(10) Eğer aç olana gönülden verirsen ve muhtacın canını doyurursan o vakit nûrun zulmetde parıldayacak ve senin koyu karanlığın öğle vakti gibi [apay-

dınlık] olacaktır.

(11) Ve Rab [Allah] daima seni irşâd edecek ve canını kuraklıkta doyuracak ve senin kemiklerini kuvvetlendirecektir. Sen de sulanmış bahçe gibi, suyu eksilmez su pınarı gibi olacaksın

(12) Ve senden doğanlar eski harabeleri binâ [i'mar] edecekler, çok devirlerden beri [yarı kalmış] temelleri yükselteceksin ve sana gedikler kapatan ve ikamet için yollar tesviye eden denilecektir.

Dikkat :

Herkesin dikkatini yukarıdaki 6 ncı âyete bilhas-
sa çekmek isterim. Allahın ehemmiyetle üzerinde
durduğu nokta ; beşeriyeti esaretten, tahakkümden
haksız tekliflerden kurtarmak, hürriyete ve insanlık
haklarına kavuşturmak olduğunu tâ Musevîlik devrin-
den anlamış oluyoruz.

Bu keyfiyyet; şimdi derc etmek üzere olduğum
ve Hazreti Muhammed efendimizin memuriyyetini ih-
tiva eden Ayet-i kerîmedeki esaslarla karşılaştırılınca
Allahın bu kurtarıcılık mûradının ilk Dîn temellerininin
atıldığı devreden başlamış ve hazreti Muhammed
efendimizin devrinde fi'len tahakkuka başlamış oldu-
ğunu görürüz.

Peygamber efendimizin memuriyyetini tasrih eden
Âyeti kerîmeden alâkalı kısım :

(7 - A'râf - 157) : « O Nebî-i ümmî [onların] omuzlarındaki ağır yükü kaldırır üzerlerinde bulunan zincirleri ve bukağaları çıkarır. »

Yine oruc mevzuuna temas edelim :

Malûmdur ki oruc: nefse hakimiyet alışkanlığı ile mü'minleri fenalıklardan el çekmeğe alıştırmak için emrolunmuştur Kur'an-ı kerimdeki emir şöyledir :

(2 - Bakara - 183) : «Ey iman edenler sizden evvelki ümmetlere olduğu gibi size de oruc farz kılındı tâ ki o sebeple asîliklerden ittika edesiniz. »

Görülüyor ki Kur'ân-ı kerîm; oruc gayesini muhtasar olarak ittikâ kelimesiyle ifâde etmiştir. İttikâ ; sakınmaktır. Yani Allahtan sakınıp men' olunan şeyleri yapmamaktır.

Bu kısa ifade : kanun lisanınca ve muhtasar kullanılmıştır çünkü Allah daha evvelki kitaplarda bunun terbiyevî ve ta'limkâr tarzda ta'rifatını tafsilâtını, izahatını vermiştir. Ve bu tafsilât kitaplar vasıtasıyla beşeriyyete mal olmuştur. Kültürünü genişletmek isteyen mü'min o kitapları da gözden geçirir buna lüzum görmiyen kendi bilir.

Yine kurban kesmek mevzuunda Müsevî mukaddes kitaplarında terbiyevî tafsilât bulduk. Kur'ân-ı kerimde bu mevzu'u karşılayan âyetler şu ikisidir.

(5 - Maide - 100(97)) : «Allah Beyt-i harâm olan Kâ'beyi ve hac ayını ve hacda kesilen kurbanları insanlar için maiyşete medar kıldı. »

Diğeri :

(22 - Hac - 37) : «Kurbanın fıkaraaya ve-rilen eti ve akıtılan kanı Allahın rızasını te'min etmez ancak sizden takvanızdır ki Allahın rızasına isabet eder. »

İşte :

Cenâb-ı Hak bu mevzu'da da (takvâ) kelimesini kullanmakla iktifa etmiştir. Zira onun izahat ve tafsilâtını evvelki kitaplarda vermiştir.

Musevî mukaddes kitaplarından naklettiğimiz izahlı tafsilli âyetlerin hepsinin karşılığı Kur'an-ı ke-rimde bu tarzda pek muhtasar cümleler veya yalnız kelimelerle işaret edilmiştir. Zirâ Allah evvelce verdi-ği tafsilâtı tekrara lüzum görmemiştir.

Şimdi Tevrât-ı şerîfin ehemmiyyetini ve lüzumunu anlatan bazı âyetlerini görelim :

(2 - Bakara - 53) : «bizim Mûsaya vasıl-ı hidayet olmanız ve doğru yolu bulmanız için Kitabı [Tevrâtı] ve hak ile bâtil arasını ayıran mu'cizeleri ve şeriatı verdiğimizde hatırlayınız. »

Diğeri :

(21 - Enbiyâ : 48) : «Biz Mûsâ ve Ha-rûna hak ile batıl arasını ayıran, küfür zulmetini izâle eden takvâ erbabına na-sihat veren kitabı indirdik. »

TAFSİLÂT ve İZAHATI HAVÎ OLAN K İ T A P

(6 - En'am - 154) : «Sonra emirlerimize ve nehiyelerimize güzel suretde tabi' olanlara ni'metimizi tamamlamak ve her şeyin tafsil ve izahı için hidayete rehber ve rahmet olarak Musâya kitap verdik şayet ki Rablarının likasına iman edeler. »

İmdi :

Kur'ân-ı kerîmin öğrettiğine göre Tevrât : (hidâyete ermek isteyenlere, doğru yolu bulmak isteyenlere hak ile batılı ayırd etmek isteyenlere, küfür zulmetinden kurtulmak isteyenlere, takvâ ehli olanlara, Allahın emirlerine ve nehiyelerine güzel suretde uymak meylinde olanlara, hidayete rehber ve rahmettir. Ve Allahın kullarına tamamlayıcı tafsilât ve izahatı havî bir ni'metdir.)

Bu kısımdaki hülâsayı daha evvel gördüğümüz üç Âyet-i kerîmeye bakarak derc ettim.

Ve Tevrâtın [yani Mûsevî mukaddes kitaplarının] Kur'ân-ı kerîm muhteviyatının izah ve tafsilini ihtivâ ettiği hakikatine dikkati çekiyorum. Ve Kur'ân-ı kerîmden müeyyide getirerek yukarıdaki (6 - En'âm-154) Âyetini dercetmiş bulunuyorum.

Tevrât-ı şerîfin ehemmiyetine dair bir de şu Âyet-i kerîmeyi görelim :

(28 - Kasas - 49) : «Yâ Muhammed onlara de ki: eğer siz doğru söylüyorsanız Allah tarafından bana ve Musaya verilen kitaplardan daha iyi yol gösterici bir kitap getirin ki ben de ona tabi olayım.»

Dikkat ;

Buhari-i şerîf tecrid tercemesindeki Hadîs-i şerîflerde görüldüğü üzere :

Peygamber efendimizin zamanında ashabdan Tevrât-ı şerîf dersi alanlar vardı. Hatta ashabdan biri bir rû'yâ görmüştü. Rû'yasında bir avucunda bal bir avucunda tereyağ olduğu halde onları yiyormuş. Peygamber efendimize rû'yasını anlattıkda birinin Kur'ân-ı kerim diğerinin Tevrât-ı şerif olduğunu söyleyerek öyle yapmasını emretmişti.

Yine Peygamber efendimiz Medineye hicretlerinde Musevîleri oruçlu bulmuşlardı. Bunun (Aşûra orucu) ta'bir edilen Musevî orucu olduğunu anlayınca kendisi de oruc tutmuş ve ashabı da böyle yapmışlardı ve Musevîlerle birlikte Musevîlerin orucuna iştirak keyfiyeti senelerce devam etmişti.

Türlü taassub a'razı

Taassub ; insanda insanlığın ve mü'minde Din faziletinin inkişafına mani' olan bir arıza, bir hastalıktır. bu arıza, veya hastalık ; menfî fitratlı cahillerde a'razını şiddetle gösterdiği gibi taşkın kuvvetli bünyelerde de gösterir Bünyevî kuvvetini inzibat altında bulduramayacak, hodgâmlığını [egoizmasını] firenliyemiye-

cek derecede Din hissi, insanlık hissi zayıf olan zümrelerde kendini maddî kuvvetleri derecesinde gösterir.

Taassubun saldırgan mütecaviz bir tipi vardır. Mu-sallat olduğu kimseler üzerinde içfalkâr te'sirleri vardır. Din ; taassuba mani' bir rûh taşıdığı halde kültürsüz muhitlerde mutaassıb; dinci hüvviyetde görünür. En kuvvetli ayırıcı hisleri ile dincilik mezhebcilik ve ırkcılık yaşatabildiğinden mutaassıb bilhassa bu tefrika gayretlerinden kuvvet alır.

Dünyada taassubu koruyan, besliyen; müesseseler menfaati olmuştur. Her müessese velev rûhani de olsa kendi müessesesini kuvvetlendirecek politikardan istifadeye çalışmıştır. Haçlı seferler bu yolda tertiplenmiş Katolik, Protestan, Sunnî, Şi'î müesseseleri bu esasta çarpışmıştır. Her bir müessese ; içinde bulunduğu devletin hükümdariyle menfaatde işbirliği etmiştir. Bu işbirliği; o müessese ve o devlet hududları dışındakileri yabancı göstermek ve onlara düşman göziyle baktır-mak olmuştur, maksad emperyalist hamlelere sahayı hazırlamak olmuştur.

İrkda, Dinde faşizm

Almanlar kuvvetlendikce [Din ruhuna uyarak] dünyanın zayıf milletlerinin hukukunu müdafaa ve onların kalkınmalarına yardım edeceklerine, onları kendi seviyelerine eriştiği gaye edinerek Allaha ve Allahın yer yüzündeki halkına hizmet edeceklerine, bil'akis dünyayı sömürmeğe kuvvetlerini sarfettiler. İrk faşizmine yaslanarak : üstün ırk bir danedir. Efen-

di millet Almandır. Diğer milletler efendi Alman milletine hizmet için hizmetkârlık etmek için dünyaya gelmiştir dediler. İtalyada da buna imrenenler oldu orada da faşistlik çıktı Roma imparatorluğu devrinde ki cihangirlik fikri canlandı, Şimalî Afrika ve Anadolu tehlikeye giren mıntıklar içine düştü. Fakat Allah ; verdiği kuvveti kötüye kullanmağa kalkan ve birbirinin azası olan insanları esir, köle sınıflarına ayırıp Allaha değil kendilerine kulluk ettirmek isteyenleri cihan harbinde te'dib etti öyle ki; dünyanın baş düşmanı sayılan bu iki millet her kese merhamet göz yaşu akıttırarak derecede felâkete, sefalete, tüyler ürpertecek âkıbete uğradılar.

Bu âkıbeti gören dünya milletleri ibret aldılar derlendiler toplandılar demokrasiye sarıldılar Nazizmden, faşizmden müstekreh bir kelime olarak bahseder oldular.

Daha birinci cihan harbinde beliren ırk üstünlüğü davasını kökünden yok etmek için, dünyayı; Allah ve insan hukûkuna aykırı üstün ırk davası ile her zaman uğrayacağı harplerden, felâketlerden kurtarmak ve korumak için insanlar büyük bir intibah ve kat'î azim ile bir araya toplandılar ve Birleşmiş milletler hey'etini kurdular. Dünyanın iyi niyetli Din kültürlü reşid adamları şu nazariyyenin fi'liyyâtını kendilerine iş edindiler :

(Bir millet ; ırkının yüksekliği iddiasında mıdır. İddia ettiği yükseklik nisbetinde başka ırklara faydalı olmağa mecburdur.

Bir cemiyet kendi Dininin yüksekliği iddiasında mıdır. Başka dindekilere en güzel ahlâk örneği göstermeğe ve fi'liyyatda en güzel tarzda samimî ve ha-

yır isterlikle hareket etmeğe mecburdur. Din taşıyan bir insan evvelâ Allaha hizmet etmeğe ve yer yüzünde insanlara faydalı olmağa mecburdur. Ve onlara gerilikleri derecesinde ihtiyaçları nisbetinde faydalı olmak mükellefiyyeti taşır. O gerileri kendi seviyeye yükseltinceye kadar bu yardıma kardeşçe devam etmek İlâhî bir emirdir. Bir ev âilesi kendi aralarında ne ise insanlar kendi aralarında onun aynidir. İnsanlar Allahın ev halkıdır tam alâka tam sıyanet zarûrî ve tabîdir) dediler. İyi yürekli iyi fikirli insanlar böyle dediler ve bu istikametde, bu şartlar içinde çalışmak için bir program yaptılar programı Dinin ve Hıristiyanlığın özünü, ruhunu teşkil eden prensiplere dayadılar ve bir esas ile dört prensipte yeni hayat faaliyetini tesbit ettiler.

Esas : Allaha mutlak derecede teslimiyyet

Prensipler :

- 1) Mutlak derecede doğruluk
- 2) Mutlak derecede nezahet [namuskârlık]
- 3) Mutlak derecede sevgi
- 4) Mutlak derecede digergamlık [yani iyilik isterlik, elcanlılık ve iyilikte kendinden başkalarını kendine tercih etmek] hodgâmlık [egoizma] ne ise onun tam zıddına bir cömerdlik, feragat ve fedakârlık gayreti taşımak.

Teslimiyyet esasında düşündükleri şu oldu.

Her mü'min ; Allahın iradelerine tam derecede kendini teslim etmiş olmalı ve iktizasını kayıtsız şartsız her yerde, her kese, her ümmetin, her milletin efradına karşı samimiyyetle göstermelidir. Yani :

- 1) Yalnız kendi ırkdaşlarına, dindaşlarına, mezhebdaşlarına değil her ırkda, her dinde ve mezhebde olanlara aynını göstermelidir.

- 2) Nezahati de öyle
- 3) Sevgiyi de öyle
- 4) Digergamlığı da öyle;

Bu teşekkül; Dünyanın Hıristiyan olmiyan milletlerine de müsavâtı hak ve adaleti kabul edip iktizalarını her zaman, her yerde ifâya niyet eden insanlardan vücûd bulmağa başladı.

Bu teşekkülün adı (ahlâkî seferberlik) gurubudur. Gayesi ; bütün dünya insanların yukarıdaki esas prensibi taşıyan temiz unsurları ile dünyada işbirliği yaparak binlerce senedenberi cereyan eden fenalıkları durdurmak ve dünyaya iyiliği ikame edip yürütmektir.

Eğer bu yazıyı okurlarsa bay A ve B hemen şöyle diyecekler: Bu kök ve prensipler bizim Kur'anımızda var. Her mü'mini o esasdaki âyet-i kerimeler bu gayelerle mükellef kılmıştır.

C. — Evet kılmıştır fakat bu iki Baya göre Mümin yalnız Hazreti Muhammed dininde olanlardır. Şimdi onlara sorulacak sual şudur ;

Hazreti Muhammed dinindeki Müminler bu vazife ile mükellef idi de şimdiye kadar bunu yine ifa etmedi. Çünkü dünyayı düzeltmeğe yalnız bizim Müminlerimizin sayısı ve kuvveti yetmedi. O mahdut müminler ki. onların içinde Pakistanlı ve Endonezyalı olan yüz küsur milyon kadarı daha bu ikinci Cihan harbinden sonra Milletler topluluğunda verilen vicdanî kararlar neticesi ancak hürriyet ve istiklâle kavuşabildi. Ve daha kavuşacak şarkta ne milletler var. İşte bunların da selâmete çıkması bütün dünya milletlerinin yine vicdanî müşterek kararına bağlı. Bu kararı çabuk verdirecek ise dünyanın her yerine yayılmış ve nüfuz-

lu adamları içine almış (Ahlâkî seferberlik grubu) gibi teşekküllerin kemale erecek kuvvetleridir. İlk defadırki Müslümanlara ve uzak şark dinindekilere de kendilerine müsavi hak tanıyan ve muhabbet ve hak, adalet yolu ile dünyayı ıstırabından kurtarmağa çalışan garp-lılar harekete geçmiş görülüyor. Onların bu Allah yolunda manen ve maddeten muvaffakiyetine müzaheretden ve güzel yollarında onları teşvik ve haklarında hayır duadan tabî ne his duyulabilir. Müteassıblar kendilerini dünyadan ayıradursunlar, başkalarına arka çevirsinler bugün dünya Allahın inâyeti ile öyle bir yola girmiştir ki mutaassıbların, faşistlerin değil Allahın istediği oluyor. Birleşik Milletlerin hak ve hürriyet prensipinde birleşenleri bedenleriyle, paralarıyla kanlariyle canlariyle dünyayı kurtarmağa çalışıyorlar. Ve can mal fedakârlığı yapıyorlar. Faşizmi dünyaya ikame etmek için değil Faşizmin, Nazizmin kökünü, dünyadan kaldırmak, küçük büyük, zayıf kuvvetli her ferdi her milleti müsavi haklarla dünyada yaşatmak için bu işi ele almış ve bu yola girmiş bulunuyorlar. Müslümana yakışan bu davada bütün varlığı ile meydana çıkmak ve yarışta başa geçmektir. Müslümanlar namına Müslüman Türk bunu yapıyor.

(Bernarşov) un sözlerini hatırladım. Bu isimdeki meşhur bir İngiliz edibi ve romancısı çok sene evvel bir gazetemizde okumuştum Hindistana gitmiş yerli gazeteciler kendisini karşılamışlar, Müslüman gazeteciler hususî bir yakınlık göstererek ; (Sizin falan kitabınızda İslâmiyeti medhettiğinizi ve benimsediğinizi gördük bu hususta bize bir şey söyler misiniz ?) demişler. (Bernarşov) şu cevabı vermiş ; (Evet İslâmlık pek güzel fakat meydanda Müslüman yok.)

İşte Bu; her Müslümanın intibahla ibretle hariçten nasıl görüldüğümüzü düşündürecek bir ikazdır.

MEZHEB NAZİLİĞİ ve FAŞİSTLİĞİ

Dinler arasında Naziliğini ve Faşistliğini yaşatmağa yeltenmiş olan hodperest politikacılar, dinci geçinen mutaassıblar; İslâm mezhepleri arasında da uçurumlar açmağa, ayrılıklar ihdasına çalışmışlar ve o yüzden kardeş Müslüman unsurlar arasında derin münafereetler icad etmişler ve uzun harplere sebep olmuşlardı. Osmanlı Padişahlarının ve İran Şahlarının siyasî fikirlerine hizmet eden bu mutaassıblar; Şi'ileri Müslümanlık dışı saydıracak derecede esassız propagandalara koyulmuşlar ve İrandan da aynı kötü mukabeleyi görmüşlerdi. İki tarafın birbirine harp için saldırttığı masum askerler hıyanetçe telkinlerle kıyasıya boğuşturulmuşlardı. Bir taraf diğer taraf hakkında; (Bunlar Hazreti Ebubekir Ömer ve Osmana söverler.), (Yahudilerin evinde emniyetle yatılır Şi'ilerin evinde yatılmaz) gibi yalanlar uydurmuşlar, hükümler yaymışlardı. Karşı taraf da aynı ile mukabelede bulunmuşlar ve (Bunlar, İmamı Aliye, ehil-beyti Resulullah'a söverler) demişlerdi.

İşte iki Müslüman millet böyle sun'î propagandalarla ve iftiralarla yekdiğeri aleyhine kızıl derecede kızıştırılmışlar ve boğuşturulmuşlardı.

Yüz binlerce Müslüman kanı, masum kanı; bu mutaassıbların yüzünden, onların Padişahların, Şahların siyasî tefevvuk ihtiraslarına gözü kapalı hizmet yüzünden dökülmüş memleketler tahrip edilmişti.

İNTİBAH ve SALÂH

Fakat birbirini yıpratarak zayıf düşüren iki taraf harici tehlike karşısında tam bir intibahla ve en halis bir niyetle birbirine sarılmak istedi. Allah her iki tarafı birer vesile ile ne güzel birleştirdi. Vak'anın içinde yaşadığım için anlatabileceğim ;

Birinci Cihan harbi başlamıştı, Osmanlı ordusu Çanakkalede, Filistin cephesinde, Irak ve Erzurum cephesinde harbe mecburdu, İranın vaziyeti belirsizdi fakat İran hududunda Rus askerî tazyiki başlamıştı İranlıların zorla Osmanlılar ve müttefikleri aleyhine harbe sokulmaları melhuzdu. İran mukavemet ederse Ruslar İrana gireceklerdi, Ruslar bizi İran hudûdundan dahi saracaklardı.

Alman siyasîleri ve askerî hey'etleri de İrana küliyetli altun para götürerek İran politikacılarını ve aşîret reislerini elde etmek Rus ve İngilizlere karşı İranı emr-i vaki' halinde harbe sokmak çaresine bakıyorlardı.

İranın, İsveç zabitlerinin ta'lîm ve terbiyesi altında bulunan jandarma alayı ile Rus muallimlerinin eli altında bulunan İran kazak süvari birliğini de harbi emri vaki' yapmak için kışkırtıyorlardı.

Halbuki :

İran harbe girerse kendini müdafaa edecek halde değildi ne el altında askere malikti, ne de yeni seferber edeceği askeri techiz edecek silâhı, cebhane ve sair lüzumlu ve zaruri şeyleri vardı. İranın seferber ordu besleyecek parası da yoktu.

Almanlar yalnız şöyle düşünüyordı :

(İran; bir Rus kolordusu işgal edib Alman cephesinden ayırsa yine bir faydadır.)

İranlıların Ruslarla birleşip ve onlar tarafından silâhlandırılıp, harbe hazırlanıp Alman cephesine düşman olarak sevk edilmeleri ise her cihetden mühimdi. Zira (şarka doğru) siyasetinde Almanya için bu ilk tökezdi, ve İran: orta şark milletlerini kendi lehine ve Almanlar aleyhine bir hisse kaptrabilirdi.

PADIŞAHIN MEKTUBU

İranın bu mübhem durumunda içde Almanlar, dışda Ruslar tarafından zorlandığı bir sırada Osmanlı devleti ; padişah sultan Reşaddan İran şahı Ahmed şaha bir mektup gönderilmesine karar verdi. Bu mektubu götürmeğe beni memur etti. Ve mektubun ihtiva ettiği esaslar şifahen bana anlatıldı: Osmanlı devletinin ta'kibedeceği siyaset bu olacaktır. Şifahen Tahrandaki Osmanlı sefirine de anlat ve sen de Osmanlı ateşemiliteri olarak Tahranda bulun, İranın bîtaraflığını muhafaza etmesine çalış, eğer Ruslara karşı harbe girmeğe mecbur olursa kendin ve beraberinde götüreceğin zabitlerle İranlılara yararlı hizmetlerde bulun, aleyhimize harbe girerse de aleyhimizde olan zararlarını azaltacak teşebbüslerde bulun denildi.

Padişahın mektubunun hülâsası şu idi : Ve kullanılan lisan; hakikî bir baba ile evlâd arasındaki samimiyetin ve açık kalpliliğin şah eser bir örneği idi:

Mektubun özü :

— Bîtaraf kalmağa ve harpde hiç bir tarafa katılmamağa çalışmanızı her iki taraf için hayırlı görüyoruz

— Biz harbe girmek mecburiyetindeyiz :
Çünkü iki muharip tarafın geçit yolları üzerindedir. Harbe girmesek bitarafliğimize hürmet etmezler ve bizi işgale kalkarlar, taraflardan birine bitişmemiş halde tek başımıza harbe girmek bizim için daha zor ve akibeti vahim olurdu. Onun için harbe girdik.

— Siz harbe girmekten çekinmelisiniz. Zira lehimize harbe girseniz vücuda getireceğiniz orduyu silahlandırmak, cihazlandırmak ve harpte mütemadiyen noksanlarını, sarfiyatını tamamlamak için siz büyük miktarda büyük yardımlara mühtaçsınız. Halbuki mevcut tek hatlı Anadolu Demir yolunuz. Bugün bizim cep-helerimizdeki askerlerimizin ihtiyaçlarını onlara yetiştirmeğe kâfi gelmiyor.

İran ordusu ihtiyaçlarını da bu Demiryoluyla temine hiç imkân tasavvur edilemez.

Bu takdirde lehimize harbe girmeniz ; kısa bir zamanda Ruslar ve İngilizler tarafından kolayca İranın istilasına sebebiyet verir. Sonra onların istilâsından İrani kurtarmak bizlerin harpte nihanî bir muzafferiyet elde etmemize mütevakkıf kalır. Ya muzaffer olamazsak ? Biz zarar göreceğimiz gibi İran dahi zarar görür. Binaenaleyh madem ki akibetin bütün cazibesi zâferimize bağlıdır. Ve o da bugünden kat'iyetle kestirilecek birşey değildir. O halde siz bîtaraf kalmalısınız. Meşkûk bir akibetin zararından kaçınmalısınız. Bu bizim için bir tesellidir. Eğer mağlûp olursak bu teselli büyük bir kıymet ifade edecektir. Eğer galip gelirsek biliniz ki kendimiz için hayatî ihtiyaçlardan neler istiyecek isek sizin için de aynı istiyeceğiz.

F. 5

İstiklal, hürriyet, tamamiyyet-i mülkiye, ve ecnebi müdahale ve tahakkümünden kurtuluş, kapitilasyon vesaire bu meyandadır.

Bunu elimizden geldiği zaman kendimizden sizi hiçbir iyilikte ayırmıyarak size yapmağı islâmî bir vazife biliyoruz.

İRANLI ZABİTLERE NE SÖYLENDİ

O zaman Osmanlı ordusu Baş kumandanlık mevkiinde bulunan Enver paşa; Osmanlı Mektebi Harbiyesinde yetişip Osmanlı ordusunda zabıtlık yapan İran tabiiyetindeki genç zabıtları ihtiyaten İrana göndermek üzere cephelerden İstanbula getirtti. Onları Enver paşaya takdim etmek vazifesi bana düştü. Bu zabıtlarla Enver paşanın karşısına dizildiğimizde Enver paşa; hepsinin birbir elini sıktı, iltifat ve samimiyet gösterdi, sonra karşılarında durarak kısaca şu sözleri söyledi ; (bugüne kadar Osmanlı ordusunda, Çanakkale cephesinde harbederek Tahranı müdafaa ediyordunuz. Şimdi Ömer Fevzi ile Tahrana gideceksiniz. Ruslar veya İngilizler İrana taarruz edecek olurlarsa o zaman o cephelerde siz de harbe mecbur olacaksınız fakat biliniz ki o cephelerde harbederken de İstanbulu müdafaa etmiş olacaksınız.)

İRANIN İÇ MANZARASI

Bu zabıtlarla İrana geçtim Tahrana geldim. Umumî manzara şöyle :

Almanlar İranlıları ister istemez harbe sokmak ve harbi kendi lehlerinde bir emr-i vaki yapmak için her

fırsattan istifadeye çalışıyorlar. Yalnız Ruslar ve İngilizler aleyhine tahrikâtla kalmıyorlar, Türkler aleyhine de telkinatta bulunuyorlar hattâ daha acı telkinlerde bulunuyorlar. Meselâ : (Rus ve İngilizler sizi istilâ etseler dahi onlar medenî milletlerdir tahribat yapmazlar. Almanlar İranlıların ebedî dostudur. İlk fırsatta Rusları ve İngilizleri İrandan çıkarırlar. Fakat asıl tehlikeli Osmanlılardır. Onlar Turanla iltisak peyda etmek istiyorlar, Azerbaycanda Türkçü propağandacıları doluyor. Azerbaycanı basamak tahtası yapmak istiyorlar, vakıa Almanya günün birinde onları da İrandan söküp çıkarır. Fakat onlar İrana ayak basmakla İranın binlerce senelik medeniyetinden eser kalmaz. Onların geçtiği yerde ot bitmez) diyorlardı, ve zâhiren politikada kendilerine taraftar görünen Demokrat parti iktidarını Türkler aleyhinde kullanmak istiyorlardı. İlk işleri benim arkama hâl ve harekâtımı tecessüs ettirmek için sivil polisler tâ'yin ettirmek oldu.

ŞAHIN HUZÛRUNDA

Ben sefirimizle birlikte Ahmet şahın huzûruna girdim. Sultan Reşadın mektubunu Ahmet Şaha tevdi ettim. Huzûrunda başka kimse yoktu kapıdaki emirberi çağırarak kapıya dahi kimsenin yaklaşmamasını tenbih etti. Biz ; bizbize kaldık. Mektubu okudu ve sefirle konuşarak mânalarının derinlikleri üzerinde gözü sulanarak durdu. Sanki Sultan Reşatla bir ruhta, bir bedende bir fikirde bir emelde birleşti. Çok samimî hisler ve temennîlerle sözlerine son verdi. Ve bize tam bir itimat telkin etmiş olarak huzurundan ayrıldık. Fa-

kat yalnız Rus İngiliz tahrikâtile değil maalesef Alman tahriktatı ile de uğraşmağa başladık.

Almanlar istiyorlardı ki biz Müslümanlar nazarında mühim bir mahiyet arzermeyelim. Hiçbir Müslüman Osmanlılardan bir iyi şey beklemesin. Her iyi şeyi yalnız ve yalnız Almanlardan beklesin. Tabîdir ki aleyhimizdeki bu kuvvetli cereyanı kuvvetten düşürmeğe çalışıyorduk.

SÛ-İ KASD

Alman sefaretî faaliyetimi durdurmak mukabilinde bana bir İranlı meb'us vasıtasıyla büyük bir para teklif etti. Elbette reddettim. Bu defa daha müşkül vaziyete düşen Alman politikacıları beni öldürmeğe karar vermişler iki yerde iki defa üzerime ateş ettirdiler. Bir defasında arkamdaki adam vuruldu. Bir defasında da gece pencereden atılan kurşun başımın iki parmak üstünde divara saplandı. Allah inayet buyurdu kulunu muhafaza buyurdu. Suikast netice vermeyince Alman siyasîleri beni İrandan çıkarmak için Berlin vasıtasıyla Osmanlı Baş Kumandanlığını tazyik ettiler. O derece ki Baş kumandanlık Almanlarla ipi koparmamak için benim Irak cephesinde ordu erkânı harbiyesine iltihakımı ve biran evvel İrandan çıkmaklığımı emretti. Fakat Allah öyle bir hâdise halk etti ki İrandaki Alman siyasî şahsiyetleriyle Alman Askerî şahsiyetleri arasında mühim bir anlaşmazlık çıktı. Benim İrandan çıkmaklığımın kat'iyen doğru olmadığını askerî hey'et Berlindeki askerî makama telgrafla bildirdi. Ve derhal aleyhimde ki karar Berlinde ve İstanbulda tebeddül etti. Benim yine İranda kalmaklığım İstanbul emir verdi.

KARŞILIKLI FAALİYET

Almanlar İranlılara politika adamları vasıtasıyla sokulmağa çalışıyorlardı. Ben Din adamları vasıtasıyla temasda idim, aramızda tam bir karşılıklı samimiyyet ve itimad vardı. Allah beni muvaffak buyurdu Almanlar bütün partiyi kaybetti. Almanlarla çalışanlar kâmilen Almanları terk ettiler zira çok mühim siyasi sebeplerle itimadlarını kaybettiler.

Üç Alman sefiri değiştirdi bir Alman ateşemiliteri muvaffakiyetsizliğin te'siriyle intihar etti, diğer bir Alman ateşemiliteri başına kan hücumundan öldü. Diğer bir ateşemiliter dahi isti'fa edip gitti.

İRANI TAZYİK, HARB EMRİ VAKİ' Y A P M A K

Almanların İran jandarmaları muhafazasında Tah-rana bombalar getirmekte oldukları şayi' oldu. Rus İngiliz sefarethanelerini havaya uçuracakları, düşman tab'alarını katliâma uğratacakları söylenmeğe başladı.

Amerika sefiri; Osmanlı sefirimizin bu mevzua dikkatini çekti. Osmanlı Sefiri Asım Bey dahi Rus ve İngiliz sefirlerine bitaraf ve şayanı itimat birer İranlı göndererek bu şâyialara inanmamalarını, kendisinin ve Osmanlı ateşemiliterinin istedikleri zaman kendi sefa-retlerinin birerinde kendilerine misafir olarak ikamete hazır olduklarını bildirdi. Fakat bu şayanın Rus İmparatorluğuna aksetmesi hem bir Rus kolordusunu Tahra-

na doğru harekete geçirdi, hem de İranlılara bir oltimatom vermelerini intaç etti.

NİHAYET OLTİMATOM

Oltimatomun istediği şu idi :

(İrânın bîtaraf kalmasına imkân kalmadı, İrân Almanlarla gizlice işbirliği yapmaktadır. Binaenaleyh şu güne kadar İrân ya bizim veya Almanlar tarafında harbe girmek kararını vermek mecburiyetindedir. Üçüncü bir halde sakit kalmasını aleyhimize harp telâki edeceğiz) meâlinde idi.

Allah inayet etti : Yirmi dört saat sürmedi bütün İrânda bir heyecan ve Osmanlılar lehine bir galeyân baş gösterdi.

İRANLILAR ŞAH HUZÛRUNDA

Tahrandaki ulemâ, eşraf ve bütün ileri gelenler şah sarayının etrafına toplandılar ve şahın mülâkat istedikiler. Şah kabul etti. İçlerinden bir hey'et şahın huzûruna girdi ve Şaha şöyle dedi : (İrân hükûmeti Ruslardan oltimatom almış fakat İrân milleti Osmanlılar aleyhine hiçbir harekete razı değildir, İrân milleti Tahran ile Osmanlı hududu arasını vücutları ile doldurmuş ve örtmüş olacaktır.

O hudûda tecavüz etmek isteyenler evvelâ bizleri kesip yok etmelidir. Osmanlılar bizim Din kardeşlerimizdir. Dîn kardeşlerimizin aleyhine hiçbir harekete kalkışılmıyacağına ve şahımızın da bizimle olduğuna

dair söz ve yemin isteriz) dediler. Şah söz verdi ve yemin etti.

OSMANLI HUDUDU EMNİYYETDE

Osmanlı hudûdu İran cephesinde bu suretle emniyyet altına girdi. İran hükûmeti notayı redetti. Rus kolordusu Tahranı işgal etti İran mebusları millî bir hükûmet kurdular ve Tahran dışında millî harekâta başladılar. Bu yüzden çok sıkıntılar çektiler, çok müşkillere yokluk içinde göğüs gerdiler. Fakat islam kardeşliğine hakkiyle sadık kaldılar. Tahmin edebilirsiniz devletlik milletlik bu muazzam iş Osmanlı devletine kaç mal oldu ? Yalnız kırk liraya, ki bu da vaizlerden bir İranlının İsfahana gitmesi için muhtac olduğu yol masrafı idi. Bundan başka mestûr tahsisatdan bir para sarf edilmedi. İstanbula dönüşümde İran seferine ait mestur tahsisat hesabını muhasebat dairesine verdiğim zaman bütün sarfiyyat bu kırk liradan ibaret olduğu resmen tahakkuk etti. Oltimatom hadisesine ve onun vücûde getirdiği umumî millî harekete takaddüm eden günlerdeki vak'alardan biri :

Şİ'İLERİN ŞİKÂYETİ

Tahranda meclis-i meb'ûsân azasından ve müctehid payesinde ulemadan beş zatla bir çay topluluğunda bulunmuştuk, (zavallılığımız) başlıklı yazımda bahsetmiştim.

İşte o toplulukta şu mühim mükâleme dahi cereyan etti. Ben şöyle bir bahis açmışım.

Ne kadar iyi olurdu, Osmanlı Hilal-i ahmerine küçük

bir yardım için burada bir yardım hey'eti kursanız hatta para toplamasanız bile bu teşebbüsle göstereceğiniz alâkanın ma'nevî kıymeti büyüktür. İslâmlık gayretinin uzaklarda beliren bir tezahürü olur) demiştim.

İçlerinden bir zat sözümü şöyle karşıladı.

— Siz bizi müslüman sayıyormusunuz ?

Bu sual karşısında ben hayrete düştüm ve :

— Şüpheniz mi var dedim.

— Cevap verdi :

— Şüphe derecesinde değil kanaat derecesinde böyle biliyoruz

Derhal bizim mütaassıbların Şi'iler hakkında kim bilir ne gibi menfî propagandaları bu zatların kulağını doldurmuş diye düşündüm ve derin bir teessür içinde mevzu'la alâkalandım. Neticede şöyle dediler :

— (Kâ'bede dört sünnî mezheb ehli için dört mihrab var biz Şi'iler için mihraba müsaade edilmiyor.

Müslümanların halifesi olduğunu ilân eden padişahlar bizim de müslüman olduğumuzu kabul edeydiler defalarla vaki' müracaatımızı is'af ederler bize de bir mihrab için müsaade ederlerdi)

Şu cevabı verdim :

(Ben İstanbula vaziyeti ve istediğinizi bildiririm salâhiyyetli merci' bu arzuyu kabul ve size bir mihrab ayırırsa başka diyeceğiniz kalır mı ?)

— (Hayır, hatta biz dahi padişahınızı umum Müslümanların ve bu meyanda biz Şi'ilerin de hamîsi ve ma'nevî pederi sayarız) dediler.

Derhal İstanbula baş kumandanlığa şifreli telgraf-la vaziyeti bildirdim ve elhamd-ü lillah çabuk cevap aldım. Baş kumandan Enver paşa şöyle diyor :

Şi'ilerin teklifi hükümetce kabul edildi. Şi'iler için

bir mihrab ta'yini keyfiyyetine padişahın iradesi çıktı hemen İran hükûmetine bildirilmek ve icabı müzakere edilmek üzere keyfiyyet ayrıca hariciye nezaretinden Tahran sefirimize de bildirilecektir.)

Bu müjdeyi muhterem müctehitlere verdim fakat Ruslar Tahrana girecek derecede yakınlar geldiği için Tahrandan hep beraber ayrıldık. Kum kasabasına geldik. Çok geçmeden Hariciye nezaretimizden sefirimizde talimat geldi. Fakat Tahran Rus işgali altında ve İran hükûmeti Tahrandaki kaldığı için sefirimiz Tahran hükûmeti ile temasa gelememi. Ve bu imkânsızlık harb sonuna kadar devam etti. Fakat harp sonuna doğru İranın millî hükûmet nazırlarıyla elliden fazla meclis-i meb'usan âzası ve birçok ülemâ eşraf dahi muhacir olarak benimle birlikte İstanbul'a gelmişlerdi. Hükûmetimiz bu misafirler hakkında fevkal'âde hürmet ve ikramda bulundu padişah sultan Reşat İran hükûmet-i milliyesi reisi Nizam-üs-saltana hazretlerini yemeğe davet etti ben dahi mihmandarı sıfatıyla bulunup tercümanlık ettim

Şİ'Î SÜNNÎ MESELESİ

Şi'î Sünnî mes'elesi İstanbul'da tekrar ele alındı. İranlılardan bir murahhas tayin etmeleri istendi: Aky-i Seyyid Müderris isminde meb'us ve salâhiyyetli bir müctehidi murahhas tayin ettiler, Sünnîler tarafından da bay Ebûl-ulâ Mardin intihab edildi. İki taraf müzakereye başladı ve daha evvel Nadir Şah zamanında Şi'î Sünnî mes'elesinin halli için İrandan gelen hey'etle İstanbul'da vücûde getirilen Sünnî hey'etin müzakerelerini havi zabıtlar dahi Babîâlî evrak mahzeninden

çıkarılıp ortaya kondu. Ve görüldü ki o zamanki heyet dahi tarafeyn mezheblerinin İslâm dinine aykırı bir tarafı olmadığı hakkında mazbata yaparak hükûmete vermişler ve hükûmet dahi usûlüne uyarak padişaha vermiş fakat padişah tarafından iş uyutulmuş teşebbüs semeresiz kalmış.

Bu yeni hey'et de bir mazbata yaptı, hükûmete verdi, hükûmet Sultan Reşada arz etti. Sultan Reşat tasdik etti. Fakat ne çare ki o zaman da Hicaz Osmanlı devleti hududundan ayrılmış ve bu iş Osmanlı hükûmeti eliyle yapılamıyacak bir mahiyet almıştı. Nihayet Hicazı Necid emîri İbnissûud hazretleri işgal etti. Ve o mes'eleyi kökünden halletti. Dört mihraba bir beşinciye ilâve edeceğine dört mihrabı da kaldırarak onun yerine bir tek mihrab koydu ve kendi bir imam tayin etti ve her hacı hac zamanı tek imamın arkasında seve seve sevine sevine namazlarını kılmağa başladı bu gün dahi bu usûl cereyan halindedir.

HÜLÂSA

Madam Eva Peron hakkında mevlûd okunmaz, yani Hıristiyanlar ve Mûsevîler hakkında hayır dua edilmez gibi acıib bir ma'na ifade eden ve müslim gayrı müslim her kesin vicdanını fena aksül'ameli ile inciten iddianın abes ve batıl olduğu Âyet-i kerîmeler ve Hadîs-i şeriflerle izah ve iddia reddedildi. Bu esasta tarihî ve ameli misaller dahi zikredildi. Dinde olduğu gibi mezhebde de üstünlük davasının bu yanlış ve muzir politika zihniyyetinin asırlarca müslümanlar arasında devamının ne derece fenalıklara mal olduğu Osmanlı ve İran devletlerini zayıf düşürecek kadar

tahribat yaptığı kayd edildiği gibi nihayet umumî bir intibah neticesi Allahın imdadı ile Birinci Cihan harbi başlangıcında beliren tam ve hakikî bir samimiyyetin bu asırlar sürmüş fena ve muzir durumu bir hamlede nasıl ve ne kadar güzel düzelttiği ve ne büyük hayırlar te'min ettiği de ana hatları ile belirdi.

Allah Madam Perona sıhhat ve saadet ihsân buyursun. O sebep oldu da bu hakikatlerin ortaya konmasına imkân hasıl oldu. Bu imkân hasıl olmaydı. Zihinlerde tahribat yapan, batıl zan ve fikirler bundan sonra da tahribata sahayı açık bulacaktı. Ve Kur'ân-ı kerimin verdiği emirlerin, bildirdiği hakikatlerin hilafına olarak bu fena düşünceler yaşayacak ve kitap ehli ümmetler ailesi, arasında Allahın istemediği hisleri fikirleri yaşatacaktı. Allaha şükür bu günkü bu vesiyle ile hakikatler ortaya kondu Müslümanlar da gayri müslimler de fena tesirlerden ve infialden kurtulacak nefes alacak imkânı buldu. Tekrar tekrar Allaha hamd-ü senâlar olsun.

Sözümü bu fasılda şu mübarek sözlerle bitiriyorum :

Hadîs-i şerif :

«Rabbınız birdir, pederiniz birdir. Ne arabin aceme ne acemin araba, ne kırmızının siyahîye ne de siyahînin kırmızıya [ırkda] üstünlük hakkı yoktur. Takvadan gayrı»

Diğeri :

«Dünya ve ahiretde Meryem oğluna [hazreti İsbâya] benden evlâ ve yakın kimse yoktur. Benim ile onun arasında baş-

ka bir peygamber dahi gelmedi. Peygamberler bir babanın evladıdırlar, anaları ayrıdır. Dinleri ise birdir.»

Diğeri :

«Ey insanlar kardeş olunuz. »

**Canı ile uğraşan milletim en gayrı müsait
bir devirde bile dost veya mütefiklerine
karşı vazifesini unutmadı**

(İlâhiyyât Külliyyatı) adlı seri kitaplarımın 6 ncısı olan (Din ve Hikmetleri) kitabının 32 nci sahifesinde bulunan bir vak'anın yazısı eyen buraya nakledildi.

1914 — 1918 harbi Avrupada sona ermiş, Türkler de mağlûb taraf cephesinde ortada kalmıştı. Mağlûb devletler, zümreler, ferdler her biri başının çaresini düşünürken Türklerin başka düşündüğü şeyler de olmuştu.

Şöyle ki :

Galiplerle mütareke aktebilecekti. Türklerle bu mütarekeyi İngiliz amirali Galdirop imza edecekti. Türkler tarafından Bahriye nazırı Rauf bey murahhas tayin edilmişti. Bu haberi alınca âkıbetin bütün ağırlığı ile sarsıldım. Bu düşünceler içinde gece yatağında bunalmıştım. Yeni bir devrenin müthiş karanlık ve elem dolu manzarasını düşünerek harbin yeni bir yanğınına düşmüştüm. Dört senelik bir harp yorgunluğu üzerine bir de mağlûbiyyet felâketi, bunun da sonunda bir de düşmanların eline düşmek fecaati karşısında idik. Bu ; hür hava teneffüs edenlerin mahiyetini bilmedikleri, fecaatini kestiremedikleri karanlık bir yeni

hayatdı. Bu bütün kâbuslarıyla üzerimize çöküyor, sağanakları ile tepemize geliyordu. İşte bu yeni hayatın türlü tehlikeleri tehdidinde fikrim yanarken birdenbire aklıma Almanlar ve Avusturyalılar geldi. O gariplerin hali ne olacaktı onlar gözümün önüne dikildi.

Şimdi en müsta'cel derd ; Almanların derdi oluverdi. Çünkü o anda kendimi de ve kendimizi de unutur gibi oldum.

Almanlar memleketimizde misafir idi. Alman askerleri, Allahın bize bir vediası idi âkıbetleri, vicdanlarımızla, kültürlerimizle alâkalı bu garip kalmış askerlere, bu muallakda duran insanlara yapılacak her iş bize düşüyordu. Misafir Almanlara karşı insanlık vazifemizi yaparken Allah huzûrunda ve bütün bir insanlık önünde büyük bir imtihan geçirecek idik. Vazifemiz büyük, işimiz pek mühim idi. Ya bunu biz nasıl başaracak idik. Maddî kuvvetimiz yoktu ancak ve belki ma'nevî kuvvetimiz vardı. Fakat bunu ortaya nasıl koyacak idik, bu işi nereden tutacak idik. İşin kestirmesi : (ya misafirlerimizle beraber mahvolacağız veya misafirlerimizi kurtaracağız !) demek idi. Ve bunu demek ; kültür esasında yolun en doğrusu idi. Çünkü emaneti misafiri, emniyetde bulundurmamak namus borcu idi. Ve namus her ne vakit ve her nerede olursa olsun hayattan üstündü.

(İnsan ölür, fakat misafirini hasmına teslim etmez !) düstûru dedelerimizin mîrası idi. Ve mîrasa yalnız haklar değil borclar da dahil idi.

Derdim şimdi ikileşmiş idi; hatta diyebilirim ki

bu derd ; ötekini, müsta'celiyyeti hasebiyle kenara çe-
kecek kadar dimağıma hâkim olmuştu. Sabahı zor et-
tim, erkenden fırladım, Kasımpaşaya gittim, Bahriye
Nezaretinde Rauf beyi ziyaret ettim. Bu ziyaret için
resmî hiç bir sıfatım, salâhiyyetim yoktu. Yalnız onun
bana yüzbaşılıktanberi iltifat nazarı vardı ve benim
onun seciyesine emniyyetim, hürmetim ve hayranlığım
vardı. İşte bu husûsî münasebete istinaden yanına git-
tim. Ve gece beni uyutmayan endişemi, Dinî millî va-
zife duygularımı kendine açarak bir tesellî aradım.
(Almanların hali ne olacak, gözümüzün önünde Al-
manlara dokunurlarsa, evimizde misafirimize hakaret
ederlerse nasıl tahammül ederiz. Almanlardan evvel
biz zillete düşmezmiyiz., uğradığımız mağlûbiyyet kat-
merli bir hezimet olmaz mı) dedim ve bunun için hü-
kûmetin veya kendisinin ne düşündüğünü sordum. Bir
an bile düşünmeksizin cevap verdi bu iş akıldadır ve
fikir; kat'îdir dedi. Mevcut azim ve kararı: evvelâ şu
iki kelime ile hülâsa ederek söyledi ; ve her müşkülü-
mü; halletti : «Alman işini sağlama bağlamadıkça bizim
işleri müzakereye girmeyeceğim»

Sonra hararetle izah etti :

«Amiral Galdrop Almanların hiç düşman yüzü gör-
meden, düşman eli değmeden kâmilten memleketlerine
Türkler tarafından ve Türk vesaiti ile sevkleri keyfiy-
yetine muvafakat etmedikçe, akli selîmin yettiği kadar
Almanların memleketlerine avdetleri emniyyet altına
alınmadıkça müzakereye girmeme ve mütareke imza
etmeme imkân yoktur» dedi.

Bu sözler ; kara günün bir müjdesi idi. Matem

günlerinin bir sevinci idi. Rahatça döndüm Rauf bey mütareke müzakeresi için gitti vazifesini yaptı ve döndü. Döndüğü vakit ki ziyaretimde tabiatıyla bahis Alman işine temas etmişti. Rauf beyin bu işe ait son beyanatı da şöyle olmuştu :

«Dediğim gibi yaptım. Amiral Galdiropa Almanların istediğimiz gibi memleketlerine nakilleri keyfiyyetini ilk şart olarak ileri sürdüm, ve bunun mütareke müzakeresinin esas şartı olduğunu söyledim. Amiral evvelâ bu şartı kabul etmedi, hatta yirmi dakika müzakere munkati' oldu. Fakat fikrimin kat'î olduğunu görünce kabul etti. Ben ondan sonra müzakereye başladım ve bir neticeye vardım. Şimdi Almanları düşündüğümüz ve istediğimiz gibi düşman kuvvetleriyle hiç temas etmeden kendi gemilerimizle gönderiyoruz» dedi. Ve hamdolsun öyle oldu. Bütün Alman askerleri Türk vesaitiyle ve hiç bir düşman müdahalesine uğramadan memleketlerine iade edildiler.

Burada bilhassa nazarı dikkati celbedeceğim bir nokta vardır, bu ; Almanlar ile Rauf beyin vak'aya takaddüm eden harp günlerinde aralarında geçmiş olan, gayrı müsait münasebetlerdir. Öyle hadiseler ki Rauf beyi çok uğraşmağa mecbur kılmış ve sıkmıştır.

O büyük harpte Rauf bey bir hey'eti seferiyye reisi olarak İrana girmek üzere iken hudutda bazı Alman memurlarının muhalif ve hasmane tertibatıyla karşılaşmış ve umulmadık müşkilâta uğramıştı gerek şahsı, gerek niyeti aleyhinde propagandalar ve sûi kasdler yapılmıştı. Fakat işte asıl işin ruhu burada idi. Rauf bey bir kaç Alman memurunun ihdas ettiği

şahsî husûmete ve müşkülâta rağmen Almanlara karşı millî vazifesini, kültürünün, seciyesinin muktezasını insanca, mertce yapmıştır. Hiç bir şahsî hissin te'siri altına düşmemiştir, intikam almak değil, lâkayd bile kalmamıştır. Kendisine düşmanlık edenlere bütün şahsî ve resmî nüfuzu ile iyilik etmiştir. İşte kültürünü hakkiyle hazmetmiş bir kültür adamı ve işte sağlam bir kültürün insanlarda neler izhar edebileceğine dair güzel bir misal ve tarihimize güzel millî bir menkıbe;

—

ALİ KEMALÎ AKSÜD'E CEVAB VAKİT GAZETESİNE

24 Ocak 952

20 Aralık 951 den itibaren Vakıt'de intişar eden yazılarıma cevap veren sayın Ali Kemalî Aksüdün yazısını okudum. Bu yazıyı görünce «kim bilir ne hakikatler öğreneceğim» diye yazı hakkında derin bir iyi zan beslemiştim. Aklın mantığın iktizası da bunu icab ettirirdi. Fakat teessürle söyliyeyim ki yazıyı okuduktan sonra hayretle yazıya baka kaldım.

Zira :

Yazılarıma haricden müdahaleyi iktiza ettirecek sâik ya bir eğri sözümü düzeltmek veya bir eğri düşünçemi doğrultmak veya bildiklerimin daha iyisini bildirmek olmak lâzım gelirken bir de ne göreyim bay Ali Kemalî müdahale hırsı ile benim sözümü kendi kendine eğriltmek, söylemediğim sözü bana söylemiş gibi göstermek ve var olan Kur'ân-ı kerîm Âyetini yok diye iddia etmek ve İslâmın taleb ettiği sükûnu bu sükûna uymıyan bir yolda tertiplemek istemiş.

Şöyle ki :

Bay Ali Kemalî yazısında :

1) Ömer Fevzi Mardin ; davasını isbat için Kur'ân-ı kerîmden bazı Âyetler zikrediyor :

(60 - Mümtahine - 8) : « Allah Din uğrunda sizinle vuruşmıyan, sizi diyarınız-

dan çıkarmıyan kimselere iyilik yapmanızı ve insaf ile muamele etmenizi yasak etmez.

«Me'âli bundan ibaret olan Âyet-i kerîme harp siyasetine aittir. Yoksa Din ve imanımızdan kâfirlere ta'viz vermek, onların dinlerini Hak Din olarak kabul ve tasdik etmek ma'nasına değildir. » diyor.

Cevabım :

Ben bu Âyet-i kerimeyi ve «kullarıma söyle kâfirlere güzel muamele etsinler» esasındaki Âyet-i kerimeyi şu maksadla derc etmiştim: Allah Putperest kâfirlere bile Müslümanları iyilikten men etmiyor ve kâfirlere bile güzel muamele etmeği emrediyor diyerek dinimizin insanî cephesini genişliği ile göstermek istemiştim ve putperestlere bile iyilikten bizi men etmiyen Allah ; Kitap ehli olan Mûsevilerle Hristiyanlara iyilikten ve binaenaleyh onların iyiliğini istemekten, onlar hakkında hayır dua etmekten hiç bizi men eder mi demek istemiş idim.

Bay Ali Kemalî ne hakla neye dayanarak sözlerimi fikirlerimi değiştirir. Hem tahrifde hem de hakkımda fena zan ve isnadda bulunarak beni : «Din ve imanımızdan kâfirlere ta'viz vermek, onların dinlerini Hak Din olarak kabul ve tasdik etmek» istemişim gibi gösterir?

Yazılarım ortadadır. Bu isnadların bir zerresini bile ma'nalandıracak bir şey bu yazılarda yok iken bunu ileri sürmek her halde hakkımda iyi bir niyetle değildir. Fakat bu Ali Kemalî Aksüdün de hesabına geçecek güzel bir şey değildir. Bu esasta savcılığa müracaat etsem kötölemek niyetiyle vaki' iftira ve isnaddan dolayı hak talep etsem haklıyım, ve hâkimin

her iki yazıyı tetkik etmekle hakikati açıkça görmesi kolaydır.

Yine bay Ali Kemalî yazısında :

2) Ömer Fevzi sonra (Esrâ) sûresinin 54(53) ncü Âyeti olmak üzere : «kullarıma söyle kâfirlere hüsn-ü muamele etsinler» me'alini yazıyor. Elimde mevcut tefsir ve tercemelerin hiç birinde tesadüf olunamıyan bu Âyet tercemesi nereden çıkmış ? diyor.

Cevabım :

Bu Âyet-i kerime vardır. Aslı; arabca Kur'an-ı kerîmin arapça metninde aynı sûre-i şerîfenin 53 ncü âyeti olarak görülmektedir. Bu Âyet-i kerime şöyle başlamaktadır :

«Ve kul li-ibadî yekûlu elleti hiye ah-senü) dir.

Türkçe tercemesi de yanımda mevcut kitaptadır. Bu kitap (Terceme-i şerîfe — Türkçe Kur'ân-ı kerîm) adlıdır. Tertib edenlerin : (Ders vekili Halis, ve meclis-i maarif azasından Hacı Zihni ve Fâiz ve müellifât-ı şer'iyye tetkik hey'eti azasından Aydoslu Tevfik efendiler olduğu) kitabın kabında yazılıdır. Ve kitap (Yeni Şark) kütüphanesi tarafından yayınlanmıştır,

İmdi :

Görülüyor ki Bay Ali Kemalî Aksüd 1) nci fıkrada olduğu gibi hakkımdaki iyi zannını yine esirgemiş ve beni aslı olmıyan bir Âyeti varmış gibi gösteriyor diye suçlandırmak istemiştir. Bu da hakkımda iyi olmıyan niyyetinin en hafif bir ta'rifî ile iftira ve isnad tarzında tezahürüdür. Gelelim alt tarafına :

Bay Ali Kemalî yazısında [gûya bulamadığı âyeti

ararken 17 nci Esrâ sûresinden 5 nci Mâide sûresine geçiyor ve 54(51) ncü âyeti kaydederek] şöyle diyor:

«O numarada bil'akis yeni müctehidin maksadını baltalayacak ma'nada bir âyet var ki şudur.

«Ey iman edenler Yahudileri ve Nasranileri dost edinmeyin onlar kendi kendilerinin birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse o da onlardan olur. »

Cevabım :

Bu âyeti; 17 nci sûreden beşinci sûreye geçerek alıp ortaya koymakla Bay Ali Kemal'in Hıristiyanlar ve Müsevîler hakkında ne fikir ve gayede, ne his ve davada olduğunu anladım. aynı âyeti; Amerikalı bir kaç mütaassıb Hıristiyan dahi ele almış ve dinimizi sarsmak ve İncil-i şerifi takviye etmek için bu Âyet-i kerimeyi (Dünya İncili) adlı bir kitaba geçirmişti. (Dünya incili) kitabı her dinin mukaddes kitaplarından numûne âyetler derc edip onları İncil-i şerif ayetleriyle mukayeseye koyan derin maksadlı bir kitapdı Kur'ân-ı kerîmden örnek olarak bu âyeti almakla zımnen şunu demek istiyordu :

İncil : (Düşmanlarını [bile] sev ve onlar için hayır duâ et) diye emrederken bakın Kur'ân-ı kerim ne buyuruyor Müsevîler ve Hıristiyanlarla bile dostluğu men ediyor.) Bu iddiayı mütaassıb bir Hıristiyan zümrenin ortaya koyması fevkal'âde sayılmaz fakat Müslüman bay Ali Kemal'in ortaya koyması fevkal'âde ve garib sayılır.

Zira :

Ne sebeple nâzil olduğu her kesce bilinmeyen ve hükmü ebedîmidir? Nâzil olduğu günün sıkışık hayatına mı aittir. Bu cihetleri herkesce bilinmeyen bu âyet-i kerîmeyi ortaya koymakta Türke, Müslümana ve beşeriyyete ne fayda vardır. Zarardan gayrı !

Bir mütaassıb Hıristiyan; mustarib beşeriyyet, muhabbete muhtactır. Muhabbet esasında birliğe, kardeşliğe tesanüd ve teâvüne muhtactır. Bu gayeyi ancak İncil te'min eder Kur'ân te'min edemez diye bu âyeti ileri sürmüş göz önüne koymuştur. Bunu onun hesabına bir ma'rifet sayanlar olabilir fakat bay Ali Kemâlînin bu türlü gayretini neye saymak mümkündür. Bunun cevabını ondan istemek daha doğru olacak aksi halde onu bu esasta medhedemeyeceğiz. Öfke bal gibi tatlıdır derler amma galiba taassub dahi öyle olacak.

Şimdi icabetti bay Ali Kemalîye Hıristiyan nokta-i nazarımı ve bu âyet-i kerimenin nüzûlü sebebinin hülâsaten anlatayım.

Hıristiyanlığın ikinci devresinde Hıristiyan esas akîdesi Müsevîlîğin ilk saf akîdesinden tefrik edildi. Hıristiyanlığa dünyada yepyeni bir mahiyet verilmek ve onun Müsevîlikle alâkası gevşetilmek istendi ve bu maksadla şöyle denildi. «Dünyaya gelen her çocuk ; hazreti Âdem'in cennetde işlediği günahın suçunu taşır. Her çocuk ezeli günahla lâ'netlidir ve günah çocuğudur. Yalnız Hıristiyanlardır ki bundan müstesnadır. Çünkü hazreti İsâ ezeli günahın affi için kendini kurban etmiştir. Allah da bu af keyfiyyetini Hıristiyanlara mahsus olmak üzere kabul etmiştir. İmdi Hıristiyanlık dışında kalanlar lâ'netleme olmakda berdevamdır. Onlar gazab Allahının gazabına uğramış gazab kulları, Hıristiyanlar ise muhabbet Allahının yani muhabbetini hazreti İsâ vasıtasıyla izhar eden Allahın hidâyet oğulları ve kızlarıdır» demişlerdir.

İşte sonradan icadedilen bu kanaate göre Hıristiyanlık dışında kalanları ya Hıristiyan yapmalı, aksi halde bunlar şer kuvvetleridir. Bu şer kuvvetlerinin vücûdu dünyadan kaldırılmalıdır fikri yayıldı ve bu uydurma siyasete mebnidir ki :

İspanyada Müslümanlar, Musevîler katliamlara uğradılar, engizisyon işkenceleri gördüler, Müslümanlara karşı Haçlı seferler tertibedildi. Ve bu seferlere kilisenin önderliğinde Avrupanın Kral ve imparator orduları iştirak etti. Fakat Allah müslümanları korudu ve onları hayatda ve Müslümanlıkda muhafaza buyurdu.

Kur'ân-ı kerimin : «Hıristiyanlar Müsevîleri dost tutmamaklık» hakkındaki emri Mekke Putperestlerinin Medîne Müslümanlarını yok etmek için tasarladıkları tarruza Müsevîlerle Hıristiyanların da iştiraklerini ve ittifaklarını te'min için yaptıkları müracaate Müsevîlerin ve Hıristiyanların muvafakat etmeleri yüzünden idi. Müslümanlar Müsevîlerle Hıristiyanları Kitab ehli diye kendilerine yakın tutuyorlar ve onlara sırlarını dostca açıklıyorlardı. İşte bu sırlar düşmanları putperestlerin kulağına gitmesin Müslümanlara zarar vermesin diye Müsevîlere ve Hıristiyanlara karşı Müslümanlar iykaz edilmişlerdi.

O zamandan bu zamana kadar bin dört yüz sene geçti, beşeriyet nesillerce tekâmülde ilerledi, kilisenin imha politikası şiddetini kaybetti, kilise kendi tahakkümüne karşı koyan bir Protestan mezhebiyle karşılaştı senelerce onları da imhaya çalıştı fakat muvaffak olamadı nihayet Hıristiyanlar da Din ve ictihad hürriyeti yer aldı. Amerika ; bünyesini bu esaslara dayandı ve ilk Hıristiyanlık da olduğu gibi saf halis Hıristiyanlık akîdesine dayanan Yunitarianlar mezhebi dahi meydana çıktı. İki cihan harbi dünyayı ihtilâflardan

intibaha getirdi her kes eski davalarını bir kenara bırakarak günü kurtarmağa, istikbali emniyyet altına almağa koyuldu. Bu sırada Bay Ali Kemâlînin Dinler arasına tefrika ve ihtilâf telkin edebilecek bir kelâmı ve o kelâmı ebedî bir hükmi hâiz imiş gibi ortaya koymasında ne hikmet var Hıristiyanlardan başka kime ne menfaat var.

Fikir medeniyeti ; yani, insanlık ; bu gün o kadar ileri gitmiştir ki bu gün müslümana iyi gözle bakan Hıristiyanlar çoğaldığı gibi bay Ali Kemalînin nokta-i nazarına yani fikrine ve duygusuna uymıyan fikir ve hisde Müslümanlar dahi pek çoktur. Hatta ekseriyyetde olanlar bunlardır. Bu gün her ümmetden mazlumların mağdurların, haksızlıklara uğrayanların davalarını benimseyen açık fikirli ve yürekli Müslümanlar çok olduğu gibi Hıristiyanlardan da çok vardır. Medeniyetin semeresi, meyvesi mürüvveti bunlardadır. Dinin mahsülü bereketi rahmeti bunlardadır. Allahın yer yüzünde kullarına faydalı olanlar bunlardır. Binaenaleyh Allaha hizmet edenler de bunlardır.

Kur'ân-ı kerimde :

Mûsevîlerin en mümtaz bir kavim olduğunu âleme ilan eden ve Mûsevîliği medheden Âyet-i kerimeler olduğu gibi Mûsevîleri efalinden dolayı da muahaze eden Âyet-i kerimeler vardır. Keza Hıristiyanları medh eden Âyet-i kerimeler olduğu gibi muahaze eden âyetler dahi vardır.

Dindar bir adamın vazifesi kendi hissîne, keyfine uyarak âyetlerin bir ümmetin kısmen aleyhinde olanını değil lehinde olanlarını göz önünde tutmaktır. Allah ümmetlerin sahibidir. İster medheder ister azarlar bu onun hakkıdır. Bizim bu hakkı kinimize keyfimize

vasıta kılmak hakkımız yoktur. Kur'ân-ı kerim bize hüsn-ü zannı emrediyor, tecessüsü, dedikoduyu men ediyor.

İmdi; Kur'ân-ı kerimin âyetlerinden evvel bir Müslümana bilinmesi gereken esas; Allahın insan hakkındaki ve ümmetler hakkındaki güzel görüşüdür. Allah beyenmeyeydi insanı da Mûseviyi de Hıristiyanı da yaratmazdı Allah yer yüzünde bu gün hak ve adâletin ve ictimâî yardımın te'sis işinde Amerikalıları ve Avrupalıları kullanıyor. Allaha hizmet eden bunlar elbette karşılığını göreceklendir.

Bu bay Ali Kemâlî böyle duymuyorsa ona yalnız acınır. Ve ona davasının Türklere ve Müslümanlara zararlı olduğunu söylemek mecburiyeti hasıl olur.

Acaba bay Ali Kemâlînin Hıristiyanlarla dostluğa niyeti mi yoktur. Fakat Müslümanlığı dünyadan tecrîd edip bir ada haline koymak imkânı da yoktur. Sabahdan akşama kadar yolda ve işbaşında karşılaştığımız Müslümanlar içinde Hıristiyanlar dahi vardır. Bunlara karşı başka yürek başka fikir mi taşıyacağız? Allah buna razı olur demeğe kimin dili varır. Yurdumuzun içinde Hıristiyan vatandaşların demokrat Türklere istedikleri yalnız adalet ve müsavattır. Bunun hakkını dar zihniyet, ayırıcı bir his ile nasıl verebiliriz.

Hazreti Mûsâ da Hazreti İsâ da vaktiyle Dînî tek bir cemaat olan Mûsevîlere me'mûren gönderilmişlerdi,

Hazreti Muhammed ise bütün beşeriyyete Allahın Resûlü ve âlemlere rahmet olarak gönderildiğine göre Muhammedî bir Müslüman Hıristiyanı Mûseviye nasıl selâmını esirger. Nasıl her kese alâkalı bir yürek taşımaz Allahın kullarının mühim bir kısmına kâfir diye fena nazarla bakar ve onlara arka çevirir. İyi bilelim-

ki bu yanlıştır. Allah insanların çoğunu kâfir olarak yaşatmak için yaratmış değildir. Bu hilkat hikmetine mugayirdir. Allah dünyayı muhalif zümreler, hasım cepheleer halinde tutmak ve mütemadiyen boğuşturmak için dinleri, ümmetleri ayırmadı, ümmetler arasında hayırlarda yarış için bunu ayırdı. Ama denecek ki : (Sen demedin mi Hıristiyanlar bizi dalâletde ve kâfir sayıyor.?) evet dedim fakat bizim gayemiz islah olmalıdır. Allahın istediği islahdır Allah Kur'anı kerimde size edilen muamelenin daha iyisi ile mukabele edin buyuruyor. Akıl ve mantıkla, dirayet ve hikmetle hareket edip cahiliyyet devirlerindeki münafereet ve taas-subu karşılıklı bırakmağa ve bıraktırmağa çalışmak mecbûriyyetindeyiz. Biz Müslümanız daha evvelki gelen dinleri kıskanacak bir durumda değiliz. Onlar beşerî hisle kendilerinden sonra gelen bizleri çekememezlik edebilirler ve bu çekememezlikle aleyhimizde bulunabilirler. Fakat bizim vazifemiz islahtır. Dünya insanlarını Allahın rızası etrafında muhabbetle toplamaktır. Türkün ve Müslüman dünyasının ve bütün insanlığın menfaati fena fikirde, hisde ve görüşde derinleşmek değil ondan kurtulmak, ben de insanım demektir.

MÜSÂLEMET

Bay Ali Kemâlînin yazısında :

Müslümanlık müsalemeti yaymak, Allahın kanunlarına boyun eğmek demek olduğuna göre : » diye başlayan yazı şöyle bitiyor :

«Elhasıl Allahın kanunlarına itaatle selâmet bulma-

larını istemek doğru olur ama bu şartları hâiz olmayanlar o daire içine giremez, » diyor.

Cevabım :

Bay Ali Kemâlînin müsâlemet temennisi; taşıdığı esas kanaatlerle te'min edilir şey değildir. O kanaatler bu müsâlemete mani' unsurlardır. Müsâlemet insânî ideal bir fikirdir. Bu ideale yürümek için, bu gayeye varmak için insanlık şartlarını tamamen benimsemek lâzımdır. Bu şartların temeli, herkese kendine müsavi hak tanımak ve herkese Allahın kulu ve insan olduğu için aynı hürmet göziyle bakmak, candan alâkalanmak, elinden gelen hiçbir iyiliği hiç birinden esirgememek, hiçbiri hakkında fenalık istememek, kendi için neler istiyorsa hepsi için onları istemek, kendi için neler istemiyorsa onlar için dahi onları istememek, fark gözetmeksizin insanlara muhabbet göstermek, ni'metde başkalarını kendine tercih etmek külfetde başkalarını esirgeyerek kendi öne düşmektir. Müsevîleri ve Hıristiyanları Müslümandan kâfirlik isnadiyle ayıran ve insan cemiyetinden ayrılan Bay Ali Kemâlî nasıl müsâlemet umar o müsâlemet ruhunu ki kendisi kökünden tahrib etmiştir. Ne hak ile müsâlemet ister. Ve hangi fikrinin mahsûlü diye müsâlemet bekler.

Din ; insaniyyetin rehberidir. Nûrudur, çerçevesidir insaniyyet Din çerçevesinde kemâle gelir ve feyzini verir. İnsaniyyetden ayrılan, insaniyyetle zıdlaşan Din yoktur. Dinini kendi âile hayatı imiş gibi halkdan ayıran istediği şekle koymağa kalkan ve dini aristokrat bir sınıfa tahsis eder gibi cem'iyetden uzaklaştıran bay Ali Kemâlî müsâlemeti nerede görür nerede bulur.

İnsanları hem Kitap ehli diye vasıflandırır, hem de onlar kitabsız imişler gibi kâfir sayar da sonra on-

lardan müsalemet mi ister. Allahın kanunlarına boyun eğilmesini isteyen bay Ali Kemâlî hangi kitabdaki kanunları kastediyor, Tevrât ve İncildekileri mi yoksa Kur'andakileri mi ? Tevrât ve İncili nesh'olmuş yok farz ettiğine göre onlar olmasa gerek peki amma kâfir dediklerine Kur'anla mı amel ettirecek, acaba ne yapacak söylese de bahis neticesiz kalmasa.

Bay Ali Kemalî 2 numaralı fıkrasında:

«Müsevilerle Hıristiyanların İslâmın şartlarına göre Hak Dinde oldukları gösterilmiş olmadığı» kanaatini ileri sürüyor.

Cevabım :

«Amentü» dediğimiz iman ikrarında kitaplara ve peygamberlere iman etmeliğimiz şartı onların Hak Dinde olduklarını tasdika kifayet etmez mi, kitaplar dediğimiz zaman Tevrât ve Zebûr ve İncil-i şerif gibi mukaddes kitaplar, ve Peygamberler dediğimiz zaman Benî İsrâîl Peygamberleri ve bunlar meyanında hazreti Mûsa ve İsâ bahis mevzuu değildir. Aksi halde kitaplara ve peygamberlere imandan başka bir maksadı mı vardır. Bunu da açıklasalar bahsi neticesiz bırakmamış olurlar.

Bay Ali Kemalînin 24 Ocak tarihli Vakit'de çıkan yazısına göre :

3 Üçüncü fıkraya cevabım :

Allah hazreti İbrahîmden evvel dahi her devrede de peygamber göndermiştir. Ve onlar memur oldukları kavimlere Allahın emrettiklerini tebliğ etmişlerdir. Pakat Kur'ân-ı kerîme göre İslâm ismi ile başlayan Din hazreti İbrahimin İslâmiyeti kabul etmesi ile başlamış ve gerek dinimize gerek ise bizden evvelki ümmetlerin dinine İslâm ismini o, vermiştir. Vakit'de çıkan yazı-

larımda buna dair tafsilât vermiştim, Bay Ali Kemâlî ya okumamış veya hatırlayamamış olsa gerek.

Bay Ali Kemâlî yazısında :

«Hazreti Muhammed ; İslâm dininin teşkil ettiği silsilenin son haddi olmuş ve evvelkilerin artık hükmü kalmamış oluyor» diyor ve ilâve ediyor :

«Hazreti Muhammed onların şeriatlarını kaldırmış kendi kanunlarını o şeriatların yerine koymuştur» diyor:

Cevabım :

Buna dair tafsilât ve izahatı evvelki yazılarımda kâfi derecede vermiştim burada uzun uzadıya tekrarına sebep yoktur. Bay Ali Kemâlî o yazılara dikkatle bakabilir.

Burada yalnız bir hülâsa yapıyorum.

Üst mektebin açılması orta mektep ile ilk mektebi lüzumsuz kılmaz. Üst mektebe hazırlık bu evvelki mekteplerde vücade gelir. Binaenaleyh Amelî hayat mektebi Müslümanlıktır. Onun temeli ilk mektepte atılır bina orta mektepte yükselir. Bir insan yalnız kanunları edinmekle ne hâkimlik edebilir ne avukatlık. Bu iki amelî hayat işi; mekteplerde ihzari usuller ve kitaplarla hazırlanır. İmdi bu mektepler birbirlerini safha ve safha ikmal ederler. Fert terbiyesinin, aile terbiyesinin cemaat terbiyesinin bütün teferrüat ve tafsilâtı Musevî mukaddes kitaplarındadır. Allaha hitap ve münacât örnekleri (Zebûr - Mezmurlar) dadır. Ahlâkî bahislerin misalleri, ta'lim usulleri İncil-i şeriftedir. Fîlen dünyada iyilikleri yürütmek fenalıkları durdurmak işinin tatbîkî safhası Muhammediliktir ve Müslümanlık Müslüman ismi

taşıyan şahıslara mahsus bir zümre dîni değildir. Dünya şümûl umumî bir Dindir. Binaenaleyh Müslümanlık beşeriyetin rüşd devresi Dînidir. Rüşdünü vicdanında duyan insan kendini Allahın hizmetine vakfeder ve insanlığa hizmet eder. Amerikalıların bu gün dünya ölçüsünde fedakârlık ederek yaptıkları hizmet bu meyandadır. Bizim Kore harbine katılmamız dahi bu zümreden bir hizmettir. Gaye insanlığı kurtarmaktır. Bay Ali Kemâlînin kendi Dîn prensiplerine uymaz ama Türklerin hayatî menfaati iktizasî Amerikalılarla, İngilizlerle, Fransızlarla dostluk bağlayıp elele çalışmamızı hoş görsün, ve bunu Türklere Allahın bir inayeti ve nimeti saysın, Allah bizi nisbetsiz bir kuvvette Rusların karşısında yalnız bırakmamak için bu dostları etrafımıza topladı. Allaha şükür ve onlara teşekkürden başka söyleyecek sözümüz yok. Ve bize yardım edenlerin başları sıkıştığı zaman kartallar gibi yardımlarına uçarak koşacağımıza ve Korede yaptığımız gibi canımızla başımızla çalışacağımıza kimsenin şüphesi yok. Bay Ali Kemâlînin de kendinden şüphesi olmaması ne kadar arzuya şayandır.

Geleyim ikinci fıkraya :

Hazreti Muhammet Musevîlerin ve Hıristiyanların şeriatini kaldırarak kendi şeriatını yerine koymamıştır. Allah Kur'anı kerim ile evvelki şeriatın hükümlerini kısmen hafifletmiş bir kısmına da hiç temas etmemiştir. Binaenaleyh Kuranı kerim diğer kitapları nesh etmemiş bilâkis onların varlığını tasdik ve te'yit etmiştir. Yine evvelki yazılarımda buna dair Kur'anı kerim âyetlerini hiç tereddüde yer bırakmıyacak surette derc ettim. Bay Ali Kemâlî zahmet edip göz gezdireseler böyle hakikatlerden haberleri yokmuş gibi

hareket etmezler. Ve malûm şeyler için sual sormazlar.

Şimdi Bay Kemalî müthiş bir hataya düşerek şöyle diyor :

«İslâmda birlik ancak bu veçhile sağlanabilirdi. İcabet etmeyenlere Müslümanlığı zorla kabul ettirmek lâzımgelmıştır.»

Cevabım :

Bay Ali Kemâlîye kalsa kılıcı çekip yurdun içinde dışında bütün dünyada ne kadar gayri müslim varsa Müslüman olmağa zorlayacak.

Halbuki :

Bu fikir Kur'anı kerimin emrettiği birşey değildir bu ancak Müslümanlığı dünya nazarında kötölemek için İslâm düşmanlarının (Müslümanlık kılıç Dînidir) diye vâki iddialarını te'yit eder bir fikirdir. Ve müslümanlığın kılıç dîni değil fazilet dîni olduğunu ne kadar çok Müslüman bilgini anlatmağa uğraşmıştır.

Bu fikir; evvelâ Kur'ana mügayirdir. Saniyen Allahın cereyan verdiği hayatın gidişine muhaliftir. Kur'anı kerim; (Dinde zorlamak yoktur) buyurur. Allah Kur'anı kerimde insanların ümmetler halinde zümrelere ayrılmasının hayırlarda yarış hikmetine mebni olduğunu söyler. Ve tarihî vakayi' Müslüman idarelerin ne kendi elindeki Hıristiyan ve Musevîleri Müslümanlığa zorladığına dair bir vak'a kaydeder. Nede yabancıları Müslüman yapmak için harp açtığını söyler.

Madem ki bugün dünyanın her yerinde her ümmetten insan vardır, demek ki Allahın istediği durum budur. Allahın istemediği birşey olmaz. Ve her ne ki olmuştur Allahın istediği odur. Bay Ali Kemalî bu

zorla Müslüman yapmak ilhamını ne gariptir şu âyet-i kerimeden alıyor :

(34 - Seba' - 28) : «Siz seni ancak bütün insanlara müjdecî. Allah azâbı ile korkutucu olarak gönderdik. »

Bu âyet-i kerimede cebri tazammun eden bir nokta olmadığı gibi diğer bir âyetle de Cenabı Hak Peygamberimize (senin vazifen ancak tebliğdir) buyurmakla cebir ve tazyika hiç yer olmadığını herkese bildirmiştir. Ve yine diğer bir âyet-i kerimede Peygamber Efendimizin dalâlet ehli bir putperesti kendiliğinden hidayete getiremeyeceğini bu; Allahın elinde olan bir kudrete taallûk ettiğini Allah bildirmiştir. İşte Dinde ve Peygamber Efendimizin vazifei memuriyetinde cebre taallûk eder bir nokta olmadığı muhakkaktır.

Ve şu âyet bunun sarîh bir müeyyidesidir ;

(88 - Gâşiye - 21 : 24(21÷22)) : «Onlara vaaz et ve hatırlat, muhakkak sen vaaz ve ihtar edicisin onlar üzerine cebredici değilsin. »

Diğeri :

(3 - Al-i imrân - 19(20)) : «Sana vacib olan yalnız tebliğdir. »

Yine yazının sonuna doğru Bay Ali Kemalî başka kitapların mevcudiyetine itiraz ederek Kur'an varken onların mevcudiyetini lüzumsuz görüyor.

Bay Kemalî insanların cemaatler halinde kümelendiklerini ve her cemaatin mukaddes kitabı olmasının emr-i tabîi olduğunu düşünmek istemiyor. Eğer bütün ümmetler birleşirse kitaplar birleşir fakat ümmetler ayrılığını ve istiklâlini muhafaza ederken kitaplar ne ve-sile ile birleşir.

Bay Ali Kemâlînin sonuncu fıkrasında şöyle bitiyor:
4. «Biz Dinimizi; başkalarının - mevcudiyetimizi ortadan kaldırmak isteyenlerin - teveccühünü kazanmak için vasıta yapamayız. Aldığımız emirleri - hâsıl olabilecek iyi veya kötü neticeleri aslâ nazara almaksızın - yaparız. Ve Allahımıza mutlak surette itaat ederiz. Dîn bezirgânlığı Müslümanlara göre değildir. Müslümanlar kâfirler için nasıl dâa edebilirler ki bizzat kâfirlerin yaptıkları duâlar bile Allah indinde makbul oluyor.»

Cevabım :

«Aldığımız emirleri hâsıl olacak iyi kötü neticeleri aslâ nazara almaksızın yaparız» demek ne demek, Allaha karşı e'falimizden mes'ul değilmiz. Allahın emirlerini akıl ve hikmetle tatbik mükellefiyetinde değilmiz. Kur'anı kerim akla hitab eder, «Helâkmı olacak beyyine ile [akıl delâletinde hareket ederek] helâk olsun. Kurtulacak mı yine beyyine ile kurtulsun» der.

İnsan akliyle mükerrremdir. İnsan vicdaniyle eşref-i mahlûktur.

Allah Kur'anı kerimde umumî emirler vermiştir. Onu hayatın günlük her safhasında güzel tatbik etmek akıl ve hikmetin icabıdır. Vaktiyle Hıristiyanlar Müslümanları yok etmeğe çalışmış diye biz de onlara karşı ebedî husûmet ve intikam ve kinmi besliyeceğiz. Allah bu gibi insanlığa muğayir hislere Kur'anı kerimde müsaade etmediği gibi kitap ehli ilede münakaşa da en güzel tarzda hareket etmemizi emreder Bay Kemâlînin Dinin hedefi olarak gösterdiği müsalemetin yola, ilâcı budur.

İnsanca muamele etmek, iyi muamele etmek; dalkavukluk değil onun yüreğini kazanmaktır. Akıl iktizası budur.

Din bezirgânlığı ne demektir. İnsanca hareket etmek bezirgânlıklıdır. Bir ferdin veya ümmetin hakkını kabul etmek bezirgânlıklıdır, yoksa Allahın emrettiği hak ve adalet çerçevesinde faziletlidir. Müslümanlar; kitap ehlini kâfir saymaz ki onlar hakkında hayri, hayır dúa-ayı esirgesin. Hatta Allah adamları daha ileri giderek kâfirlerin bile salâhı için dúa eder. Allah adamlığına yakışan budur. Ve hakikat mertebesinde Allahın istediği de budur. Bir Allah adamı Demirci baba vardır. Dûası (Zübdetülhakayık) kitabında basılmıştır. Demirci baba duasını ağlıyarak şöyle edermiş : (Allahım Cehennemini benim vücudümle doldur başka bir kuluna orada yanacağı yer kalmasın.) İşte bunu Rahman isminin mazhar-ı kâmil olan insan hisseder. Ve insân-ı kâmil dahi budur. Bay Ali Kemalînin bu gayretleri duyabileceği bir mertebeye yükselmesini Allahtan dilerim.

Tâki, Allah ve dîn hakkındaki telâkkisi tekemmül etsin, zihnini vaktini suî tefehhümlere yol açacak şeylere değil, tâmir ve tesviye edecek şeylere hasretsin.

25 Ocak 952 tarihli Vakit'de çıkan bay Ali Kemalî'nin yazısından :

Bay Kemalî şöyle diyor :

(Ehl-i Kitap, ne demektir. Ve kitap ehli hakkında düstûrumuz olan Kur'an ne buyuruyor :

Cevabım :

Kur'ân-ı kerim Ehl-i kitap ta'birini ve Ehl-i kitap diye bir ümmetler camiası olduğunu bize öğretmiştir ve o kitaplara iman etmekle de bizi mükellef kılmıştır.

Kur'anı kerim okumuş olanlar bilirler ki (ehli kitab) sözü Kur'anı kerimde sıklıkla tekerrür etmektedir.

İşte Bay Ali Kemal'in ehli kitab erkânından Musevîlerle Hıristiyanları kâfir diyerek putperest sayması olanları kitapsız itibar etmesi; bu kadar garip, bu kadar büyük bir gaflet ve Kur'an muhteviyatına aykırı bu kadar acayip bir tecavüzdür,

Bu kadar vazih bir hakikatin ışığına gözünü kapayarak ehli kitab hakkında tecahül den gelmeğe kalkın Bay Kemalî bakın şimdi nasıl bir garibe ortaya koyacaktır :

Bay Kemalî yüzü tutarak şöyle diyor :
«Dîn lisanında kitap ; yalnız Kur'ana denir.»

Cevabım :

Bay Kemalî umumî bir kaide koymağada cür'et-kârane kalkıyor ve kitap denince Dîn lisanında Kur'an anlaşılır diyor. Böylece Tevrat, Zebûr ve İncilin Dîn lisanında yeri olmadığını söylemek istiyor. İki müslüman aralarında senli benli konuşurken ihtisar için yalnız kitap sözünü kullanırlarsa bunun elbette her ikisinin kitabı olan Kur'an akıllarına gelir fakat iki Musevî arasında ki konuşmada kitap denince Tevrat ve iki Hıristiyan arasında da İncil akla gelir.

(Dîn lisanı) diye Bay Ali Kemalî neyi kastediyor. Dini yalnız Muhammedîlerin Dîni diyemi kabul etmek istiyor, Musevîlikle Hıristiyanlığı Dîn dışını sayıyor. Dini Muhammedîlere ve bu suretle kitap sözünü de Kur'anı kerimemi hasretmek istiyor. Bunun hesabını kul sormasa da Allah Ali Kemalîden sorar. Yok etmek istediği kitaplar ve Dînler Allahındır. Onları yok etmek yalnız beşer vicdanına bir taarruz değil Allahın mukaddes hukukuna da bir tecavüzdür. Allah Kur'anı

kerimde Hazreti Muhammede Dîni ; başka Dînleri ve Kur'anı kerim; başka kitapları hükümsüz kıldı buyurmamıştır; bu bapta bir hadîs dahi yoktur, bunlar; taassub ve egoizma sarhoşluğu ile pervasızca söylenmiş sözlerdir, sözü küfre ve hakikatleri inkârâ kadar götürönlör elbette bir gün bu sarhoşluktan ayılacaklardır. İbadullahın mukaddesatını kendi şahsî eşyası gibi tasarrufa kalkanlara kimini atıp kimini tutanlara, pervasız hareket edenlere vicdan hürriyetini kötüye kullanarak başkalarının vicdanına pervasız saldıranlara, bin dört yüz senedenberi İslâm düşmanlarına karşı Dinimizin hak ve hakikatini, nezahat ve ulviyetini müdafaaya ömür hasretmiş olan ecdadımızın bina ettikleri kaleyi içinden yıkmağa kalkanlara, Müslümanlığa bürünerek içimizde uygunsuz fikirle yaşayanlara, akîdelerimizi bozmak ve bizi dünyanın nefret ve istikrahına uğratacak bir elîm ve utandırıcı duruma ve belkide çok tehlikeli bir duruma düşürmekte olanlara Allah birgün soracaktır, mukaddesatın hâmîsi Allah soracaktır. İbadullahın hukukunu Allah tekeffül etmiştir. Yeryüzünde hak ve adaletin muhafazasını Allah tekeffül etmiştir. Dîn lisanı diye Ali Kemalînin kullandığı tâbir ile bu haklar Allahın mukaddes hakları sayılmıştır. İmdi, hakları Allah arayacak, hakları Allah te'min edecek ve mütecavizleri Allah sorguya çekecektir.

Bir de : (Biz Allaha mutlak surette itaat ederiz) diyen bay Ali Kemalî, bütün kitapları ve Dinleri inkâr ederek o Din sâliklerini hukûk dışı bir duruma sokarken Allahın emirlerine mi [hâşâ] itaat etmiş oluyor. Allaha ve Dine bundan büyük iftira ne olur.?

Sonra :

Bay Ali Kemalî Muhammedîlere hitabeden bir âyeti kerimeyi Mûsevî ve Hıristiyanlara da hitab ediyor gibi göstererek hazreti Muhammedi tanımalarını; onlar için de

kendi dinlerinde iman şartı olarak göstermeğe kalkmış bu ne aşikâr tahrif, bu ne fahiş hata, bu ne büyük cür'et ?

Âyet-i kerime tercemesi şudur :

(2 - Bakara - 1 : 3) : «Allah kelâmı olduğunda şek ve şüphe olmıyan bu kitab gaybe iman eden, namazlarını kılan ve kendilerine rızık eylediğimiz şeylerden Allah yolunda infâk eden müttakîlere yol gösterici ve rehberdir.

(4) Ve o müttakîler ki sana indirilen kitab ve Dine ve senden evvel gönderilen kitaplara ve Dinlere iman ederler ve âhirete şüphesiz olarak bilip inanırlar.

(5) İşte onlar Rabları tarafından hidâyet üzeredirler. Ve yine onlar felah bulmuş olanlardır.

(6) Onlar ki Hakkı inkâr ile kafir oldular. Onları azab ile korkutsan da korkutmasan da birdir, iman etmezler. »

Artık her gören göze aşikârdır ki (1) den (5) neye kadar olan Âyet-i kerimeler sırf Muhammedîlere aittir. Mûsevî ve Hıristiyanlarla hiç alâkası yoktur. (6) ncı Âyet-i kerime Mekke putperestlerine aittir. Onun da Musevî Hıristiyanlarla münasebeti yoktur.

Bay Ali Kemalî belki okuyanlara bunu Mûsevi ve Hıristiyanlara hitabedilmiş gibi kabul ettiririm emeliy-

le olacak ki âyetlerin yalnız dördüncüsünü yazısına dercetmiş.

Gelelim bay Ali Kemal'in ma'nasını değişik göstermeğe çalıştığı diğer bir Âyet-i kerimeye :

(98 - Beyyine - 6) «Ehl-i kitabdan kâfir olanlarla müşrikler yok mu onlar cehennem ateşindedir. Orada daim kalacaklardır. »

Bay Ali Kemalî'nin burada yaptığı bezirgânlık şu esasadır. O ; bu âyetdeki (Ehl-i kitabdan kâfir olanlar) cümlesini (bütün Ehl-i kitab kâfirdirler) gibi göstermek istemiş ve binaenaleyh cümlesini putperestlerle birlikte ebedî kalmak üzere cehenneme atmıştır.

Bay Ali Kemalî bir an bir zerre insaf ve adaletle düşünebilse bu haksızlığa ve haksız davaya Müslümanları inandıрмаğa kalkmazdı. Vakit'de yazdığım yazılarda dercettiğim âyetlerde hiç görmedi mi ki Allah Ehl-i kitabın içinde salihleri de vardır. Salih olmaları da buyurmuştur ve cennete girmek yalnız Mûsevîlerle Hıristiyanlara mahsus değildir. Her kim [her Dinde] Allaha iman eder ve Salih amel işlerse onlar cennete girer buyurmuştur.

Muhammedîler içinde Müslüman adı taşıdığı halde Allaha inanmıyan, Allahı kitabı inkâr eden Müslümanlar olduğu gibi elbetde Ehl-i kitab içinde de böyleleri vardır. Cenâb-ı Hakkın, Âyet-i kerimede (Ehl-i kitabdan kâfir olanlar) sözünü hudûdundan çıkarıp bunu bütün Mûsevîlere ve Hıristiyanlara aid gibi göstermeğe insanın eli dili nasıl varır. (Biz Allaha mutlak surette itaat ederiz) diyen bayın itaati bumudur.

İşte hakikati ortaya koyan Âyet-i kerimelerden biri :

(29 - Ankebût - 46) : «Nefislerine zulüm ve küfür edenlerden gayrı [yani putpe-restlerden gayrı] Ehl-i kitab ile en iyi sûretde mücadele ve mübahase ediniz. Ve bize ve size Kitab ve Din gönderen Allaha iman ettik bizim ve sizin Allahınız birdir. Ve biz ona teslim-i mevcûdiyye etmişiz deyiniz. »

Bu hakikatler Kur'an-ı kerimde dururken Ehl-i kitab Dinlerini ve kitaplarını inkâr için bilmem ki insan ne derece, ne tasavvur olunmaz derecede değişik olmak lâzım.

* * *

Bay Kemalînin Kitab ehlini tekfir için yine ma'nasında mübalağa kasdı ile misal getirdiği Âyet-i kerime şudur :

(5 - Mâide - 72) : «Allah Meryem oğlu Mesihden ibaretdir diyenler kafir olmuşlardır. »

Cevabım :

Evet, Allahı Hazreti İsbâdan ibâret sayanlar kâfir olmuşlardır. Fakat saymıyanlarda mı kâfir sayılacaklar, Allah hazreti İsbâdan ibaretdir diye telkinâtda bulunmuş olabilir. Hıristiyanlar içinde cehalet saikasıyla buna inananlar bulunmuş diye bütün Hıristiyanları kâfir saymak Müslüman dürüstlüğüne, dürüst bir müslümana yakışır mı ? Bay Kemalî yüzlerce milyon Hıristiyanın

her birinin kalblerini teftiş ederek mi buna hükmetti? bugün buna inananların mikdarını bilmiyerek buna hükmetmeğe nasıl dili varıyor.?

Akıl ve mantığın iktizası şudur ki bâtil itikat ne-kadar aşılansa temel tutmaz hak yerini bulur ve bâtil zâil olur. Netekim bugün Amerikada intişar etmiş bulunan (Müvahhidler) mezhebi Allahı bir tanır ve üçlü akîdeyi reddeder. Hemcinsinin yalnız fena taraflarını görmeğe çalışıp iyi taraflarının hakkını hiç kale almak Müslümana yakışır mı ? Müslümanlıkta da sevk-i cehalatte üçlü akîde yeryer zuhur etmiş olduğunu bir Alman mühendisi söyledi ve (Allah, Muhammet, Ali) diye bir itikat peyda olmuştur dedi. Anadoluyu soruşturmada ve hiç görmemiş olarak İrana geçelim orada (Aliyallahî) diye âşiretler vardır. Hazreti Aliyi Allah talâkki ederler. Onu çağırırlar ve ona taparlar.

Sonra :

Hıristiyanların bir kısmına taalluk eden bu suçtan Musevîler nasıl suçlandırılır ve Ali Kemalî tarafından kitap ehli meyanında kâfir sayılırlar. Yine Ali Kemalî Yahudîler aleyhinde şu âyet-î alıyor :

(3 - Al-i imran - 181) : «Muhakkak Allah (Allah fakirdir biz zenginiz) diyenlerin bu sözlerini işitti. bu sözlerini ve haksız yere peygamberleri katlettiklerini onların defterlerine yazarız ve cehenem azabı tadınız deriz »

Cevabım :

Allah fakirdir diye küfür edenler beş kişi midir beş bin kişi midir. Bay Kemalî bilmiyerek bütün Musevîleri bu sözü dedi sayarak hepsini kâfir ve hepsi-

ni Cehennemlik nasıl gösterir. Bu aşikâr suiniyetle suikast olur. Buna akıllı olan ve Musevî tarihini bilen kim-
senin inanmasına imkân yoktur meğerki kendi gibi en
küçük ölçüyü en büyük ölçü yerine alarak mübalağa-
ya sapsmış ve bir ümmetin kötü âkıbetinden zevk ve ke-
yif duyacak histe bulunmuş olsun.

Ali Kemalînin müteakıben zikrettiği şu âyetle de
düştüğü tenakuza işaret edeyim :

**(62 - Cum'a - 5) : « Kendilerine Tevrât
ile [amel] mükellefiyeti tahmîl edildiği
halde onu yüklenmeyenler [mûcibince a-
mel etmeyenler] kitab taşıyan merkep
gibidir. »**

Cevabım :

Demek ki Allah Musevîlerin Tevrât ile amel ettik-
lerini istiyor. Kur'an ile amel ettiklerini değil. Bu ha-
kikat âşikâr iken Bay Kemalî nasıl olurda kitapları
nesh olmuş yok farzeder. Ve Kur'andan gayri kitap
kalmadı der.

Yine Ali Kemalînin dâvasına yarar diye zikrettiği
diğer bir âyet-î kerime onun dâvasına değil dâvasını
nakze yarar. Zira bu âyette Allah günahkârların tövbe-
sini kabul ettiğine işaret buyuruyor. Bhusus ki evlâd ba-
basının günahlarının varisi olmayacaklarına göre bir
nesilde zuhur eden günahkârların vücudü kıyamete ka-
dar bütün nesilleri elbette suçlandırmaz. Netekim şöy-
le bir Âyet-i kerime vardır :

**(7 - A'raf - 159) : «Mûsâ kavminden bir
cemaat vardır ki insanları Hak ile irşad
ederler ve hükümlerinde hakkaniyet ve
adalet gösterirler. »**

Ali Kemalînin kaydettiği Âyet-i kerime şudur :

(5 - Mâide - 71) : «Onlar hiç bir mihnet bulunmaz sandılar da kör oldular sonra Allah onların tövbelerini kabul etti. Sonra onlardan bir çoğu yine kör oldu sağır oldu. »

Yine Ali Kemalî şu âyeti ele alarak bütün dünyanın Müslüman olmaları gerektiğini ileri sürüyor :

(7 - A'raf - 158) : «Yâ Muhammed de ki ey insanlar ben sizin cümlenize Allahın Resûliyim. Göklerin ve yerin mülkü ve tasarrufu Onundur. Ondan gayrı İlâh yoktur diriltir ve öldürür Allaha ve Allahın kelimatına iman eden ümmî Resûle iman edin ve O'na tabi' olun tâ ki hidayete nâil olasınız. »

Cevabım :

Bu Âyet-i kerimedeki emir umumî emirler cümlesindedir. Hazreti Muhiddin-i Arabî'nin bildirdiği gibi umumî emirler Allahın husûsi iradeleriyle ferd veya zümrelerde birleşmedikçe ferd veya zümre emri ifâ edemez.

Yani ferd ve zümre âcizdir. Allahın yalnız emrettiğini değil Allahın istediğini yapabilecek durumdadır, Netekim namaz ve oruc, hatta zekât ve hac Allaha iman; islâmın şartları meyanında emrolunduğu halde bu umumî emre uymamış Müslümanlar her nesilde görülmektedir. Fakat uymayanların hepsi kâfir sayılmışlardır. Allah isteyeydi bütün insanları bir günde

müslüman yapardı. İstemedi ki yapmadı ve niçin yapmadığını da Allah başka âyetlerde söylüyor. (Hayırlarda yarış için) buyuruyor. Şimdi sorulacak sözün yeri geldi. Ali Kemal'in Müsevîleri ve Hıristiyanları topyekûn tekfir etmesi hayırlarda bir yarış ma'nasına mıdır ?

Sonra :

Ali Kemali Yahudilere topyekûn kâfir demek için yine bir âyet göz önüne koyuyor :

(9 - Tövbe - 30) : « Yahudiler Üzeyr'e Allahın oğludur dediler, Hırsıyanlar da Mesih Allahın oğludur dediler, bu ise ağızlarında dolaşan asılsız sözlerdir ki bundan evvel kâfir olanların sözüne benzetirler, Allahtan bulsunlar, doğru yoldan nasıl yüz çeviriyorlar. »

Cevabım :

Bu i'tab; binlerce sene evvel Yahudi nesli içinde Üzeyre Allah oğlu deme gafletine düşmüş olanlara raci'dir. Bugün dünya Yahudilerinde böyle bir kanaat var diye kim iddia edebilir. Binlerce sene evvel vaki' bir suçu binlerce sene devam ettirmek, bütün nesilleri suçlandırıp bugüne kadar getirmek Allahın tekâmül kanunlarını inkâr demektir. Fakat ancak ve ancak fena niyet sahibi olanlar, insanları kötölemek zevki taşıyanlarla bir kötü vak'ayı nesillerce bütün bir millet, aleyhine kullanmak hırsını duyanlar; buna sıkılmadan teşebbüs ederler.

Allah ; Bir ferde, bir zümreye bir kavme kâfir diyebilir fakat onun insanlara iktiza ettirdiği bir ihtiraz vardır. Allahın tahkir ve tezlil ettiğini kulların da tah-

kir ve tezlil etmesine mesaj yoktur.

Allah razı olmaz. Hele suiniyetle olursa büyük günah teşkil eder. Kur'an-ı kerim islâh-ı beyni emreder. Hadisi şerif islâh beyni emreder ve araya fesat sokmanın mühlik olduğunu söyler. Mübarek kitabımıza dayanarak âleme küfretmek ne demektir. Kur'anı şahsî garazlarda kullanmak gibi feci' bir hareket değil midir ?

Herşeyden evvel insanız Allah ile aramızda daimî münasebet ve muvaredemiz vardır. Allahın ilhamlarıyla hareket ediyoruz. Ve (vicdan) diye herkesin göğsünde ilâhî bir kitabı vardır. Allahın duyurdukları hisler orada yaşamaktadır.

İnsanın ilk güzel vasfı acımak hissidir, insanlara alâka hissidir. İlâhî gayretler bu hislerde şahlanır. Milyonlarca, insanı kötü görmek gayreti ne gibi bir hisle te'lif edilebilir. Allahın sıfatları başında Rahmaniyyeti gelir, bu; Allahın her yarattığına ayırdetmeksizin karşılık beklemezsizin acıması ve onu koruması demektir. Allahın ahlâkı ile ahlaklanmak mükellefiyetindeyiz başta gelen ahlâk Rahmaniyyetdir. İmdi her insana karşı Rahmaniyyetden bir his bir hisse taşımadıkça biz insanız diye sevinemeyiz. İnsanlık; bütün insanlarla saadet ve felâketi paylaşmaktır. Bu ortaklığın iktizasına uyarak felâketleri gidermeğe ve saadetleri getirmeğe çalışmaktır.

Allah dînden evvel insan yarattı. Ve binlerce sene beşer neslinin tekâmülünü bekledi ancak Hazreti Mûsâ devrinde bir kavmi Dîn terbiyesine aldı. Bu günkü nesil Musevîlerin binlerce sene evvelki çocukluk devrindeki hatalarını dile dolayıp onları bugün için suçlu görmeğe kalkarsa o gibilerden herkes Allaha sığınarak uzaklaşır.

26 Ocak tarihli (Vakit) de çıkan Ali Kemâlî'nin yazısı :

Bu yazıda :

Bay Ali Kemâlî yine (hazreti İsâya Allah diyen) Hıristiyanları muahaze eden (Tövbe - 31(30)) Âyet-i kerimesini göz önüne koyup bu vesileyle bütün Hıristiyanlara (kâfir) demek istedikten sonra şu garib fikirleri ortaya koyuyor :

«Yahudiler Babil esaretinde kitaplarını kaybettiler Yahûdi âlimleri [kaybolan] kîtap yerine bir takım hurâfelerle bazı Enbiyânın aile içinde yaptıkları şenâatleri tasvir eder bir acayib kitap ortaya koymuşlardır.

Hazreti İsâya verilen İncil de ; bu gün ortada dolaşan ve İsânın doğuşu ile salbi [asılsı] müfterasını [iftirasını] havî olan İncil değildir. Bu; şarkî Roma İmparatoru Kostantin'in Hıristiyanlığı kabul ettikten sonra kendi kendini yemiş, kendi kendini tüketmiş olan bu Dinin hakikî şeklini tesbit etmek gayesi ile 325 tarihinde İznik'de toplamış olduğu Ruhban meclisince [Concil] daha bir çok İnciller arasından seçilmiş, biri birinden farklı dört nushadan ibaret bir mecmua halini almış olan İncildir. Muhtevasında imana tergib ile ahlâkî ve edebî incelikler gösteren parçalar bulunsa da tevhid rûhunu değiştirmiş, teslise çevirmiş olduğundan İslâm indinde itibara şayan addedilmemektedir. Mahiyetleri bundan ibaret olan kitaplara tapınan yani koyu dalalet içinde bulunan kimseler için hidâyet temenni etmemiz yerinde olmaz mı.

Cevabım :

1) Mûsevîlerin kayboldu denen kitabı bil'ahare

bulunmuştur. Ne vakit nasıl ve kimin nezdinde bulunduğunu Müsevî Mukaddes kitapları yazmaktadır. Sathî malûmatla bu mes'elelere temas etmek haksız hükümler vermek ; hem günah hem ayıp olur.

2) Kaybolan kitap yok ki Yahudi âlimleri yerine uydurma kitap koydular denebilsin. Ve bir kitap değil 39 Müsevî mukaddes kitabı bütün güzellikleri ile ortada bugün dururken bunları hurafelerle dolu demek büyük günah, büyük cür'et, büyük iftiradır.

Hele bu kitap Allahın Enbiyâsı olan Benî İsrâil peygamberlerinin (aileleri içinde yaptıkları şenaatleri) ihtivâ ediyor demek büyük bir haksızlık ve tecavüzdür. Müsevî mukaddes kitapları hurafe değil mükemmel bir Din kültürü, Din terbiyesi kitaplarıdır. Ve bu kitaplar İsrâil peygamberlerinin aile hayatlarına ait şenaatlerle değil ümmet namına gösterdikleri fazilet, gayret ve sadakat ve fedakârlıklarla doludur.

3) Hazreti İsnânın el yazısı ile yazdığı veya sûret-i mahsusada birisine yazdırıp bıraktığı İncil yok ki o yok edildi bu gün ortada dolaşan İncil başkadır denebilsin. (İznik) meclisi kıssası şudur : Bu meclis; İncili derleyip ortaya koymak için kimin yanında İncil kayıtları varsa getirsin diye ilân etti. Yüzlerce eşhas yanlarındaki kayıtları getirdiler. Bunların içinde dört mecmua en elverişli bulundu. Birbirlerini nakzeden değil birbirini ikmal eden bu incillerin dördü de bir arada kabul edildi.

Eldeki bu İncillerin eksikleri mi var fazlalıkları mı var Muharref midir? Bunu araştırmak Hıristiyanların hakkıdır. Bizim vazifemiz Kur'ân-ı kerimde ismi geçen İncilin kudsiyyetine sûret-i umûmiyede inanmak ve ki-

taplar arasına fark koymamak, hepsini mukaddes Se-mavî kitap diye hürmet etmektir.

İmparator Kostantin zamanında Hıristiyanlık kendi kendini yemiş tüketmiş diyerek Hıristiyanlığı dört kelimele bir iddia ile ortadan yok etmeğe kalkmak ciddi bir lisana yakışır şey değildir.

4) İncil; tevhidten uzaklaştırılmış değildir. Tevhide uyumayan sözler; hazreti İsanın sözleri değildir, İncili zabt ve kaydeden muharririn kendi fikridir. Havarî mektuplarındaki bazı fikirlerin de hazreti İsa'ya atfina imkân yoktur.

Hazreti İsa İncil-i şerifde :

A) «Allah birdir gayrı yok» demiştir.

B) «İyi birdir. O da Allahdır» demiştir

C) «Allaha secde ve ona ibâdet et» buyurmuştur.

D) Ve Allahı bütün canından bütün fikrinle, bütün kuvvetinle seveceksin» demiştir.

Bir kitabın tevhid temeli üzerinde durup durmadığını şu kısaca dört madde ortaya koyar.

Binaenaleyh bay Kemâlînin zan ettiği gibi İncil tevhid rûhunu değiştirmiş değildir. (İslâm indinde itibare şayan görülmez) kanaati de Kemâlînin şahsî kanaatidir. Eğer Kemâlî mukaddes kitapları tetkik ede idi ne kendi nam-ü hesabına nede müslümanlar nam ve hesabına bu çeşit hatalara düşmez ve acaib olmazdı.

İskandinavya milletleri gibi Hıristiyan milletler içinde hapishaneleri bomboş memleketler var. Buralarda emniyetle muamele edilebilecek dürüst nezih insanlar var. İnsanın yüzüne huşûnetle bakmayan iyilik ister bir yüzle samimî bakan insanlar var. Bilmem bay Ali Kemâlî böyle yerlere gitti mi veya gitti de görmeden mi döndü geldi. Bay Kemâlî bunlar hakkında

hidayet temenni etmekle ne temennisinde bulunmak ister acaba ?

6 Hazreti Muhammed bahsi :

Hazreti Muhammedi Enbiyadan farklı bir imtiyazla Allaha bitişirmek istiyorsak iman şartımızda peygamberler arasında tefrik yapmamak hakkındaki Kur'an emrine muhalif hareket etmiş oluruz ki bu küfürdür.

Yine (Allah ; hazreti Muhammed tasdik edilmedikçe kimseden [Müsevîlerden ve İsevîlerden] imanı kabul etmez dersek; Allahın hareket istiklâlîni, serbestisini, Allahın Allahlığını kayıd ve şarta tabi' kılmış, tahdid etmiş oluruz ki bu da küfürdür.

İmdi :

Müslümanın ; Allahın birliğine ve hazreti Muhammedin Allah Resûlü olduğuna şahadeti gibi Müsevinin de Allahın birliğine ve Mûsânın Resûllüğüne ve Hıristiyanın da Allahın birliğine ve hazreti İsânın Resûllüğüne şahadeti ile her birinin kendi dininde imanı tekemmül eder ve kendi kitabına göre mü'min olur. Ve umum mü'minler camiasına dahil olur. Kendi dininde Allaha ve peygamberinin getirdiklerine imanı tekemmül eder. Ayrıca başka peygamberlere yani kendilerinden sonra gelen peygamberlere inanmamaları onları küfre sokmaz. Onları Müslümana kâfir addettirmez. Durum ancak Allahın Kur'an-ı kerimde: «eğer Muhammede ve getirdiğine de inanırsanız sizin nûrunuzu iki kat kılarım» buyurduğuna temas eder. Ve inanmıyanlar iki kat nûrun birinden mahrum olurlar. Fakat kendi peygamber ve kitaplarına inanmaktan mütevellit kazanmış oldukları ilk nûrdan mahrum olmazlar.

Sonra :

Bay Kemâlî Hazreti Muhammed efendimizin peygamber olarak geleceğinin Mûsevî mukaddes kitapları ile İncilde bildirilmiş ve Kur'ân-ı kerimde de bu tebşîratdan bahsedilmiş olduğunu söylüyor. Evet bahsedilmiştir, ve hangi kitaplarda nasıl bahsedildiğini bu sene (Hazreti Muhammed efendimizin Nebi olarak geleceği hakkında evvelki mukaddes kitapların tebşîratı) adlı bir kitap basarak yaymışım.

Fakat :

Bay Kemalî bu esasa bir bina kurarak bütün dünya ümmetlerini; Hz. Muhammed geldikten sonra Hz. Muhammedin Dinine girmeli idiler diyerek âyetler derc ediyor ki asıl düştüğü hata bu âyetlerden çıkardığı mânadadır. Meselâ ahid âyeti olan (3-Al-i imran-80:84(83))
de: **Onlar Allahın dininden başka bir Din mi arıyorlar**) âyetini; yalnız son Din olan Muhammedîliğe işaret sanıyor. Halbuki bundaki mâna Hz. İbrahimden başlayıp Muhammedîliğe kadar gelen bütün Dinleri içine alan tek Dindir ki Allahın muradı budur. Netekim âyet-î kerimenin şu kısmı hem bu hakikati belirtir hem de Dinler arasına fark koymamağı emreder ;

Âyet-î kerimenin devamı :(84=85)

**«De ki Allah ; bize inzâl olunan Kur'ana, İbrâhîm, İsmâil, İshak, Ya'kûb ve evlâd-ı Ya'kûba inzâl olunanlarla, Mûsa, İsâ ve peygamberlere Rabları tarafından verilenlere inandık onları biribirinden ayırd etmeyiz. Biz yalnız Allaha boyun eğ-
riz. Kim islâmdan başka [yani hazreti İbrâhîmden başlayan ve Mûseviliği, Hıris-**

**tiyanlığı içine alıp Muhammedîlik devri-
ni açan tek Dinden başka] bir Din araş-
tırırsa onun dini asla kabul olunmayacak
o ahiretde zıyan etmiş olanlardan olacak»**

İşte Bay Kemâlinin Muhammedilikten başka Dine yer yoktur ve Hz. Muhammetten başka bugün uyula-
cak Peygamber yoktur demesinin sebebi bu âyet-î ke-
rimiyi yanlış anlaması bunu Muhammedîliğe ait zan
ve hasretmesi yüzündendir.

Böyle Kur'an âyetlerine sathî göz gezdirip esas-
sız hükümler çıkaranlar bu mübarek millete Din öğret-
meğe kalkarsa bu milletin hali neye varır. İşte bugün-
kü duruma varır.

Bay Kemâlî sözünü bitirirken bana da son bir ifti-
ra atarak şöyle diyor :

«Hz. Muhammet ki yalnız bir dünya Peygamberi
olmakla kalmaz dar ırkçılık fikrini kaldırıp yerine bü-
tün beşer ırkını içine alan bir birlik fikrini koyarak
bir dünya fikrini kurmuştur. Hakikat bu şekilde olduğu
anlaşıldıktan sonra Peygamberimizi tasdik Dinimizin
şartlarından değildir. Demek öyle tarife sığmaz bir
dalâlettir ki hafazanallah :

cevabım :

Ben yazılarımın neresinde (Peygamberimizi tasdik
Dinimizin şartlarından değildir) demiş isem onu Bay
Kemâlî göstermeğe mecburdur. Göstermezse ben da-
lâletten sıyrılmış olurum. Fakat o müfteri olmuş olur.
Ve hafazanallah demek sırası bana gelir. Evet, hafaza-
nallah.

İşte şimdi ;

Mukaddes kitaplardan, yani Bay Kemâlînin gözü kapalı dil uzattığı, zemmettiği evvelki ümmetlerin mukaddes kitaplarından örnekler derc ediyorum. Tâ ki hakikati bilmeyenler; Bay Kemâlînin cür'etine kapılarak aldanmasınlar, küfre girmesinler. Mukaddes kitapların kudsiyyetine aykırı fikirlere inanarak büyük günaha girmesinler.

İman şartımıza uyarak hak bildiğimiz ve hak bilmekle mükellef olduğumuz mukaddes kitapların her üçünden; Allah hakkına, halk ve insan hakkına taallûk eden esaslardan birkaç âyet derc ediyorum ki o kitaplar muhteviyatından hiçbir şey işitmemiş, ve yalnız menfî telkinat ile zehirlenmiş olanlar bu kitaplarda dahi mevcût kelâmın İlâhî azameti ve yüksek ruhu önünde gafletten uyansınlar ve ibret alsınlar.

BİRAZ MALÛMAT

Bilenlere malûmdur ki:

İki şeriat kitabı vardır. Biri Tevratı şerif ikincisi Kur'anı kerim. Biri varken diğerinin gelmesinin sebebi; beşeriyetin en azgın yaş devresindeki insanları sıkı bir inzibat altına almak için konmuş olan hükümlerin şiddetini bu devir geçtikten sonra hafifletmek içindi.

İmdi Kur'anı kerim Tevratı şerif hükümlerini hafifletmiştir. Fakat Musevî mukaddes kitaplarını nesih veya ibtâl etmemiştir. Çünkü Allah bütün beşeriyeti Kur'an hükümlerine tâbi kılmamıştır. Sebebi de evvelki bahislerde zikri geçtiği veçhile ümmetlerin hayırlarda yarış etmesi içindir. Hâtta Kur'anı kerimde bir Âyet-i kerîme vardır ki bu hakikati apaçık söyler.

(5 - Mâide - 46(43)) : « Onda Allahın hükmü

bulunan Tevrât yanlarında iken nasıl olur da gelip senden hüküm isterler.»

Dört mukaddes kitap :

Hak dört kitaptan Kur'anı kerim ile Tevratı şerif yukarıda izah edildiği üzere şeriat kitapları olduğuna göre Zebûr-i şerif ki Hazreti Davudun kitabıdır ve yukarıdaki âyetlerin naklinde Mezmurlar diye işaret edilmiştir. Bu kitap; bütün beşeriyet için zengin bir münacat kitabıdır. Yâni doğrudan doğruya Allaha hitab ederek nasıl konuşulabileceğini, neler söylenebileceğini gösteren misalleri ihtiva eder.

İncili şerife gelince bu ahlâk kitabıdır. İctimaî muaşeret dersi verir. Hıristiyanlar şeriatta Tevratı şerife bağılıdır ve Hıristiyanlık Musevîliğin devamı ve Allahın tek Dininin beşerî ihtiyaca göre ikinci safhasıdır.

Kur'anı kerimde muhtasar geçen esaslar dahi İncili şerifte ders usûlünde izah edilmiş tafsilâtı ihtiva eder.

Mûsevi Mukaddes kitaplarından misaller :

(Eş'iyâ - 45 - 8(7)) : «Nûru vücûde getiren ve zulmeti halkeden, selâmeti yapan ve belâyı yaradan, bunların cümlesini yapan Rab [Allah] benim. »

* *

(Eş'iyâ 61 - 8) : «Ben Rab [Allah] hakkı severim, zulüm ile gazabdan ikrah ederim. »

* *

(Mezmurlar - 50 - 5(15)) : «Ve muzayika gününde bana feryad eyle seni kurtaracağım sen de beni temcîd edeceksin. »

* *

(Tesniye - 4 - 31) : « Rahîm olduğu için seni terk etmez, ve seni helâk etmez »

* *

(Mezmurlar - 145 - 9) : « Rab cümleye kerîmdir ve merhametleri mahlûkatın kâffesi üzerindedir. »

* *

(Mezmurlar - 36(30) - 5) : « Zira O'nun gazabı bir dakika, hüsn-ü rızası ise [bütün bir] ömürdür. Ağlayış bir gece kalır amma sabahleyin sevinç gelir.»

* *

(Mülûk-i sanî - 7 - 22) : « [Ya Allah] nazîrin [eşin, benzerin] yoktur. »

* *

(Mezmurlar(Eş'îya) - 66 - 13) : «Bir adam validesi tarafından teselli bulunduğu gibi ben [Allah] size öyle teselli vereceğim. »

* *

(Tesniye - 5 - 10) : «Ve beni sevip emirlerimi hıfz edip tutanlara bin nesle kadar inâyet ederim. »

* *

(Mezmurlar - 103 - 13) : «Baba evlâdına şefkat ettiği gibi Rab [Allah] kendinden korkanlara şefkat eder. »

* *

(Eş'ya - 57 - 15) : « Hem dahi kalbi kırılmış ve ruhu mütevazı' olanlayım [diye Rab buyurur.] »

* *

(Eremita(Eremita Mersiyeleri) - 3 - 33) : «Zira [Allah] istekle taziyk etmez ve insan evlâdını mükedder kılmaz. »

* *

(Yuil - 2 - 13) : «Ve belâdan dolayı merhamete gelir. »

* *

(Eremita - 32 - 41) : «Ve onlara iyilik etmekle onlar hakkında sevineceğim [diye Allah buyurur] »

* *

(Mezmurlar - 34 - 18) : «Rab [Allah] kalbi kırık olanlara yakindir, ve ruhu ezilmiş olanları kurtarır. »

* *

(Eremita - 5 - 1) : «Eğer hak icra eden ve hakikat arayan bir adam bulabilirseniz ben o şehre af edeyim. »

* *

(Ereğiya(Ereğiya Mersiyeleri) - 3 - 32) : «Zira derd verse de inâyetinin çokluğuna göre de merhamet eder. »

**

(Mezmurlar - 34 - 19) : «Salihlerin musibetleri çoktur ama Rab [Allah] onu cümlesinden kurtarır. »

**

HAKSIZLIKLARA KARŞI ALLAHIN G A Z A S I

(Eş'iyâ - 5 - 20) : «Vay. . . kötüye iyi, ve iyiye kötü diyenlere, ve zulmeti nûr, ve nûru zulmet yerine koyanlara, acıyı tatlı ve tatlıyı acı yerine koyanlara ! »

**

(Vâiz - 3 - 16) : «Hak icrası yerinde haksızlık var ve adalet yerinde zulüm var»

**

(Eş'iya - 10 - 1(1÷2)) : Vay. . . fıkaranın davasını ifsad ve milletin bîçarelerinin hakkını gasbetmek, dul kadınları avlamak ve yetimleri yağma etmek için haksız kanunlar koyanlara ve insafa mugayir şeyler yazan muharrirlere »

**

(Miha - 3 - 9) : «Siz [reisler] ki hakdan ikrah edib her doğruluğu eğriltirsiniz»

* *

(Eş'iya - 31 - 1) : «Sen harab etmeği bitirince harab olunacaksın sen yağma etmeği bitirince seni yağma edecekler. »

* *

(Eremya - 7 - 5 : 7) : « Eğer mesleğinizi ve amellerinizi hakkiyle islah ederseniz ve bir kimsenin komşusu ile olan hakkını tamamiyle ihkak ederseniz, garibe ve yetime ve dul kadına zulüm etmezseniz ve bu yerde suçsuz kan dökmezseniz ve belânıza sebep olmak üzere gayrı ilâhlara tabi' olmazsanız o vakit sizi bu yerden ecdadınıza verdiğim diyarda ilelebed ikamet ettireceğim. »

* *

(Hazakıyal - 49(45) - 9) : «ey İsrâîl reisleri artık yetişir zulmü ve haksızlığı kaldırınız hak ve adalet üzere hareket ediniz Kavmimden örfî tekliflerinizi kaldırınız. »

* *

(Eş'iya - 59 - 4) : «Adâlet için ses çıkan yok ve hak üzere dava süren yok.»

* *

ALLAHDAN GAYRIYA GÜVENİLMEZ

(Eremya - 68(48) - 7) : «Zira işlerine ve hazinelerine itimad edip [yalnız ona] güvendiğin için sen dahi fetholunacaksın. »

(Eremya - 17 - 5) : «Rab böyle buyurur: mel'ûndur ol âdem ki insana güvenir ve beşeri kendine pazı [kol kuvveti] edinir de kalbi Rabdan ayrılır. »

ALLAH BİZİMLE

(Eremya - 1 - 19) : «Ben sizin için Rab buyurur.»

ALLAHI İSTEMEK

(Eremya - 29 - 12) : «Ve siz bana niyâz edeceksiniz ve gidüp bana dua edeceksiniz ve size icâbet edeceğim. »

(13(13÷14)) ve beni arayıp bulacaksınız, zira beni bütün kalbinizden isteyeceksiniz ben dahi size bulunacağım. »

(Tesniye - 4 - 29) : « ve onu bütün kal-

bin ve bütün canın ile istediğin halde bulacaksın. »

**

(Âmus - 5 - 4) : «Beni isteyeziniz ki yaşayazınız.»

**

ALLAHIN İSTEDİKLERİ

(Tesniye - 6 - 4) : «Ey İsrâil oğulları dinle, Allahımız Rab; bir tek olan Allahtır.

(5) ve Allahın olan Rabı bütün kalbinden ve bütün canından ve bütün kuvvetinle sevesin.

(6) ve benim sana bugün tebliğ ettiğim bu sözler senin kalbinde olsun.

(7) Onları evlâdlarına dikkatlice talim edesin ve evinde oturduğunda ve yolda gezdiğinde ve yattığında ve kalktığında onların hakkında söyliyeesin»

**

(Levîliler - 19 - 18) : « Ancak komşunu kendin gibi sevesin. »

**

(Levîliler - 19 - 33 ve 34) : « Diyarınızda sizinle bir garib sâkin olursa onu tazyik

etmiyesiniz ve yanınızda sakın olan garib size yerliniz gibi olup onu kendin gibi sevesin.

(Tesniye - 10 - 19) : «Garibi sevesiniz»

(Levîliler - 24 - 22) : «Hükmünüz bir olsun yerliye nasıl ise garibe böyle olsun zira Allahınız Rab ben'im»

(Eremya - 21 - 12) : «Rab böyle buyurur: Sabahleyin hak ile hükmediniz ve mazlumu zalimin elinden kurtarınız. »

(Levîliler - 19 - 13) : «Ücretlinin ücreti senin yanında bir gece sabaha kadar kalmasın. »

**

(Tesniye - 6 - 18) : «Ve Rabbin indinde doğru ve hoş olanı işliyesin tâ ki sana hayır gele. »

(Miha - 6 - 8) : «Hak üzere hareket etmek ve merhameti sevmek ve mütevazî olarak Allahınla yürümekten başka Rab senden ne ister.»

(Âmûs - 5 - 24) : « Lâkin hak sular gibi ve adalet daima cereyan eden ırmak gibi aksın»

(Süleymânın meselleri - 16 - 32) : «Ken-

di rûhunu [nefsini] zapteden şehir feth edenden efdaldır. »

* *

(Mezmurlar - 90 - 17) : « ve Allahımız Rabbin cemâlî [tecellîleri] üzerimize olsun. »

HER İNÂYETİN MENBA-I ALLAHDIR

(Mezmurlar - 27 - 1) ; « Rab nûrum ve kurtarıcımdır. »

* *

(Eyyub - 36 - 22) : «Onun gibi ta'lim [ve terbiye] eden kimdir. »

SALİH OLMAK GAYESİ

(Süleymanın meselleri - 20 - 6(7)) «Kemâle sülûk eden sâlihtir. »

* *

(Eş'iyâ - 26 - 7) : « Salihin yolu doğrudur. »

SÂLİHİN VASIFLARI

(Hazakıyal - 18 - 5) : « Salih hak ve adalet üzere hareket eder.

(6) Putlar için kesilen kurban eti ye-

mez, putlara gözlerini kaldırmaz. Komşusunun kadınına lekedar etmez. Hayz halindeki kadına takarrüb etmez.

(7) Kimseye gadretmez, borçluya rehmini geri verir, zorla bir şey almaz, ekmeğini aç olana verir, çıplağı giydirir.

(8) Faizle para vermez, murabaha kabul etmez, elini haksızlıktan geri tutar iki adam arasında Hak üzere hükmeder.

(9) Sadıkane hareket ederek Allahın kanunlarına göre hareket ve ahkâmını muhafaza eder. »

İLÂHÎ GAYRETİN İKTİZASI

(Süleymânın meselleri - 31 - 8) : «Ağzını dilsizler için bütün kimsesiz [himayesiz] olanların davası için aç. »

GÜVENİLECEK YALNIZ ALLAHDIR

(Eremya - 23(29) - 9(23)) : «Rab böyle buyurur: Hikmet ehli hikmeti ile iftihar etmesin ve kuvvetli kuvveti ile iftihar etmesin, zengin serveti ile iftihar etmesin.

(24) Ancak iftihar eden kimse bununla iftihar etsin ki idrak edip beni bilir ve yer yüzünde inâyet ve hak ve adalet ic-

ra eden Rab ben olduğumu anlar zira bunlardan razıyım diye Rab buyurur»

İLÂHÎ VAZİFE

(Eş'iya - 40 - 1) : « Allahınız buyurur ki teselli veriniz»

* *

(Eş'iya - 45 - 21) : «Haber veriniz ve yaklaştırınız, benden gayrı Hak Allah ve kurtarıcı yoktur.»

ALLAHIN ÂDETİ

(Eremitiya - 39 - 18) : «Seni mutlaka kurtaracağım zira bana tevekkül etdin»

* *

(Eş'iya - 46 - 4) : « Ben yarattım ve ben taşıyacağım, ben götüreceğim ve ben kurtaracağım. »

ALLAH ADAMLIĞI

(Mezmurlar - 20 - 7) : « Bazıları arabaları ve bazıları atları [ile övünür] biz ise Allahımızın ismini zikrederiz [övünürüz]»

* *

(Mezmurlar - 20 - 5) : «ve Allahımızın

ismi ile bayrak açacağız. »

**

(Eş'iyâ - 26 - 8) : «Canımızın arzusu [ya Allah] senin ismine ve senin zikrinedir. »

**

(Mezmurlar - 131 - 3) : «İsrâîl şimdiden ebede kadar Rabba ümid bağlasın. »

**

(Zekerıyyâ - 8 - 16) : «Yapacağınız şeyler bunlardır: Her biriniz komşusuna hakikati söyleyiniz kapılarınızda hak ve selâmet üzere hükmediniz»

* *

(Eş'ıya - 26 - 13) : « Ya Allahımız Rab; senden gayrı efendiler bize musallat oldular. Fakat yalnız seninleyiz, senin ismini zikrederiz. »

**

(Mezmurlar - 100 - 2) : «Rabba meserretle ibâdet ediniz huzûruna terennümle giriniz. »

* *

(Süleymânın meselleri(Eş'ıya) - 42 - 10) : «Rabba İlâhî okuyunuz ve onun medih ve senâsını yer yüzünün müntehalarına kadar terennüm ediniz. »

**

**(Süleymânın meselleri - 4 - 13) : «Ter-
biyeyi sıkı tut [çünkü hayatın ondadır.] »**

ZAVALLILIĞIMIZIN SEBEBİ

İranda bulunmuştum. Meb'uslar Meclis âzasından beş Din âlimi, müctehit payesinde salâhiyetli zatlar bir çay toplantısında sohbet ediyorduk içlerinde biri şöyle dedi :

— Biz zavallıyız ama siz Sünnîler bizden daha zavallısınız.

Biz zavallıyız. Çünkü yalnız kendi Dinimizi ve İslâm mezhepleri imamlarının ictihadlarını öğrenmekle kalıyoruz.

Siz bizden daha zavallısınız çünkü siz ehl-i kitap Dinlerini tetkik etmediğiniz gibi İslâmın her mezhebini dahi tetkik etmiyorsunuz. Kendi mezhebinizin ufku içinde kalıyorsunuz.

Bu acı bir ihtardı senelerdir unutmadım ve Allah nasip etti kitap ehl-i Dinlerini tetkik ettim ve okuyucularıma onlardan o imkânla örnekler de verdim. Bundan sonra da inşaallah Hıristiyanlığa dair İncil-i şeriften örnekler vermek üzereyim :

İNCİL-İ ŞERİFDEN

(1 - Korintoslulara 4(8)-8(4) : «Birden başka Allah yoktur. »

(1 - Korintoslulara - 8 - 6) : «Bizim için bir Allah baba vardır her şey onandır ve biz onun içiniz. »

**

(1 - Yuhanna - 1 - 5) : «Allah nurdur. »

**

(1 - Korintoslulara - 12 - 4 : 6) : «Mevhibelerin çeşitleri var. Fakat aynı ruhdur ve hizmetlerin çeşitleri var ve aynı ruhdur ve işlerin çeşitleri var. Fakat hepsinde her şeyi işliyen aynı Allah'tır.»

**

(Yuhanna - 4 - 24) : «Allah ruhtur.»

**

(1 - Korintoslulara - 7 - 23) : «İnsanların kulları olmayın»

**

(Romalıları - 12 - 21) : «Kötülüğe yenilme, ancak kötülüğü iyilikle yen. »

**

(1-Korintoslulara - 6 - 9) : «Haksızlar Allahın melekûtunu miras almayacaklardır»

**

(Matta - 5 - 13(14)) : «Siz dünyanın nûrusunuz. »

(16) Sizin ışığınız dahi insanların önünde böyle parlasın ki sizin iyi işlerinizi görsünler. Ve göklerde olan babanızı temcîd etsinler. »

**

(1 - Petrus - 4 - 9) : «Misafirperver olun.»

**

(Romalılara - 12 - 18) : «Mümkünse bütün insanlarla elinizden geldiği kadar selâmetde olun. »

**

(Efesoslulara - 5 - 17(17÷19)) : « Akılsız olmayın, ancak Rabbin iradesi nedir anlayın ve şarap ile sarhoş olmayın onda edepsizlik vardır. Fakat birbirinize Mezmurlar İlahîler ve ruhânî nağmeler söyliyerek yüreğinizden Rabba terennüm ve teğannî ederek [rûh ile dolun] »

**

(Ya'kûb - 5 - 10) : «Rabbin ismi ile söylemiş olan peygamberleri meşakkat ve sabır örneği olarak alın. »

**

(1 - Petrus - 2 - 20) : « İyilik işliyerek e-

lem çekip sabır ederseniz Allah nezdinde bu makbuldür. »

**

(İbrânîlere - 13 - 3) : «Bağlı olanları [hürriyetsizleri] beraber bağlanmış gibi, hareket görenleri kendiniz dahi o bedende olanlar gibi hatırlayın. »

**

(2 - Korintoslulara - 11 - 29) : Kim zayıf olur da ben zayıf olmam kim sürçtürülür de ben yanmam. »

**

(Ya'kûb - 5 - 20) : « Günahkârı yolunun sapıklığından döndüren ölümden bir can kurtaracak ve bir çok günahlar örtecektir. »

**

(1 - Korintoslulara - 3 - 9) : «Allahın iş arkadaşlarıyız. »

**

(1 - Petrus - 2 - 15 ve 16) : «Hür adamlar gibi ve hürriyeti kötülük perdesi gibi kullanarak değil, ancak Allahın kulları gibi iyilik işliyerek akılsız adamların cehaletini susturun. »

**

(2 - Timuteosa - 2 - 22(24÷25)) : «Her kese karşı mülayim, öğretmeğe hazır, mütehammil, karşı duranları hilimle islah edici olmalıdır. »

**

(1 - Petrus - 3 - 9) : «Kötülüğe karşı kötülükle yahut hakarete karşı hakaretle ödemiyerek bil'akis hayır duâ edin »

**

(Efesoslulara - 4 - 27(26)) : «Öfkenizin üzerine güneş batmasın. »

**

(Efesoslulara 4 - 29) : «Ağzınızdan hiç fena söz çıkmasın. »

**

(1 - Korintoslulara - 10 - 24) : «Her kes kendisinin iyiliğini değil fakat başkasınınkini arasın. »

**

(Ya'kûb - 3 - 14) : «Yüreğinizde acı hased ve tefrikacılık varsa övünmeyin. »

(16) Çünkü nerede hased ve tefrikacılık varsa orada karışıklık ve her kötü iş vardır. »

**

(2 - Korintoslulara - 13 - 11) : « Kemâle

gayret edin. »

**

(1 - Timuteosa - 6 - 10) : «Her türlü fernalığın bir kökü para sevgisidir. »

**

(1 - Yuhanna - 5 - 20) : « [Allah] Hak olanı bilelim diye bize anlayış vermiştir.»

**

(1 - Petrus - 4 - 7) : «Akıllı olun. »

**

(1 - Korintoslulara - 14 - 20) : « Akılda kâmil olun. »

**

(Efesoslulara - 5 - 1) : « İmdi sevgili çocuklar gibi Allaha uyanlar olun. »

**

(1 - Petrus - 3 - 10 ve 11) : « Hayatı ve iyi günler görmek isteyen dilini şerden ve dudaklarını hiyle ile söylemekten tutsun, ve şerden sakınsın ve iyilik yapsın»

**

(2 - Timuteosa - 2 - 22) : «Ancak gençliğin arzularından kaç ve temiz yürekten Rabbı çağırınlarla beraber iyiliğin, imânın, sevginin, selâmetin ardınca koş»

**

(1 - Timuteosa - 6 - 4) : « [Kibirlenen] bir şey bilmiyerek kibirlenmiştir. »

**

(2 - Timuteosa - 3 - 1 : 5) : «Bunu bil ki son günlerde çetin anlar gelecektir çünkü insanlar: kendilerini seven, parayı seven, övünücü mağrur, küfürbaz, anaya babaya itaatsiz, nankör, murdar, şefkatsiz, amansız, iftiracı, nefesine mağlûb, azgın, iyilik düşmanı, hâin inadcı kibirli, zevki Allahdan ziyade seven, takvâ sûretini gösterip onun kuvvetini inkâr edenler olacaklardır. Bunlardan yüz çevir»

**

(Ya'kûb - 3 - 14 : 16) : « Eğer kalblerinizde acı hased ve münazaa [meyli] varsa, hakikatin aleyhine tefahür edip yalan söylemiyesiniz. Bu hikmet; yukarıdan inmeyip ancak dünyevî ve nefsânî ve şeytanîdir. Zira hased ve münazaa nerede ise nizamsızlık ve her kötü şey orada bulunur. »

**

(Filipililere 2 - 13) : «Kendi rızası için sizde hem istemeği hem işlemeği âmil olan Allaktır. »

**

(Luka - 10 - 27) : « Rab Allahını bütün yüreğinden, bütün canınla, bütün kuvvetinle ve bütün fikrinle ve komşunu kendin gibi seveceksin. »

**

(Matta - 4 - 10) : «Rab Allahına secde ve yalnız O'na ibâdet edeceksin.»

**

(Matta - 6 - 24) : «Hiç bir kimse iki efendiye hizmet edemez. »

**

(Matta - 5 - 44) : «Düşmanlarınızı sevin ve size ezâ edenler için duâ edin ki

(45) Siz göklerde olan babanızın oğulları olasınız. Zira o güneşini fenaların ve iyilerin üzerine doğdurur. Ve Salihler ile fâsıkların üzerine yağmur yağdırır. (46) Zira eğer sizi sevenleri severseniz ne ecriniz olur. Vergi mültezimleri de aynini yapmazlar mı

(47) Ve eğer yalnız kardeşlerinizi selâmlarsanız fazla ne yapmış olursunuz. Putperestler de aynini yapmazlar mı

(48) Bundan dolayı Semavî babanızın kâmil olduğu gibi siz de Kâmil olun. »

**

(Matta - 9 - 13) : « Ben Salihleri değil, ancak günahkârları çağırmağa geldim. »

**

(Matta - 10 - 29) : «İki serçe kuşu bir paraya satılmaz mı ve babanızın izni olmadıkça onlardan hiç biri yere düşmez. »

**

(Matta - 12 - 50) : « Her kim göklerde olan babamın irâdesini yaparsa o benim kardeşim kız kardeşim ve anamdır. »

**

**(Matta - 19 - 18) : «Adam öldürmiyeceksin, zinâ etmiyeceksin, çalmıyacaksın, yalan şahadet etmiyeceksin.(19) Babana, ve anana hürmet edeceksin
(19) Ve komşunu kendin gibi seveceksin**

**

(Matta - 19 - 21) : «Eğer kâmil olmak istiyorsan git nen varsa sat ve fakirlere ver göklerde hazinen olacaktır. Ve gel benim ardımca yürü»

**

(Luka - 3 - 11) : «İki gömleği olan hiç olmıyana versin yiyeceği olan kimse de böylece yapsın.»

**

(Markos - 10 - 18) : «İsâ da ona dedi : Niçin bana iyi diyorsun birden başka kimse iyi değildir. O'da Allahdır.»

* *

(Markos - 9 - 40) : «Zira bize karşı olmayan bizim tarafımızdandır. »

* *

(1 - Korintlulara - 15 : 10) : «Fakat her ne isem Allahın inâyeti ileyim. »

* *

(Resûllerin işleri - 20 - 35) : «Vermek almaktan daha mutludur. »

* *

(Romalıları - 8 - 14) : «Allahın rûhu ile sevk edilenlerin hepsi Allahın oğullarıdır. »

DİKKAT :

Mukaddes kitaplarda geçen oğul; gelmesini bizim bugünkü mânada almamız doğru değil, mukaddes kitapların nâzil olduğu devirde (oğul) kelimesi nisbet ifade eden mânadadır. Allah oğulları demek; (hidayet ehl-i) hidayetten nasibi olan kimseler demektir. Mesele yine mukaddes kitapta Cehennem oğulları tâbiri vardır. Bu; Cehennemlik kimseler demektir. Bizim neslimizin Divan edebiyatında da (Ebnây-ı sebil) tâbiri vardır ki Türkcede karşılığı (Yol oğulları) dır, ifade ettiği asıl mâna (yolcu) demektir.

**(1 - Korintoslulara - 8 - 1) : «Bilgi Kibir-
lendirir [ayırır] fakat sevgi binâ eder [bi-
tiştirir i'mar eder] »**

**

**(1 - Korintoslulara - 15 - 28) : «Allah her
şeyde her şey olsun.»**

**

**(2 - Korintoslulara - 1 - 9) : « Allaha gü-
venelim. »**

**

**(2 - korintoslulara - 10 - 17) : « Övünen
Rabda [Allahla] övünsün. »**

**

**(2 - korintoslulara - 11 - 2) : «Allahın gay-
reti ile gayretliyim. »**

**

**(2 - korintoslulara - 11 - 9) : «Ve herşey-
de kendimi size ağırlık olmaktan koru-
dum ve koruyacağım. »**

**

**(2 - korintoslulara - 12 - 10) : «Ne zaman
zaif isem o zaman kuvvetliyim. »**

**

**(Galatyalılara - 6 - 7) : «Bir adam ne e-
kerse onu biçer. »**

**

(Galatyalılara - 6 - 9) : «İyilik yapmaktan usanmıyalım. »

**

(Efesoslulara - 4 - 29) : «İyi olan ne ise onu söyleyin. »

**

(Efesoslulara - 5 - 10) : «Nûrun çocukları gibi yürüyün. »

**

(Efesoslulara - 6 - 7) : «Allahın irâdesini candan yaparak [hizmet edin]»

**

(Filipililere - 4 - 5) : « Tatlılığınız bütün insanlara ma'lûm olsun. »

**

(Filipililere - 4 - 6) : «Hiç bir şeyde kaygu çekmeyin, ancak her şeyde istekleriniz Allaha duâ ve yalvarış ile, şükranla bildirilsin. »

**

(Titusa - 3 - 9) : «Akılsızca mübahaseler ve nesebnâmeler ve münazaalar ve şeriat kavgalarından sakın; çünkü faydasız ve boşurlar. (10) Tefrikacı adamdan birinci ve ikinci nasihatden sonra çekin, (11) böyle bir adamın sapmış olduğu ve

kendi kendini mahkûm etmiş olarak günah işlediğini bilirsin.»

* *

(1 - korintoslulara - 13 - 1 : 8(1÷7)) : «Eğer insanların ve meleklerin dilleriyle söylersem, fakat sevgim olmazsa ses çıkaran bir bakır, yahut öten bir zil olmuş olurum. Eğer peygamberliğim olursa ve bütün sırları ve her ilmi bilirsem, ve eğer dağları nakledecek bütün imânım olursa fakat sevgim olmazsa bir hiçim. Ve eğer bütün emvalimi sadaka olarak yedirirsem ve eğer bedenimi yanmak üzere teslim edersem; fakat sevgim olmazsa bana hiç fayda etmez. Sevgi tahammül eder, lûtufla muamele eder. Sevgi hased etmez, sevgi övünmez, kibirlenmez, çirkin muamele etmez, kendi faydasını aramaz, hidetlenmez, kötülük saymaz, haksızlığa sevinmez, ancak hakikat ile beraber sevinir, her şeye katlanır, her şeye inanır her şeyi ümid eder, her şeye sabreder»

Bir muhasebe :

Tevrat-ı şeriften ve İsrâil Peygamberleri kitaplarından ve İncil-i şeriften yukarıya derc ettiğim âyetler İlâhî ve insanîmidir? Evet, Musevîleri ve Hıristiyanları Müslümanlara yaklaştırıyor mu? evet, bunlar birer Din mefhumuna uygun, semavî sözlermidir? evet, daha ev-

velki yazılarda derc edilmiş âyet-i kerimeler ve hadis-i şerifler bizi Musevîlere ve Hıristiyanlara yaklaştırıyor mu? evet, o halde kitab ehli olarak Musevî Mü'minleri, Hıristiyan Mü'minleri ile iman kardeşleriyiz. Ve Allaha teslimiyyet mânasına gelen İslâm camiası içinde ümmetleriz.

Allah gayreti, insanlık gayreti olanlar Musevîlere ve Hıristiyanlara iyi gözle ve kendi haklarında istedikleri hürmet derecesinde bir hürmet ile bakarlar. Aksi halde Nâziliğe, Faşistliğe düşmüş olurlar.

Nâzilik, Faşistlik hodkâm benliğin maddî kuvvetle kabarıp taşmasıdır. Bugün bunada yer yoktur.

Bugün dünya insanları Milletler arası dostluğa birliğe ve tesanüt ve taavüne gidiyor ve ister istemez gidecektir. Müslümanlar dünyanın her milletile mukadderatının birleştiğini görecektir. Bu birliğe iyi bir yüzle katılmış olmak için yanlış fikirlerimiz varsa düzeltmek Din kültüründe bilgi noksanımız varsa ikmal etmek, boş sözlerle fena tezâhürlerden fena akislerden sakınmak; bütün İslâm milletlerinin ve bizlerin hayatî menfaati iktizasıdır. Bu gibi dipsiz sözler Milletler arası vaziyetimizi güçleştirir, Milletler arası itibarımızı düşürür ve bizleri iptidaî insanlar saydıracak derecede düşürür.

Artık hakikatler ortaya konduktan sonra ancak bütün âlem-i İslâmın menfaatini ve İslâm Dinin yüksek şerefini şahsî ve menfî hislerine fedayı göze alanlar dil uzatırlar, ve haksız, muzur dâvalarını yürütmek için milletleri birbirinden ayıracak ve husumete sevk edetürlü vesikalar araştırırlar. Ve ma'sûm yüreği iyilik hisleri dolu halkımızın zararına harekette devam ederler. Fakat Allah var. Bu milleti ve Dinimizin ulviye-

tini koruyacak bir Allah var. İntibaha gelmiş dünya milletleri arasına anlaşmazlık sokmak İstiyenlere mâni' olacak bir Allah var. Hayırlarda yarış etmeleri için insanları milletler halinde kümeleyen ve şerde yarışa çıkmak İstiyenlere karşı duracak bir Allah var.

İmdi.

İkaz edilecek ve hatırlatılacak nokta şudur : Müslümanlık salâhı ister, islâhı emreder. Ve dünyayı nifaktan ihtilâftan, Allahın İstemediği hallerden, harplerden kurtaracak işler için bütün dünya insanlarını işbirliğini ister. Beşeriyetin rüşd devrinde gelmiş olan Dinimizi bütün benimsiyenlerin vicdanî vazifesi İlâhî memuriyeti budur.

Hazreti Muhammet Efendimizin kurtarıcılığa me-mur olduğu hakkındaki âyet-i kerime sârih olarak gösteriyor şimdi görmek üzereyiz. Peygamber efendimizin âlemlere rahmet için dünyaya gönderildiği hakkındaki âyet-i kerimeyide daha evvel görmüştük. Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde bilginler peygamberlerin varisleridir buyuruyor :

O halde nesillerce Muhammet ümmetinden her insan, kurtuluşa, ve kurtarmağa çalışan birer rahmet damlası, birer iyilik unsuru olmak mükellefiyetindedir.

İşte Peygamber Efendimize ait âyet-i kerimenin tamamı :

(7 - A'râf - 157) : «O Nebiyyi ümmî onlara iyilik etmekle emir ve kötü işlerden nehiy eder. İyi şeyleri onlara helâl, fena ve müstekreh şeyleri onlara haram kılar.

Omuzlarındaki ağır yükü [tahakkümü, İstibdadı] kaldırır, üzerlerinde bulunan

zincirleri ve bukagıları [esaret zincirlerini ve haksız mükellefiyetleri, her nevi gayrı insanî kayıtları] çıkarır. İşte o Nebîye imân ile onu yüksek ve büyük tutan ve düşmanlarına karşı ona yardım eyliyen ve onunla beraber nâzil olan nûra tâbî' alanlar Necât ve kurtuluşa erenlerdir. »

(158) Yâ Muhammed de ki ey insanlar ben sizin cümlenize Allahın Resûliyim. »

Müslümanlık Dinin amelî hayat safhasıdır. Müslümanlık; dünyada hak ve adaleti te'sis, dünyada hak ve adaleti muhafaza devrini insanlara açmak için gelmiştir. Allahın yeryüzünde istediği iyilikleri vücûde getirmek, insanlara insanca yaşamak imkânını te'min etmek için Müslümanlar faaliyette bulunmuşlar ve nesillerce bu Allah yolunda şehitler vermişler, kanlarını dökmüşlerdir. Her insanın hayrını, iyiliğini istemişler ki bu yolda her şeylerini sarfetmişlerdir. Onlar Hıristiyanın, Musevînin bir hayır dûaya bile değmez hukuk dışı insanlar, rahmete liyakatsiz olduğunu Bay B. gibi zannetselerdi onlarda köşe pencerelerinde otururlar, Yer içerler hiç bir zahmete girmezler, Hiçbir fedakârlıkta bulunmazlardı. Fakat yok da olurlardı. Müslümanlar yalnız kendileri için yaşamağı düşünselerdi; Müslümanlık dünyaya gelmezdi. Kendilerini yeryüzünde Allahın işçisi bilen Müslümanlara; Hıristiyanlara şifa dileyemeyecek derecede dünyaya arka çevirtmek, insanlardan her türlü iyi münasebetlerini kesdirtmek demektir. Ya tarih boyunca Avrupada mazlumları zâlimlere karşı himaye için giriştiğimiz insanca mücahedeler, ve şimdi Kore harbin-

deki bir avuç askerimizin yüksek fedakârlıkları ma'nasız, lüzumsuz, boşuna mı demek olacak, onlar olmaydı bu gün biz yok olurduk. Ve yarınki varlığımız için bu gün Koreye gitmiş bulunuyoruz.

Rahmeti ve rahatı şahıslarına hasredip köşe penceresinde oturanlar, kapı komşuları Agoba, Yorgiye, Salamona kâfir diyenler; ecdadımızın ruhlarını, mübarek şehitlerimizin ruhlarını rahatsız ederler ve bizi acı-nacak hâle koyarlar. Yalnız kendilerini hidayet ehli farz edip dünya ekseriyyetini ma'nasız, cehennemlik bir kalabalık zan edenler; bu günkü yaşayan ve yarın gelecek olan müslüman nesillerini âleme karşı utandırırılar. Aleyhimizde dûnyaya nefret, infial, husûmet havası esdirirler. Ümmetlerin ve bizlerin müşterek vicdanımızla oynamış olurlar. İçi endişe, teessür ve infial içinde milyonlarca Müslüman, Hıristiyan, Mûsevî bizlerden insanlık bekliyor. Dinî faziletimizden örnekler istiyor. Şahsî hislerine, şahsî ihtiraslarına uyanlar Müslümanlıkta Din faşizmi, Din nazizmi icad etmiş olurlar, bizleri dünyadan ve dünyayı bizden ayırmağa kalkanlar; Din namına insaniyyet namına ve milletimiz namına fenalığın büyüğünü yaparlar.

Peygamber efendimiz bir Hadîs-i şerifinde : « **ey insanlar kardeş olun** » buyuruyor. Diğer bir Hadîs-i şerifinde de « **Nefsinde taazzum ve tekebbür eden ve iyilikleri kendine, fenalıkları başkalarına hasreden, meclislerde mahfellerde üstünlük ve yükseklik hırsında bulunan, magrûren sallana sallana yürüyen kimse Allahın gazabına uğrar.** »

Diğer bir Hadîs-i şerifinde : « **Mü'min kardeş** »

lerin yekdiğeri gıyabında duâsı reddolunmaz.»

Diğer bir Hadıs-i şerifinde : **«Mü'min anlaşır ve anlaşırır. Birleşmiyen ve birleştirmiyende hayır yoktur. İnsanların hayırlısı insanlara en faydalı olanıdır»** buyurulmuştur.

Hadıs-i şerif :

«Tefrika sokan bizden değildir.»

Diğeri :

«İnsanların hayırlısı insanlara nef'i olanlardır. »

Diğeri :

«Hüsn-ü zan hüsn-ü ibâdetdendir »

Diğeri :

«Merhametlilere Cenâb-ı Hak merhamet eyler, kürre-i arz üzerindeki size merhamet ediniz semâdakiler de size merhamet etsin. »

Diğeri :

«Merhamet etmiyen merhamet görmez»

Diğeri ;

«Halk ; Allahın ailesidir, ve halkdan Allaha en sevgili olan; Allah ailesini en çok sevendir. »

Hodbin mütaassıbların en nekesce zihniyyetlerine halkımızın cömerdçe mukabelelerinin bir kaç misali :

Birinci Cihan harbinde Irak cephesinde Kut-ül İmârede muhasara edilip tarafımızdan esir alınan ceneral Tavzend kumandasındaki İngiliz askerleri Bağdada getirilirken muhafızları olan Türk süvarileri atlarına ayakları kabarmış yürüyemeyen İngiliz neferlerini bindirmiş kendileri hayvanlarının yanında yaya yürüyorlardı. Bu ulvî manzarayı gözümle kendim gördüm.

Diğeri :

Birinci Cihan Harbinde İngilizlere esir düşen ve Mısır'daki esareti devresinin sonunda İstanbula dönen tanıdığım bir zabıt bana şu vak'ayı anlattı. (İsmini şimdi hatırlayamadığım bu zabitin Şeker Ahmet Paşanın oğlu olduğunu biliyorum).

Vak'a :

Ahmet Paşanın oğlu Kanal cebhesinde bir menzil muhafız bölüğünün kumandanıdır. Rütbesi yüzbaşısıdır. Bir gün bir İngiliz esir kafilesi kendi menziline geçirilirken kafileyi götüren Türk zabiti nokta kumandanı yüzbaşıya (Esirler çok susuzdur. Sizde ihtiyat su varsa esirlere verelim) demiştir. Yüzbaşı cevaben ; (İhtiyat suyumuz kalmadı her neferin üzerindeki matralarda birer parça su var. Günlük bu şahsî suları emirle başkalarına ver diyemem, fakat verip vermeme-yi ihtiyarlarına bırakarak onlara teklif edebilirim.) demiş ve bölüğünü karşısına toplamış (Arkadaşlar, bu gelen İngiliz esirleri çok susuzmuşlar bizim ihtiyat suyumuz yok, size matralarınızdaki suyu verin diye emir edemem çünkü suyun ne vakit geleceğini kestiremem, bunu ancak vicdanî bir iş olarak sizin ihtiyarınıza bırakıyorum içinizde suyunu İngilizlere içirmek is-

teyen varsa elini kaldırsın) demiş, bir anda bütün eller kalkmış. O halde herbiriniz bir İngilizce suyunuzu verin demiş, vermişler. İngilizler, suyu içtikten sonra bir İngiliz neferi nokta kumandanı yüzbaşından bir parça kâğıtla bir kurşun kalem rica etmiş, yüzbaşı cep defterinden bir sayfa yırtarak vermiş. İngiliz neferi oraya bir şeyler yazmış; sonra yüzbaşı bir İngilizce bilene bu yazıyı tercüme ettirmiş ve İngilizin bu kâğıda su vak'asını yazdığını anlamıştır.

Bir müddet sonra yüzbaşı İngilizlere esir düşmüştür. Cebleri aranırken evrakı meyanında bu kâğıt da bulunmuştur. Bunu okuyan İngiliz zabiti doğru en büyük rütbedeki âmirine götürüp göstermiş onun üzerine bizim yüz başıya bir otomobil ve refakatine bir İngiliz zabiti tahsisi edilmiştir. Tek başına yüzbaşı otomobilde Mısıra getirilmiş ve orada kendisine bir villa tahsis edilmiş ve en güzel şartlar içinde şahsına tahsis edilen bu villada yüzbaşı esaret devresini geçirmiştir.

Günlük aziz suyunu kendini tehlikeye koyarak esir düşmüş susuz düşmanına kim verir? Yürüyemiyen düşmanını kendi atına bindirip kendi yürümeğe katlanacak kadar düşmanına bile kim acır, ve kim fedakârlık eder. Bunu ancak Allaha inanan ve Allahın insanlık irâdesine uyan mü'minler yapar. Aziz Mehmedcikler; bunu nereden öğrendi de yaptı ? mütâassıbların, hodperestlerin uzanamıyacağı İlâhî yoldan öğrendi ve yaptı. Zira Allahın Dini, insaniyeti hedef tutar. Ve Allahın irâdeleri vicdanlarda te'sirini yapar, insaniyetin özünü âdem oğullarına mütemediyen ilhamları ile emzirir. Âdem oğulları bir tek şeydir aynı şeydir. Tek Allahın aziz şeyleridir. Onları çeşit çeşit, ayırı gayrı görmek, onlara karşı alâkasız kalmak hodperesilerin, benlikcilerin, hastalıklı hislerinin tezahürün-

den ibaretdir. Bunlar Din rûhuna aykırı iç hastalıklarındır.

Pratik bakımından üzerinde durulacak nokta ; şudur : Bu gün her memleketde ve nihayet bütün dünyada hayata hâkim olacak görüş tarzının ne olacağıdır. Kardeşini kıskanmak, çekememek ona kendine müsavi hayat hakkı vermemek için onu [Habil'i] öldüren âdem oğlu Kabil'in duyguları, düşünceleri, ve cinayeti bundan sonrada devam edip gidecek midir ? gitmesine imkân var mıdır? Dünya gösteriyor ki yoktur. Beşeriyet kâfi derece intibaha gelmiştir.

Avrupada işbirliği yaparak yanyana samimiyyetle müşterek menfaat için çalışmak üzere Almanlar Fransızlarla baş başa yürek yüreğe konuşurken asırlık husûmetleri birer kenara fırlatıp yeni hayata girerken mütâassıbların her ayırıcı davaları sona ererken her milletin de ibret alması kendini derleyip toparlaması yeni hayatın iktiza ettirdiği fikre sarılması zarûrîdir. Bu yeni fikir dünyaya yeni doğan intibah fikridir. Allahın insanlardan istediği ilk salâh hissi ilk iyilik fikri budur. Her şeyi insan kendi nefesine uyarak ayırmıştır. Fakat Allah kendi mukaddes hakkını ortaya koymak üzere insanları intibaha getirmiş ve her kopan bağın bağlanmasını mümkün kılacak ve insanları kardeşlik rûhu etrafında anlaştıracak toplıyacak yola sevk etmiştir. Yürüyen ; Allahın iradesidir. Habil dirilmiş Kabil artık ölmüştür. Kabil'in meddahlığını yapan, ihtiras adamlarının artık susacakları devrin geldiğini bilmeleri lâzımdır.

Dünyanın her yerinde inşaallah bundan sonra dinin insanlık rûhu hakim olacaktır. İnsanlığa mugayir olan Din olmadığı gibi Dinin de Hak ve halk hukû-

kunu nizamlıyan yüksek insanlık hayatından başka bir şey olmadığı anlaşılacaktır.

İLÂHÎ MÜKELLEFİYETLER

Allah bir ferde veya bir millete ne kadar nîmet ve kuvvet vermiş ise insanlık lehine onun karşılığını ister. Az verdiğiinden az, çok verdiğiinden çok hizmet ister. Bugün Amerika bunu sadakatle yapıyor. Bütün varlığını insanlığın lehine vakfetmiş çalışıyor. Amerikalılar verdikçe Allah da Amerikalılara veriyor. Amerikalılar kuvvetini emperyalizmde değil kurtarıcılıkta kullanıyor. Allah kurtarıcıdır, Allaha hizmet de kurtarıcılıktır. Amerikalıların Allah iradesine uygun bu hareketi ; dünyayı uçurumun kenarında tutmuş yuvarlanmaktan mahvolmaktan koruyor. Allah Amerikalıların yüreklerini bu yaptıkları güzel işin zevkiyle doldurmuş gittikçe azimleri şevkleri ve kuvvetleri artırıyor.

Vaktile Hitler ve Musolini bunun zıddına, aksine birer yol tutmuşlardı, kendilerine taptıracak derecede baskı yapmışlar ve ölüm tehdidi altında milletlerini her tarafa saldırtmağa kalkmışlardı ve zavallı milletlerini dağa taşa çarparak harab etmişlerdi.

Allahın adaleti tecellî etti haksız yolsuz liderler; birer türlü ölümle çukurlar doldurdular. Memleketlerine giren galiblerin türlü ezici muameleleri altında milletleri ezildiler, eridiler.

YENİ BİR YAZIYA CEVABIM

27 Ocak 952 tarihli (Vakit) de çıkan sayın (Ahmed Es'ad Benim) in yazısını okudum.

Yazısında şu kanaatleri izhar ediyor :

1) Cenaze namazı; namazdır.

2) Kur'anı azîmüştanda hiç bir salât ve taharetin eşkâl ve teferrüatı hakkında kayıt yoktur. Sadece (namazınızı kılınız). (Huzurumda namaz kılarken temizlenerek geliniz) şeklinde Allah emirleri vardır.

3) Beş vakit namaz Mi'rac gecesi farz olmuştur. Sadece Kur'anı kerimdeki namaz emirlerini ele alıp da hâdisi şerifleri ve alelûmum sahih ve hasen hâdisleri bir kenara atamayız. Biz Kur'anı azîmüştanı ancak bu hadislerin ışığında anlayabiliriz.

4) Cenaze namazındaki duayı abdest almış olarak etmekde ne zarar var.

5) Ehli kitab içinde Allaha ortak tanıyanlar müşriktir.

6) Mevlûd okumak esasen bir bid'at-i hasenedir. Bunun İslâm olmıyan bir ecnebî hakkında okunması bir kötü bid'at oldu. Yarın Bulgaristandaki dindaşlarımıza büyüklerin birinin sıhhati için mevlûd okutun derlerse ve bizim Şişlide okuttuğumuz gibi bid'at-i seyiyeyi öne sürerlerse zavallı dindaşlarımız güç durumda kalırlar.

7) Sünnî ve Şîî mezheplerini birleştirmek için yeni bir müctehid çıksa onun kuracağı da yeni bir mezheb olur. Böyle bir birleştirme olacağına kani' değilim. Şîî mezhebi ile diğer mezhebler arasındaki fark çok ehemmiyetsizdir.

8) Aslına bakılırsa bütün Sünnîler dahi Ehl-i beyte hürmet ve muhabbette müttefiktir.

9) Hazreti Ali ilk halife olmadı diye daha evvel halife olan üç halifeyi haksız saymak yersizdir.

Cevablarım :

1) Birinci maddede ihtilâf yoktur.

2) Kur'anı kerimde salât ve taharetin eşkâl ve teferruatı hakkında kayıd bulunmaması bir hikmete mebnidir. Bu hikmetin temeli şudur : Allah Kur'anı kerimde (Allah hiçbir nefse takati dışında birşey teklif etmez.) buyurur ve yine (Allah bir nefse ne [derece takat] vermiş ise ancak onun karşılığını ister) buyurur.

Takatte azamî ölçü Hazreti Muhammed efendimizdir. O derece takatli olmıyanlar Peygamber efendimiz gibi yapamadıkları takdirde ibâdet ve tahareti terk etmesinler, kendi takatlerine göre olanı Kur'an esasından ictihad ile tatbik etsinler diye Allah Kur'anı kerimde teferruata girişmemiş ve açık bir ictihad kapısı bırakmıştır.

3) Beş vakit namaz Mi'racda emrolunmuştur. Kur'anı kerimde buna dair sarahat yoktur. Mi'rac hakkındaki Hadis-i şeriflerde vardır ama o hadislerin sahih olduğuna inanmak çok güçtür. Hülâsaları şöyledir :

«Üns bin Mâlik hazretleri şöyle demiştir :

Resûl-ullah efendimizin [Mi'rac kıssası hakkında] şu haberleri verdiklerini (Ebû Zer) söyledi :

[Peygamber efendimiz şöyle buyurmuşlar :]

(Ben Mekkede iken evimin damı yarıldı (1) Cebrâil aleyhisselâm indi. Göğsü-

mü yardıktan sonra zemzem suyu ile yıkadı (2) sonra hikmet ve iman ile dolu altun bir (leğen) getirdi (3) içindekini göğsümün içine başalttı ve göğsümü kapadı (4) sonra elimden tutup beni semaya doğru çıkardı. Dünya semasına vardığımda Cebrâil aleyhisselâm semanın hazinedarına aç ! dedi.

kimdir o ? (5)

— Cibrîl !

Berberinde kimse varmı ?

— Muhammed (S. A. V.) benimle beraberdir !

— Ona gelsin diye haber gönderildimi?

— Evet ! dedi.

— kapı açılınca (6) dünya semasının üstüne çıktık, bir de gördüm ki bir kimse oturmuş sağ tarafında bir takım karaltılar, sol tarafında da diğer karaltılar var. [O kimse] sağ tarafına bakdığıında gülüyor, sol tarafına bakdığıında ağlıyor (7)

[O zat] hoş geldin, safa geldin salih Nebî, hoş geldin safa geldin Salih oğlum dedi.

— Cebrâile bu kimdir diye sordum.

— Adem (S. A. V.) dir [dedi] sağında solunda olan bu karaltılarda evlâdlarının ruhlarıdır. Sağında olanları cennet ehli

**sol tarafında olanlar da cehennem ehli-
dir, sağına bakınca güler, sol tarafına ba-
kınca ağlar dedi)**

[Hülâsa edeyim :]

Peygamber efendimizle hazreti Cebrâil bu minval üzere her semâ katına varıldıkça hazinedarına aç de-
nerek ve hazinedar tarafından sual ve cevap vaki' o-
larak göklere çıkılıyor ve bu göklerde Nebîlere rast-
lanıyor ve onlarla selâmlaşıyor. **Nihayet kalem
cızırtıları işidilen bir sema tabakasına
varılıyor. Bu kalemlerin kaza ve kaderi
yazan kalemler olduğu anlaşılıyor (8)**

**Nihayet Cenâb-ı Hakkın huzuruna Pey-
gamber efendimiz çıkıyor.**

**Bundan sonrasını ibn'i Hızım ile Üns
bin Malik peygamber efendimiz şöyle an-
lattı demişler :**

**(Cenâb-ı Hak ümmetime elli namaz
farz etti bu farzı yüklenerek döndüm bu
sırada hazreti Mûsâya rast geldim [haz-
reti Mûsâ] : «Allah ümmetine neyi farz et-
ti» diye sordu elli namaz farz etti de-
dim «Rabbına dön zira ümmetin buna ta-
kat getiremez dedi» (9)**

**Geri döndüm [Allah] namazın yarısını
indirdi.**

**Ben de Mûsânın yanına dönüp yarısını
indirdi, dedim.**

«Rabbına [tekrar] dön zira ümmetin takat getiremez» dedi, geri döndüm. [Allah namazın geri kalanının da] yarısını indirdi. Hazreti Mûsânın yanına döndüm ve söyledim «Rabbına dön zira ümmetin buna takat getiremez» dedi geri döndüm [Allah] onlar beşdir. Yine onlar ellidir benim yanımda kaza tebdil olunamaz [hükmolunan değiştirilemez] buyurdu.

Mûsanın yanına döndüm «Rabbına dön» dedi ben de Rabbımdan utanır oldum dedim

Sonra :

Cennete götürüldüm ki içinde bir çok inci gerdanlığı vardı (10) toprağı da misk idi. [Buhari-i şerif Tecrid tercemesi Hadis-i şerif sıra numarası 227]

* *

T A H L İ L

Allahı kusurdan tenzih edip hata ve noksandan uzak tutmak, Müslümanlığı hayalâttan korumak ve hakikati şahısların hatırına feda etmemek için bu hadîse inanmakta ma'zurum. (1 den 10) a kadar numara ile işaret ettiğim fıkralar hakikat ile te'lif edilemez sözlerdir. Hey'eti umumiyesini gözden geçirirsek manzara şudur :

Mi'racâ çıkış tarzı :

Yeryüzünde iki insanın bilmedikleri bir yerde bir kaç ev kapısı çalıp geçid araması gibi oluyor. Hazreti Âdemin yanında Cennetlikler ile Cehennemlikler toplu görülüyor. Hazreti Mûsâ def'alarla Peygamberimiz Efendimize akıl, fikir veriyor.

Peygamber efendimizin hareket tarzı:

Peygamber Efendimiz Hazreti Mûsânın ikazlarıyla def'alarla Allah huzuruna gidip geliyor. Allah huzuruna çıktıkça Allah ; ilk defa emrettiği elli namazı indire indire nihayet beşe indiriyor. Hazreti Mûsâ ; bunada Muhammed ümmetinin takat getiremeyeceğini söylüyor ama artık Peygamber Efendimiz Allahtan utandığı için tekrar Allah huzuruna dönmüyor. Ve netice : Beş namazla sona eriyor.

Demek Peygamber Efendimiz tekrar Allah huzuruna çıkmağa yüzü tutmuş olsa imiş belkide namaz beştede daha aza inecek ve Muhammed ümmetinin işi daha kolaylaşacakmış.

Gerek Allah, gerek Muhammed Efendimiz ; bu mes'elede Hazreti Mûsâ tarafından ikaz edilerek hikmetin, akıl ve mantığın iktizasına sevk olunuyorlar, Allah hakkında bu fikir caiz olamaz ve Hazreti Muhammedi de böyle anlayışsız, takdirsiz farzetmek büyük iftira olur. Namazın elli olduğu ve beşe indiği keyfiyetinin cereyan tarzı ciddî bir mâna ifade etmiyor.

Allah ; yarattığı insanların takati kaç namaza tahammül eder ? Bunu bilmez olmaz. Allah; Allahlığında insanların müdahalesine, başkalarının akıl öğretme-

sine hacet bırakmaz, Allahım bütün mahlûkatı idare ediyor, yoksa Allah [hâşâ] müdahaleler, yol göstermeler, akıl öğretmelerle mi bu işleri sevk ve idare ediyor. Bu mes'elelerde yalnız düşünmek küfürdür. Allah kimsenin ikazına mühtaç olmadığı gibi Hazreti Muhammed Efendimiz dahi vazifei me'muriyetini ifada Allahtan başkasının ta'limine, ikazına mühtaç değildir. Hazreti Muhammed Efendimiz dünya işlerinde herkesle beraberdi, her işi müzakere ve istişare ederdi fakat peygamberliğine ait hususatta kimsenin re'yi ile hareket etmez ve edemezdi. Yalnız Allahın emirlerine tâbi olurdu.

Sonra :

İnsâf edelim, bütün hayatında bir zinet eşyasına itibar etmemiş, kendini ve ailesini ve evlâdını zinet eşyasından uzak tutmuş olan mübarek Peygamberimiz Cennete götürüldüğü zaman gözüne inci gerdanlık mı yalnız görünmüş, başka bir şey dikkatini çekmemiş mi? Buna nasıl ihtimal verilir. Bunu böyle zannetmek ; Hazreti Muhammed Efendimizin bütün hayatındaki hakayiki inkâr gibi olur.

İlmî hakikatler :

1) Hazreti Cebrailin bir binaya girmesi için damın maddî şekilde yarılmasına lüzum yoktur. Ruhânî vücutlar her hailden, damdan, duvardan geçerler.

2) Şerh-i sadır için göğsün eti maddeten yarılmaz. Hz. Cebrail Ruhülkudusü hamildir. (Kalb açma) işini icra eden Ruhulkudüstür. Bir ilâhî tecellî ile; bu ma'nen olur biter.

3) Ma'denî leğenle gelen zezem suyu ile kalb yıkanmaz İlâhî tecelliden gelen nûrla kalb yıkanır.

4) Göğsün içine boşaltılmış maddî birşey yoktur. Oraya boşalan şey; Allahın irşad nûrudur.

5) Gökdeki ruhlarda cismanî vücut olmadığı gibi onlar için görmeğe, işitmeğe hali de yoktur. Ve onlar sormadan da hâli bilirler.

6) Kapı çalınma, veya açılma keyfiyetleri temsili ve hayalîdir.

7) Cennetlik, Cehennemlik milyarlarca insanın bir rü'yet sahası içine sığması temsili ve hayalîdir.

8) Kalem cızırtıları ; icadedilmiş bir misal ve hayalden ibarettir. Mukadderat yazılmakta devam etmiyor, vakt-i ezelde, bu âlemler yaratılmadan evvel yazılmıştır. İleride yaratılacak her mahlûkun mukadderatı o zamandan taayyün etmiştir. Cenabıhak; âlemleri yaratmağı murad ettiği zamanda (mertebe-i Aha-diyyet) den mertebe-i vahîdiyyete tecellî ederek indi. Bu mertebede Cenabı Hakkın isimleri ve sıfatları ile bu sıfatların halk ve idare edecekleri müstakbel mahlûkatın (ayn-ı sabit) leri [değişmez kaderleri] meydana geldi.

9) Bir ümmetin elli vakit namaza takati olup olmadığını; onları yaradan Allah bilir, ve Hz. Muhammed Efendimizde akıl ve ırfanı ile bilirdi. Burada en ağır hata: Allahın merhametsiz, kullarının haline acımaz her şeyde onların güçlüklerini ister gibi gösterilmesidir. Ancak Hz. Muhammedin rica ve şafaati ile itidale meylettiği tasavvurudur. Hakikatte her mahlûkun gayreti, merhameti; kendinin değil Allahındır. Mahlûk bir boş (kab) dan ibarettir. O (kab) da tecelli eden her şey; Allahdandır. Şefaati dahi Allahındır. Allahın istediği kul hakkında şefaati; Allahın iradesiyle her kulda tecelli edebilir.

10) Hz. Muhammed Efendimizin bütün Cennette

yalnız inci gerdanlıkların gözüne çarptığını kaydetmek; Hz. Muhammed Efendimizden hiçbir hakikat ifade etmiş olmaz. O ancak öyle şeylerin hasretini çekenlerin hislerini ifade eder.

* *

Şimdi aynı mevzu'da şüpheli diğer bir hadîsi gözden geçirelim. Onu da görmek mecburiyyetindeyiz. Zira ümmet-i muhammede beş vakit namazın varlığından haber veren hadîslerden bu da biridir.

İKİNCİ HADİS

Mâlik bin Sa'saa hazretleri; Esrâ ve seyahet keyfiyyetini [yani mi'rac vak'asını] Peygamber efendimiz ahabına şöyle anlattı diye rivayet etmiştir.

«Bir kere ben Hâtım'de yatmış bulunuyordum, bu sırada bana [her zaman gelen] Cebrâil geldi [gögsümü] yardı ve kalbimi çıkardı (1) sonra içi imân dolu bir tas getirdi, kalbimi yıkadıktan sonra içine imân doldurdu. (2) sonra eski haline iade etti. Daha sonra katırdan küçük ve merkepten büyük beyaz bir binek getirildi ben bunun üzerine bindirildim (3) Cebrâil de benimle yollandı bana refakat etdi. Nihayet dünya semâsına

varıldı. Cebrâil gök kapısını çaldı (4) kim o? denildi. Cebrâil; Cebrâil'im dedi yanındaki kimdir diye soruldu, Cebrâil Muhammed diye cevap verdi. Yâ? ona mi'raca [izin] gönderildi mi diye soruldu. Cebrâil evet gönderildi diye tasdik etti.

Merhabâ gelen zâta, bu gelen zat ne güzel yolcu denildi, ve hemen gök kapısı açıldı.

Ben birinci semâya varınca orada (Âdem) ile karşılaştım. Cebrâil bana: (bu senin baban Âdemdir) ona selâm ver dedi. Ben de selâm verdim, Âdem selâma mukabele etti. Sonra merhaba, hayırlı iyi oğlum, Salih peygamber dedi.

Sonra Cebrâil benimle yukarı yükseldi. Tâ ikinci semaya geldik bunun da kapısı çalındı, kim o? denildi. Cebrâil Cebrâil'im dedi. Yanındaki kimdir denildi. Cebrâil Muhammed, diye cevap verdi.

Yâ? Ona vahiy ve mi'rac [izini] gönderildi mi denildi. Cebrâil evet gönderildi dedi.

Hülâsa :

[Böylece her semâ katına varılıyor ve benzeri sual ve cevaplarla kapısı açılıyor ve o semalarda Enbiyâ ruhlariyle karşılaşıyor nihayet altıncı semâya varılıyor]

«Ben altıncı kat göğe vardığımda Mûsâ peygamberle karşılaştım [ayni tarzda selâmlaşdıktan sonra] ben Mûsâyı bırakıp geçince :

Mûsa ağlamaya başladı, Mûsaya niçin ağlıyorsun denildi; o da : benden sonra bir genç peygambere Biy'at olundu ki ümmetinden cennete girenler benim ümmetimden girenlerden çoktur da ona ağlıyorum dedi. (5)

Sonra Cebrâil benimle yedinci göğe yükseldi.

[Hülâsa : Nihayet karşıma Sidretül mün-tehâ sahası açıldı]

Bir de gördüm ki Sidir ağacının meyveleri; hecir destileri benzeri, yaprakları da fillerin kulakları gibi idi. Cebrâil bana işte bu Sidretül mün-tehâ'dır dedi. Bu ağacın aslından dört nehir nebe'an ediyordu. İki nehir zahir, iki nehir de bâtın idi, ben ey Cebrâil bu dört nehir nedir? diye sordum. Cebrâil batınî nehirler cennetde iki nehirdir. Zahirî olan nehirler; Nil ile Fıratdır dedi sonra : (Beyt-il ma'mûr) bana gösterildi. Gördüm ki ona her gün yetmiş bin melek ziyarete geliyor. Sonra bana şarap süt, bal dolu üç bar-

dak sunuldu ben süt dolu bardağı aldım [içtim] Cebrâil bana : içtiğin süt; senin ve ümmetinin fıtratı, yani hilkat-i islâmiyyesidir dedi sonra benim [ile ümmetim] üzerine elli vakit namaz farz kılındı.

Ben dönüp Mûsaya uğradığımda Mûsâ: ne emrolundun diye sordu, ben her gün elli vakit namazla emrolundum diye cevap verdim (6)

Mûsa ; her gün elli vakit namaza ümmetinin gücü yetmez. Vallahı ben kat'î olarak insanları senden önce denedim ve İsrâil oğullarını sıkı bir mümareseye tabi' tuttum. Binaenaleyh sen Rabbına geri dön git, ümmetin için hafifletmesini niyâz et dedi, ben de geri döndüm ve niyâz eyledim benden on vakit namaz indirildi, bunun üzerine Mûsaya dönüp geldim. Mûsa evvelki gibi tavsiyede bulundu ben de Rabbıma tekrar niyaz ettim bu defa on vakit namaz daha indirildi, ben yine Mûsaya dönüp geldim. Mûsa da eskisi gibi öğüd verdi ben de Rabbıma tekrar niyaz ettim benden on vakit namaz daha indirildi ben yine Mûsa'ya dönüp geldim. Mûsa da yine önceki tavsiyede bulundu ben Rabbıma tekrar niyaz ettim, benden on vakit namaz daha indi-

rildi. Her gün on vakit namazla emrolundum. Ve Musa'ya dönüp geldim. Musa bana evvelki mütalaasını tekrar etti ben de Allaha tekrar niyaz ettim bu defa her gün beş vakit namazla emrolundum bunun üzerine Mûsaya dönüp geldim, [Hazreti Mûsa Peygamber efendimize ne emrolunduğunu sorup öğreniyor ve yine diyor] «ümmetin her gün beş vakit namaza muktedir olamaz, ben senden evvel insanları bir hayli tecrübe ettim [dedikten sonra tekrar hafifletmesi işin niyaz etmesini söylemesi üzerine Peygamber efendimiz] ben Rabbıma çok niyaz ettim o kadar ki bir daha niyaza yüzüm kalmadı, buna binaen beş vakit namaza razı olacağım ve buna teslimiyet göstereceğim dedim.

Ben Musâ'nın yanından ayrılınca bir münadî şöyle nidâ eyledi : (ben beş vakit namazla farîzemi imza ve irade eyledim ve kullarımdan fazlasını tahfif ve tenzîl eyledim) diye nidâ eyledi. [Buhari-i şerif—Tecrîd tercemesi Hadîs-i şerif sıra numarası 1551]

İmdi :

Her iki hadisede görülüyor ki; Hz. Mûsâ beş va-

kit namaza bile insanların takat getiremeyeceğini ileri sürmüştür.

Ve netice itibarile :

Bu vak'a da hikmetle hareket eden Hz. Mûsa oluyor. Allah ise güçlüğü iltizam etmiş gibi oluyor.

Hz. Muhammed efendimiz Hz. Mûsânın ikazlarile mütemadiyen niyaza sevk olunuyor. Beş vakitten dahi namazın tahfifi için tekrar Allaha müracaata Peygamber efendimizin yüzü tutmuyor.

Bu manzara karşısında Müslümanın içine şöyle bir fikir gelebilir (Hz. Mûsâ gayrete gelmeseydi. Müslümanların hali neye varırdı.)

Kenabı Allahın Allahlığına ve Peygamber efendimizin Peygamberliğine dokunan böyle bir hadisi sahih dememe imkân yoktur. Zira Allahın sıfat-ı kemaliyesine yer verilmemiş olur.

Bütün bu vekayi'den bugünkü nesillere intikal eden cihet: beş vakit namazın herkesin takatine uymadığıdır ve onun içindir ki Kuranı kerim yalnız üç vakit namazı farz kılmıştır.

Şî mezhebi de üç vakti esas ittihaz etmiştir. Ve Musevîlikte namaz ; zaten üç vakittir.

İkinci hadiste numara ile işaret ettiğim kısımların tahliline gelelim :

1) Kalb açılmak için göğüsteki et, kemik bıçakla yarılmaz. Nazarla, teveccühle göğüs manen yarılmış gibi olur. Ve kalbin açılması keyfiyeti Allahın iradesi ile Ruhülkudüsten vâkı' tecelli ile vukubulur.

2) İman; tas ile getirilip maddî bir şey gibi kalbe dökülmez. İman; Allahın hidayet ve irşad iradesiyle vukua gelecek tecellilerin feyzi, nûru olarak kalbe dolar.

3) Mekkedden Kudüse ve oradanda semaya gitmek için Hz. Muhammed efendimizin birşeye binmesine lüzüm ve ihtiyaç yoktur. Ruh kendiliğinden Allahın iradesiyle göklere çıkar. Rüyada olduğu gibi.

4) Hz. Cebrailin yine gök kapısını çalması; ciddî bir mâna ifade etmez.

5) Hazreti Mûsânın ağlaması da ve ağlamasının sebebid e ciddî bir mâna ifade etmez.

6) Günde elli vakit namaz emrolunaydı acaba günün muayyen saatleri içine sığdırılabilecek miydi. Her on dakikada bir namaza mı kalkılacaktı. Namaz on dakikada bir olunca camiye gitmeğede vakit olmıyacaktı. Mâişet için günlük çalışma hayatı da yok mu olacaktı.

Görülüyor ki :

Bu iki hadise de sahih demek müşküldür. Mi'racın bir esası vardır. Çünkü Kur'anı kerimde yeri vardır. Kur'anı kerim; Mi'racın vukuunu haber verir fakat Mi'racta neler emrolunduğundan ve bu meyanda beş vakit namazdan bahsetmez, O halde beş vakit namaz keyfiyeti bu iki hadisin haberine inhisar ediyor demektir.

* *

Şimdi söz sırası Bay Ahmed Es'ada geldi; sayın Bay Ahmed'in : «Sadece Kur'anı kerimdeki namaz emirlerini alıp da hadis-i şerifleri ve alelumûm sahih ve hasen hadisleri bir kenara atamayız» dediği sahih ve hasen vasıfları ile vasıflandırdığı hadisler işte bunlardır.

Yine Bay Ahmed'in : «Biz Kur'anı azîmüşşanı ancak bu hadislerin ışığında anlayabiliriz» diyerek Kur'anı kerime ışık tutmağa kalktığı hadisler de bunlardır.

Hadisler mahiyetlerini ortaya koydukları için fazla bir şey ilâve edecek değilim,

Esas cevab sırası : 4 :

Bay Ahmed : «Cenaze namazındaki d»ayı abdest almış olarak etmek de ne zarar var» diyor.

Bahis mevzuu; cenaze namazının d»a olması bakımından abdestsiz kılınıp kılınmayacağıdır. Faide zarar münakaşası değildir. Bu mes'eleyi ortaya koyanlar (abdest almak kolay değildir, cenaze teşyi'cilerinin ekseriyeti abdestsizlik yüzünden namaza iştirak edemiyor, namazda cereyan eden münacatın d»a olması bakımından abdestsiz iştirak edemezler mi) diye soruyor ve araştırıyorlar.

5) Beşinci maddede ihtilâf yoktur,

6) ıncı maddede mevlûd mes'elesini bid'at esasında halletmeğe kalkmak tatminkâr olmaz, zira mevlûd; Peygamber efendimizin doğuşu kıssasıdır. Bu bizi alâkalandıran bir hadisedir. Amma Mevlût okutmakta gaye ; mevlûd vesilesi ile cemaat toplamak ve bu cemaate muayyen bir gaye için Allaha d»a ettirmektir. Bir Hristiyan, mevlûda çağırılmıyabilir. Fakat Hristiyan ki Allahın mahlûkudur, ve Allah herkesin Rabbidir. Ve her mahlûku ile alâkalıdır. Ve Rahmaniyeti her mahlûku hakkında hayır dileğinde d»aya müsaittir ve hattâ talibdir. Allahın kulları hakkında şifa veya her hangi bir iyilik talebinde bulunmak için Allaha hitab ve d»a edilmez demek esas itibariyle doğru olamaz. Zira: Allahın her kulu hakkında ki alâkasına inanmazlıktır ki bu; Allahın Allahlığına riayetsizliğe işi götürür. Allahın Allahlığını mukaddes tutan ve Allahın Rabbilâlemîn ve Rahmân ve Rahîm olduğuna inanan bir müslüman için bu mümkün değildir. Peygamber efen-

dimizin Hıristiyana veya Hıristiyanlara dúa edilmez deye bir hadisi de yoktur. Bu halde Peygamber efendimiz başka ümmetlere dúa etmez demek Peygamber efendimiz hakkında sûi zandır. Bu keyfiyet onun itibarını büyültmez küçültür. Peygamber efendimiz her şeyden evvel insan-ı kâmilidir. Ve mükemmel bir Allah adamıdır. Bu vasıfları haiz bir insanın hayır dileklerinde Allahın kullarını birbirinden ayırmasına ve bir kısmına alâkasız kalmasına imkân yoktur.

İmdi bid'attan bahsetmek ve hele bid'at-ı seyyiden bahsetmek mânasızdır.

7) Ümmeti Muhammedden bazı âlimler ümmeti Muhammedin dinî vazifelerini günlük hayata întibak ettirecek amelî kaideler usuller düşüp ortaya koymuşlardır bu zatlar bu işleri Kur'an esasına ve Peygamber efendimizin o esasta yaptıklarına bakarak usül koymakta ictihad etmişlerdir. Bu usüllerin herbiri birer mezhep olmuş ve müctehidin ismiyle yadedilmiştir.

Her Müslümanın nüfus kayıtlarına göre birer mezhebi olduğu görülür. Zira yeni doğan çocuğun nüfus kâğıdı çıkarılırken mezhep hanesi nüfus kâğıdını çıkaran tarafından doldurulur. Halbuki hür bir insan mezhebini kendi seçmek hakkını haizdir. Mevcud mezhepleri beğenmezse mutlaka birini kabul mecburiyetinde değildir. Kura'nı kerime bağlı ve serbest kalır. Zira mezhepler Peygamber efendimizin zamanından sonra icat olunmuştur. Bir Müslüman için sonradan icat olan mezheplerden mutlaka birini beğenmek ve ona uymak zarureti yoktur. Mevcud mezheplerden hiçbirini o Müslümanın kanaatine uymuyorsa hiçbirini kabul etmez, Peygamber efendimizin zamanındaki Müslümanlar gibi o da Kur'an esasına bağlanarak ictihatta serbest ka-

lır. Veyahut kendisi bir mezhep icat edip kendisi kendi yolunu rahatça takibeder.

İslâmiyet beşeriyetin rüşd devri dinidir. Reşit bir adamın evvelâ aklına hitab edilmek lâzımgelir. Reşit bir adam aklına uymayan şeye uymak mecburiyetinde değildir. Zira vesâyet altında değildir. Bin senelik bir müddet Müslümanların mezhep intihabı keyfiyeti her birinin kendi aklına danışarak seçtiği şey değildir. Herkes babasının mezhebine miras eşya gibi tevârus etmiş ve kendini o mezhepten saymıştır. Bu keyfiyet; mezhebe verilmiş ehemmiyetten ziyade mezhebe karşı gösterilmiş alâkasızlığın alâmetidir. Veyahut mezhebe Dîn bakımından değil siyasî benlik bakımından ehemmiyet verilmiştir. Netekim Müslümanların büyük ekseriyeti kendi mezhebinin usullerini bilmediği gibi başka mezheplerle olan farklarını ve herbirinin sebep ve hikmetlerini de hakkiyle bilmez. Kulaktan işitme mahdud bilgilerle namaz ve abdestini idare eder.

O bu bilgisizliğe gelenek olarak alışıktır, zaten bileyim de dese hemen kitabıcıya gitmekle kendi lisanında yazılmış basılmış mükemmel yardımcı kitaplar bulması kolay değildir.

Hak ve hakikat ise şunu iktiza ettirirdi : Her Müslümana rüşd yaşına varınca kendi mizacına, kanaatine ve takatine uyan mezhebi seçmesi ve benimsemesi gerekirdi. Bu vesile ile de mezhepler hakkında malûmat edinmiş olurdu. Öyle bir adam vardır ki mizacı taassuptan, infiraddan, benlikten hoşlanır, çok sağcıdır. O; mezhepler içinden kendi meşrebine uyarını aramak mecburiyetindedir. Onun oğlu da belki çok geniş fikirli serbest düşünceli solcu temayüllüdür. O da kendine uyar mezhebi aramak ihtiyacındadır. Halbuki

bu imkânlar; babadan evlâda intikal etmiş mezhepler de talihe bağlıdır. Çok insan zaten kayıd ve şartlarını bilmediği mezhebinin dışında işine nasıl gelirse öyle hareket etmektedir. O gibilerin babası da evlâdı da ecdaddan gelen mezhebe uyamazlarsa uyarını aramaktan ziyade mezheplerine kayıdsız alâkasız kalmağı ihtiyar etmeğe alışmışlardır.

Mevcut mezheplerin biner senelik bir kıdeme sahip olmaları açık gösterirki içinde bugünkü insana bugünkü insanın düşünüşüne göre düzelecek tarafları vardır. Fakat halk, halk olarak bu işleri kendi iradesi ile yapmağa alıştırılmamıştır hele Sünnilere her ictihat kapısı kapanmış ve dörtten başka bir mezhebe yer verilmemiştir. Halk ise hakkını aramamıştır ve (fikir ve akıl dururmu ki ictihat kapısı kapalı kalsın); (ictihat; benim İslâmlık ve insanlık hakkımdır) diyememiştir. Bu kötü durumu iyi imiş gibi sessizce kabul etmiş ve aksaklık günden güne artarak nihayet bugüne kadar gelmiştir. Netice itibarile mezheb dışı yaşamak yeni mezheb kurmaktan daha kolay gelmiştir.

Ümit Allahtadır. Allah isterse bir gün sebebini yaratır, bu mes'eleleri aydınlatacak adamı veya adamları meydana çıkarır ve onlara bu işleri yaptırır. Elverir ki herkes bulunduğu durumun mahiyetini bilsin, haksızlığın ne olduğunu, hakkın ne olduğunu anlamış bulunsun.

8) inci maddede ihtilâf yoktur.

9) uncu maddede ihtilâf yoktur.

Bilhassa :

İmam-ı Ali efendimiz niye ilk halife olmadı da dördüncü halife oldu diye itiraz etmek ve halin cere-

yanına muhalefeti bugüne kadar getirmek doğru değildir.

Zira :

Mülk Allahındır. Din Allahındır. Müslümanlar Allahındır. Müslümanlara ilk halifenin kim olması lâzım geldiğini tâ'yin hakkı her hakkın üstünde bir Allah hakkıdır. Allah böyle istemiş böyle olmuş, o günkü insanlar böyle dilemiş Allah böyle olmasını irade etmiştir. Başka türlü olması Müslümanların hayrına uyandı Allah öyle yapardı. Hele Peygamber efendimiz : (İr-tihalleri sırasında İmamı Ali efendimizi kendi yerine halife ta'yin edecekti ama fırsat vermediler) gibi sözler yer-sizdir. Allahın iradesine karşı hiçbir kimsenin hiçbir zümrenin arzusu yürürlüğe geçemez. Allah böyle istemiş ki böyle oldu.

Bahusus :

Peygamber efendimiz kendi yerine geçecek olan zati kendi intihab edeydi bu keyfiyet Müslümanlıkta usûl te'sis etmiş olurdu. Her reis kendi halifesini kendi ta'yin ederdi. Halkın iradesine yer kalmazdı, İslâ-miyette demokrasi hayatı, ya'ni millet hakimiyeti te-essüs etmezdi. Netice olarak idareler evlâdiye padişahlık sisteminden ibaret kalırdı ki İslâmiyetin esası demokrasi olduğu halde ya'ni halk kendi reisini serbestçe kendisi seçmek hakkını haiz olduğu halde Muâviyeden sonra bu usul zorla ortadan kaldırılmış ve yerine evlâdiye padişahlık sistemi konmuş ve gayri meşru' bu usul; milletin insanlık hakları aleyhine bin kesür sene payidar olmuştur.

YENİ YAZIYA CEVABIM

20 Şubat 952 tarihli (Vakit) de çıkan sayın bay Sabih Alaçam'ın yazısını okudum. Yazının ilk başlığı (Fazıl Güleç'in Dîni görüşü) dür. Bunu ta'kib eden ikinci başlık şu ifadeyi ihtivâ ediyor : (Bu günkü cemiyetimiz için islâmiyeti aslî safiyyeti ile ele almalı) sayın Sabih yazısını güzel bir tahlîl ile yürütüyor ve bir yerinde şu fikirleri ortaya koyuyor.

«Bu günkü Türk ve islâm cemiyyeti için ; islâmiyyeti ; aslî safiyyeti ile mütalâa etmek ve Kur'an-ı kerimin Müslümanlara bahşettiği kolaylığı : yine Kur'anı kerimin hükümleri dahilinde sağlamak lâzımdır»

diyor ve şöyle devam ediyor :

«Yalnız bilmek icab eder ki bu ameliyye; gerek akîde, gerekse tatbikat bakımlarından hem genişlik hem de derinlik ihtiva eyliyen esash bir tefekkür sistemine dayanmak zorundadır.»

Sayın bay Sabih; bu mes'eleler hakkında kıymetli fikrini öğrenmek üzere sayın bay Fazlı Güleç'le görüş-tüğünü kayd ediyor ve onun varlıklarını şöyle anlatıyor.

«Sayın Fazlı Güleçle görüştüm. Onun idarî ve teşriî hayatımıza giren şöhretinden başka bir de gerek akîl gerekse naklî ilimlerle yoğurulmuş hüvviyeti vardır ki muhababımın tefekkür bünyesinde yer alan bu husûsiyyet ; düşüncelerine ayrı bir ma'na ve ehemmiyyet veriyordu. »

Şimdi sayın bay Fazlı Güleç'in sözlerinden öz kı-sımları naklediyorum :

«Müslümanlık; müsamaha, kolaylık ve zamana göre değişiklik esaslarına dayanan bir Din olarak dinlerin reform'a en müsait olanıdır kanaatindeyim. Müslümanlık taassubu şiddetle reddeder.»

«Müslümanlık bütün beşeriyyete hitabeden Din olduğuna göre bütün insanların âdetlerine tabiatlerine durumlarına yer vermektedir. Zaten bu cihet; Dinin esasında ictihad müessesesi ile kurulmuştur. İctihad yeni ictimaî durumlar karşısında baş gösterecek ihtiyaçlara göre; yeni yollar bularak müşkilleri hal için müessesedir.

İctihad kapısı kapanmış değildir. Müslümanlık içinde mezhebler çoğalmasından kaçınılarak kapandığı ilân edilmiş ise de bu beyan ; salâhiyyetli kimseler tarafından yapılmış değildir. Dinin vasfı ile beraber en esaslı bir temel olarak ortaya konan bu müessesenin ortadan kalkması ma'kûl ve mantıkî değildir.» «İlimler fenler şubelere ayrılmıştır. Şahsiyyetler şübelerde ihtisas sahibi olmaktadır. İctihad işi de şahıslardan hey'etlere geçmiş olarak devam edebilir ve tabiatıyla zamana göre Dinde reform yapılabilir»

«Ehl-i kitabdan olan her cemaati her cemaatin Din kardeşi tanıması ve öyle bilmesi şartdır. Tefekküratdaki ihtilâfın kıymeti yoktur.»

* *

Yazının özünü yukarıya naklettim. Sûreti umûmiyede muhteviyâtına karşı duyduğum his ancak hürmet ve takdirden ibâretidir. Ve bu fikirleri taşıyanlar cemiyyetimiz için birer kıymettir. Cemiyyetimiz, halkımız ; hak ve hakikati aydınlatacak, bulunduğu rahatsızlıklardan kurtaracak doğru fikirlere ve yüksek

himmelere muhtactır. Hem ne iştiyak ve tahassürle mühtactır.

Son söz

**İnsaniyyet Allaha götüren yoldur
Taassub; benliğe !**

Kur'an-ı kerimde bir âyet-i kerîme vardır. Meâl-i şerifi şudur :

(35 - Fâtr - 18 : 20(18÷22)) : «Günahdan sakınıp temizlenen kendi nefsi için temizlenir nihayet gidilecek yer Allah-ü taalâdır.

Kör ile gözlü karanlıklarla nur, gölge ile hararet dirilerle ölüler müsavi olmazlar. Allah-ü taalâ dilediğine işittirir.

Müteassıb; teassûbu derecesine göre ya âmâdır. Ya benliğin kulu ya cahildir ya ölü !

Kur'anı kerimin ilk mübarek sûresi olan Fatıha-i şerifeyi günlük ibadetimizde, ve Allahla her muamelemizde her dileğimizin sonunda okuruz.

Bu sûreye Elhamdülillah-i Rabbil-âlemîn diyerek başlarız. Bu ilk âyet-i kerimeyi Cenab-ı Hakka söylemekle :

1) Allahın her mahlûkun Rabbi olduğunu bildiğimizi ;

2) Hem de Allaha hamd ile Allahtan razı olduğumuzu ikrar ediyoruz.

Yâni :

Her mahlûkun Rabbi olan Allahtan her birimize Rü-

bûbiyyeti neticesi takdir ettiği hayattan ve hayatımızı sevk ve idare tarzından razı olduğumuzu, ikrar ediyoruz. Bütün hayâtımızın bütün mukadderatımızın, her nefesdeki mazhariyetlerimizin Allahtan olduğunu kabul etmiş oluyoruz.

Zira Rab sıfatı mürebbiliği ifade eder. Mürebbiliğe bütün mâna ve şumulile mahlûkun yetiştirilmesi dahildir. O halde şariat ölçüsü ile bir adamın e'falini hatalı görsek de o mahlûku yetiştiren Allahı o yüzden kusurlu göremeyiz. Görürsek küfretmiş oluruz. Allahın kemâl sıfatına hürmet etmemiş oluruz. Bu sebeple Allah eğer mahlûkunu ihmal etmiş dersek küfür olur. Mahlûkuna alâkasızlık göstermiş dersek yine küfür olur. Allah mahlûkunu terbiyede acizlik göstermiş dersek yine küfür olur.

Allah Rab olur da mürebbilik sıfatında nasıl kusur gösterir hâşâ ! her cihetten bu fikir insanı küfre götürür.

Halbuki müteassıp kendinden gayrisini veya kendine benzeyen zümreden gayrisini kusurlu, hâtta derece derece kâfir görür. Ve maatteessüf bu kanaati her cihetten temelsizdir. Ona göre Allah her mahlûku kendi irade ve ihtiyarına terk etmiştir. Her mahlûkun iyiliği veya fenalığına Allah; alâkasız, seyirci kalmıştır. Veyahut onu kendine düşman sayarak onun iyiliğine yardım etmemiş, ona acımamıştır. Halbuki hiçbir mahlûka acımamış olmasına imkân ve ihtimâl yok zira Allah Rahmandır her yarattığına karşılık aramaksızın [ister mü'min ister kâfir, ister sa'îd, ister şakî olsun] acıyan demektir, ona nimetler ihsan eden demektir. İşi rast giden kötü kişiler olduğu gibi varlıklar ve refah içinde yüzen kâfirler de vardır. Bunları Allah verir. Ve hikmet tahtında verir.

Asker ocağı terbiye ve yetiştirme yeridir. Oraya her ırktan Dinden ve mezhepten her vatandaş gelir. Hepsi kendilerini hususiyette ayıran hususiyetlerin üstünde umumî esaslarda birleşirler. Öyle bir birlik husule getirirler ki hepsi hizmette, yararlıkta fedakârlıkta birbirinden farksız hale gelirler : Onbaşidan yüz başıya kadar hepsi herbirinin öz babası samîmiyetindedir. Manga; onbaşının yüreğinde ve bölük; yüzbaşının yüreğinde toplu yaşar. Bu ocakta üveği evlâd yoktur. Hepsi öz evlâttır.

Bu terbiyeli birlikler harpte vuruşurlar ellerine düşen esiri Allahın emaneti bilirler, sularını, ekmeklerini bölüşürler. Daha ileri söyleyeyim kendilerinden evvel esirlerin hayatını emniyet altına alırlar. Yarasını sararlar hastasına bakarlar. Hatırını sorarlar tatlı yüz gösterirler. Herşeyi ayrı bu esir düşmüş düşman unsura niçin bu kadar iyi davranırlar.?

Çünkü Allaha bağlılık ve insaniyetin yüksek hislerine bağlılık hissi bunlarda yükselmiştir. Allaha sadakatin iktizası budur.

Cephe gerisinde müteassıba gelince :

O bu hislerin tamamen aksine hislerle menfileşdikçe menfileşir. Dilimin ifade edemeyeceği kötü hisler izhar edecek hallere düşer.

Demek ki :

Müteassıp; kendine mühtaç olduğu terbiye verilmediği için kusurludur. Ve asker mühtaç olduğu yüksek terbiyeyi aldığı için kusursuz ve illetsizdir.

MUTAASSIBLAR

Taassub ; uyuyan bir cem'iyeti bastırmiş kâbûs gibidir. Din; ferde huzûr, rahat, emniyet ve saadet getirmişken müteassıplar elinde güzelliklerini kaybeder. Huzursuzluğa rahatsızlığa, endişelere ve şaşkınlığa vesile olur. Gül gibi Dini olan herhangi bir ferd veya cemiyet: müteassıplar velâyetinde gül yerine dikenli bir kuru sapı yüreğe indirmeğe mecbur olur. İyi tıynetli iyi yürekli, iyi niyetli olan bir genç; güzel fitratını yalnız tırmalıyan taassubun dikenli sapını nasıl yutsun? Zorla yutsa hazmedemez, duyacağı şey yalnız ıztırap ve akstül'âmel olur. Din; ona saadet getirmiş iken, Din ruhuna, Din gayesine muhalif bu dikenli şeyler ona yalnız rahatsızlık vermiş olur. Din aslında mahz-ı rahmet ve nimet iken takdirsiz ellerde esbab-ı zahmet ve külfet olur.

Din; bütün güzelliği ile Allahı tanıtır, insani; muhabbetle Allaha yaklaştırır, Allah kulluğuna bağlar, insan kardeşliğine sararken,

Din; yürekleri ümid ve teselli ile doldururken,

Din; kalbe kuvvet olur, iman; kalbi safa ile doldururken,

Din; Allahın ahlâkiyle ahlâklanmağa insanı sevkedip cömerd ve muhabbetli, şefkatli, alâkalı diğergâm ve fedakâr yaparken,

Din; yeryüzüne sulh, salâh, selâmet ve emniyet ve medeniyyet getirirken,

İşte :

Kültürsüz, anlayışsız, takdirsiz kimseler elinde Din bu değişik vasıflarile tanınmaz hale gelir.

Allaha karşı muhabbet yerine yalnız ve yalnız korku telkin edilince bu; insanda huzursurluk, hayattan memnuniyetsizlik, halden ve âfiden korku, endişe his ettirir, her fikre karşı vesvese, şüphe uyandırır. Neticesi; herşeye karşı güvensizlik, kararsızlık, renksizlik sabırsızlık ve sebatsızlıktır.

Öyleki :

Seven, sevdiren güzel Allah ; sevgi anlamıyan muteassiblar hayalinde korkunç bir mahiyet alır. Korkunç bir varlığa karşı duyulacak tabîi his; yaklaşmak değil uzaklaşmaktır, hattâ kaçmaktır.

Allaha güvenini kaybeden, Allahdan yalnız korkan insan; artık insanları nasıl sever ve ne diye sever. Ve ona nasıl zararsız veya faydalı olur. Çünkü insan; Allahın sevgili, azîz malı diye sevilir,

İnsanda; Allahın insanları taş parçası gibi yalnız yaradıp bıraktığı ve her yalnız hareketlerine üstüste gazablandığı fikri hasıl olursa; o vakit insan; insandan da uzaklaşır, kötülüklerine, günahlarına bulaşmayayım diye insandan da kaçır.

İnsan böylece cem'iyetten soğur, bağlarını gevşetir, kendi başının derdine düşer, infiradçı, hayırsız hale gelir. Tufeylî bir mahiyet alır.

Mütassıbın terbiyesinde kalan insan; benliğine doğru çekilip cem'iyetten ayrıldığından hasisleşir, kimseye birşey vermek istemez, yalnız almak ve her ne bahasına olursa olsun almak ister ki ahlâk denilen güzel vasıflara ilk darbayı indiren bu yola girştir.

Böylesinde benlik, nefisperestlik, hodkâmlık kendinden gayriye alâkasızlık hâkim olur. Ve bunların

adedi ve faaliyeti derecesinde yeryüzünde karışıklık emniyetsizlik huzursuzluk, insafsızlık, gaddarlık, vahşet hüküm sürer.

MUTAASSIBLARIN MENFÎ FAALİYETİ

Müteassıblar neden böyle menfî fikirde, menfî zihniyet ve faaliyettedir.

Çünkü :

Ya Dinin güzel alâka ve diğergâmlıktan ibaret ruhundan nasib alamıyacak derecede menfî fitratlıdır tıyneti gayri müsaittir. Veyahut cahildir, Din namına aldığı fikir ve bilgi de müteassıblar dilinden ise; aslından ve safiyetinden uzaklaştırılmıştır. Yine müteassıb aklını, fikrini kullanmadan, vicdanına danışmadan onları benimser çünkü onunda zevkine, meşrebine öyle şeyler uygundur.

Kâinata saltanat yalnız Allahındır ve bu saltanatın yaptığı şey yalnız güzellik ve iyiliktir. Allahtan gayri fanîlerin saltanatı gayri meşru'dur. Tedhişe dayanır. Müteassıbın bir kürsü, ele geçirip el etek öptürmesi, her dediğini karşısındakilere hikmet diye dinletmesi nefsine cazib, tâma' çekici bir saltanat mahiyetindedir o, bunun için buna haristir.

Müteassıblar cem'iyette Allahın saltanatı yerine müessese, zümre saltanatı ikame ederler. Allah; muhabbeti ile saltanatını yaymış iken, onlar gazabları, hodkâmlıkları ve kendilerinden başkasına hayat hakkı veremeyecek derecede nekeslikleriyle saltanat kurar ve sürerler.

Allah her günahı af buyurabileceğini ilân etmiştir.

onlar gazab, kahr ve cezadan bahsederler. Azâb esasında dehşet verecek sözler söylerler.

Allah bir zerre iyiliğin bile insanı fena âkibetten kurtaracağı tesellî ve ümidini verir ve (Allahın rahmetinden ümit kesmeyin) buyurur. Peygamber efendimiz : (Allahı kullarına sevdiren ki Allah sizi sevsin) buyurur, ve bir hadîs-i kudsî de Allah ; (bana bir karış yaklaşına ben bir arşun yaklaşırım. Bana bir arşun yaklaşına ben bir kulaç yaklaşırım ve bana yürüyerek gelene ben koşarak giderim) buyurur onlar tedhişçilik yolunda icad etmedikleri korku, endişe bırakmazlar.

Böylece kürsiler ; Dinin yüksek ruhunu, Allahın yaklaşdırıcı, kendine koşdurucu kucaklatıcı, şefkatli muhabbetli sözlerini ilâna mahsus iken buradan yapılacak tebşîrat kırık yürekleri ta'mire, sönük ümitleri parlatmağa, ölü hisleri diriltmeğe, ve insanları aşk ile Allaha ve insaniyete koşturmağa yarayacak iken; buraları Allahı yanlış ve kemâl sıfatları hilâfına evsafta anlatan ve Dini anlaşılmaz bir müşkil şey mahiyetinde ta'rif eden, insanları camiden de minberden de kürsiden de Allahtan da Dinden imandan da uzaklaştıran yanlış, sözlerin, telkinlerin yeri olmuştur. Minberler, kürsiler oraya çıkanların ehliyeti ve hizmeti ile yükselecek iken, her çıkan tamamıyla bu yerlerin hakkını vermişmidir, bu günkü manzara nasıl hasıl olmuştur. İşte bu-
nu düşünmek gerekir.

Mutaasıblar nasıl yetişti Taassub nasıl gelişti

Müslüman mûtaassıblar; temeli Asr-ı saadetde tam ve hakikî bir demokrasiye dayanarak kurulan islâm

cemiyetini temelinden ayırmak, idareyi halk iradesinden ayırıp bir diktatöre teslim etmek için Muaviye eliyle ve İmam-ı Ali efendimize kılıç çekilerek kurulmuş şahsî hükümlanlık saltanatının kanadı altında bu saltanatı yaşatmak için yetiştirilmiştir. Allaha kulluk edenler mutaassıb olamaz ancak nefesine ve kula kulluk edenler mütaassıb olurlar. Taassub; müslümanların hür bir Allah kulu olarak Allah kapısına bağlanmalarına yaramamış sultan kapılarına bağlanmalarına yaramıştır. İnsanı nefesine bağlılığa sevk eden taassub nefesine bağlılığı yüzünden insanı kuvvetli kulların [padişahların] kulluğuna, köleliğine götürür bir âfet olmuştur. Bu terbiye; gayrı insanî bir tuzak bir dolaptır, Hristiyanlarda kilise siyaseti ihdas edildikten ve engizisyon işkenceleri ve Haçlı seferler tertib edildikten sonra kilise dünya umûrunda emperyalist krallarla iş birliği ettikten sonra başlamıştır.

Mutaassıb Dine bürünerek Allaha ve Allahın dine ve halkına bu hıyaneti müessese saltanatı için ve onun içinde kendi şahsî küçük bir saltanatı için irtikâb eder. Mütaassıb; halkı her şeyden bilgisiz, insanlık haklarından mahrum ve habersiz bulundurduka, halk yediği bir lokma kuru ekmeği alın teri ile emeginin değil hükümdarın sadakası zan ettikçe ve hayatı hükümdara çiftçilik, amelelik etmek, siyasî ve ruhanî müesseselerin, nüfuzunu mülkünü genişletmek için harpde can vermektan ibaret ve bunu mukaddes saydıka Din; güzelliğini yaymağa ve halkı insanlık haklariyle kalkındırmağa imkân bulamaz.

Hükümdarlar; ne kadar, ve ne mahiyyetle halkdaha kendilerini ayırmışlar ise mütaassıblar da öyle yapmışlardır. (El'avâm kel-havâm) yani halk avamdır ve onlar haşere gibidirler demişlerdir.

Mübarek milleti haşerat yerine koyan, halkı bu kadar hakîr ve aşağı telakkî eden mütaassıblardan müslümanlık, Türklük ne bekler.

İmdi :

Uyanalım, vaziyeti kavriyalım, Hak ve hakikatlere karşı ne aykırı ne biçimsiz, münasebetsiz bir durumda olduğumuzu düşünelim kılışe halinde kulaktan alıp ezberlenen ve Kur'an-ı kerim ile taaruz eden telkinleri zihniyyetleri bırakalım.

Padişahlık bitmiştir. Halkın padişahlığı yurda hakim olmuştur. Bir kapımız var Allah kapısıdır. Padişah kapısı kapanmıştır. Hak yerini bulmuş padişahların keyfî ve şahsî saltanatları yerine Allahın saltanatı kâim olmuştur. halkın iradesi Hakkın tezahür edecek irâdesidir. Allahın rıza ve hoşnudluğunu kazanmalıyız. Halkın rızası Hakkın rızasıdır. Halka hizmet Hakka hizmetdir. Halk kalbi kırmaktan, halkı kısıp kavurmaktan vaz geçelim. Asıl efendimiz olan halka hürmet duyalım. Yüzlerce sene onların ne kadar fakir ne kadar cahil bırakılmış, ne kadar ihmal edilmiş olduğunu düşünelim.

Onlara yüzlerini güldürecek, gönüllerini alacak bir şey söyliyelim. Yüzlerce sene canına kadar ne istenmiş ise vermiş fakat karşılığında bir şey alamamış, ihtiyac içinde, maddî ma'nevî ihtiyac içinde ıstırap çekmiş ve yalnız yüreğini Allaktan ayırmıyarak dışını sıkılmış sabretmiş olan bu mübarek millete acıyalım bunlara diken yutturmaktan artık vaz geçelim.

Ma'nen, ahlaken şerefli birer insan olduğunu her müşkil anda kahramanca göstermiş, en çetin şartlar içinde imtihandan geçmiş, şahsî servetini; ma'nevî varlığını muhafaza için fedâ etmiş olan ve bu günkü im-

tihanı da Korede vermiş, ve dünya çapında insanlık şerefimizi en olgun dereceye yükseltmiş olan, mübarek milletimizin yüreğini ferahlandıracak sözler söyleyelim. Bizimle yurtdaşıklık yapmakta olan ve biz çoğunluğa Allahın emaneti olan gayrı müslim insan kardeşlerimize borcumuz olan tatlı yüzü gösterelim, tatlı sözü söyleyelim : Kur'an-ı kerim bize (uğradığımız muamelenin daha iyisiyle mukabele etmemizi) emrediyor. Müslümanım diyen bizler; daima iyi, daha iyi, daha daha iyi olmağa çalışalım. Yerde sürünen bir karınca bile sahipsiz değildir. Bir karıncaya itibar eden de Allaha itibar etmiş Allah hukûkuna riayet etmiş olur.

Medreseler niçin kapatıldı ? Padişahların işine yaraayan taassubu yaşattığı için, halk hukûkuna üstün yer, demokrasiye üstün yer vermeyen; mütaassıb, hodkâm mütehakkim bir sınıf yetiştirdiği için, Müslümanlarla gayrı müslimler arasına haksız iddialarla tefrika, ihtilâf soktuğu için kapatıldı. Cumhuriyet ve halk hakimiyyeti kuran millet; ne kendine, ne hakimiyyetine, ne millî irâde ve idaresine hakkiyle kıymet vermeyen ve Din kisvesine bürünerek haksız muhalif his taşıyan mütaassıb yurtdaşların bu zihniyeti devam ettirmelerine müsaade edemezdi. Medreseler kapandı fakat medrese zihniyyetini taşıyanlar ve taassubda cehaletleri nisbetinde katmerleşenler memleketin içinde Din adamı diye kaldı Hayat ; cami'de başka telkine, cami' dışında başka telkine göre vasıflar aldı. Hayat zıd iki yola ayrıldı; daha doğrusu bu ayrılık milletde iki zümre yaşatmağa başladı.

Vakıa millî irâde hükümünü yürütüyor, milletin istediği yolda cemiyet yürüyor, amma Din telâkkisi ile hâyat telâkkisi birbirine uymuyarak ayrı yürüyor. Mütaassıblar münevver halkın vicdanen, aklen ve mantı-

ken kabul edeceği şeyleri söyleyemiyor ki Din telâkisi ile hayat telâkkîsi birleşsin. Bu ayrılıkta Din fikri halkda za'fa uğradı. Bu netice münevverlerde dinli, dinsiz diye yeniden ikiliğe yol açtı.

Müslüman Türkü, üniversite görmüş, kafası işlemiş fikir muhiti genişlemiş genç Türkü, kılışe ve esassız sözlerle doymak kolay olamazdı. Genç acıktı, bütün güzelliği ile Allahı ve Dini öğrenmek isteyen gencin önüne gazablı, kahredici bir Allah fikri ve yalnız cehenneme yol açan ve her şeyi günah saydıran ve insanları evinin içinde bile birbirinden ayıracak derecede ihtilâfa koyup ayıran bir Din fikri kondu.

Bu millet ne böyle telkinlerle rahatlyabilir ve aç rûhunu doyurabilir. Nede mütemadiyen aç, muhtac ve mustarip yaşayabilirdi.

Hayat ile beraber Allahın tekâmül kanunları yürüyordu. (Madam Peron'un hastalığına şifâ dilemek için mevlûd okutmak vesiylesi ile Müslüman cemaat toplayıp dua ettirmek) teşebbüsü hâdis oldu. Bu maksadla mevlûd okunur mu okunmaz mı keyfiyeti mesele oldu. Matbuata aksetti ve ciddî yazılarla mes'ele ta kökünden ele alındı ve ortaya kondu.

Bunda elbetde Allahın bir muradı var. Ortaya konan hakikatlerin kolayca görülmesi halk için bir kazançtır, İlk rahat bir nefes aldırarak kazançtır. Elbetde inşaallah bu hayırlı başlangıcın bir hayırlı sonu da vardır. Görelim mevlâ ne eyler. Ne eylerse güzel eyler. Allah milletimizi saadet ve huzûra erdiresin. Ve Allah ; Dinin bütün güzelliklerinin tadını bu mübarek millete tattırsın. Âmin.

Yeni yazım

[Ali Kemâlî Aksüd'ün ikinci yazısına cevabım]

Sayın Bay Ali Kemâlînin 23 ve 24 ve 25 Mart tarihli (Vakit) de çıkan ikinci yazısını okudum. Fakat neticede gördüm ki Bay Ali Kemâlî ikinci yazısında dahi birinci yazısında olduğu gibi davayı halledecek bir şey söyleyememiştir. Olduğu yerde dönüp dolaşıp yazıma cevap teşkil etmiyen yazılar yazmıştır. İlk yazım ve Kemâlînin ilk cevabına verdiğim karşılık yazım halâ cevapsızdır.

Çünkü :

İlk yazıma ; kendisinin ilk cevabı esasen cevap teşkil etmediği gibi ikinci yazısı da ikinci yazıma cevap verememektedir. Ma'zûr sayınsınlar artık bu vaziyette bir şey yazmağı lüzumlu görmüyorum. Sözlerim yazılarım hakkiyle karşılığını bulamazlarsa bana düşen ma'kul ve mantıkî hareket esas dava dışında lâkırıldılarla vakit geçirmek değil, mevzû'u lüzumsuz mütalâalarla dağıtıp rûhundan ayırmak, kıymetinden düşürmek değil, yolumda yürümektir,

Hep Allahın huzûrunda ve halk içinde konuştuk, yazıştık, hakkımızdaki hükmü verecek Allah ve İbâdullahdır. Allah cümleye hayırlı işler nasib buyursun. Âmîn. . . .

28 Mart 1952

Ömer Fevzi Mardin

KİTABIN FİHRİSTİ

Sayfa

- 3 — **Ön söz**
- 8 — **Madam Peron için okutulan mev-
lûtden doğan mes'ele**
- 9 — **Mes'ele hakkında gazete için not
edilen yazı**
- 19 — **Mevlûd**
- 29 — **Hidâyet ve dalalet**
- 37 — **Cennete kimler girer**
- 40 — **Müslümanlık**
- 48 — **Kurban mevzu'u**
- 50 — **Oruc hakkında**
- 56 — **Türlü taassub a'razı**
- 57 — **İrkda, Dinde faşizm**
- 62 — **Mezheb nazîliği ve faşistliği**
- 63 — **İntibah ve salah devresi**
- 64 — **Padişahın Şaha mektubu**
- 66 — **İranlı zabıtlere ne söylendi**
- 66 — **İrânın iç manzarası**
- 67 — **Şahın huzûrunda**
- 68 — **Sû-i kasd**
- 69 — **Karşılıklı faaliyyet**
- 69 — **İrânı harbe tazyik edenler**
- 70 — **Oltimatom**
- 70 — **İrânlılar Şah huzûrunda**
- 71 — **Osmanlı hudûdu emniyyetde**
- 71 — **Şi'îlerin şikâyeti**
- 73 — **Şi'î Sünnî meselesi**

- 74 — **Hülâsa**
- 81 — **Ali Kemâlî Aksüd'e cevap [Vakit gazetesinde]**
- 111 — **Hazreti Muhammed bahsi**
- 115 — **Mûsevî Mukaddes kitablarından örnekler**
- 127 — **İncîl-i şerifden örnekler**
- 139 — **Bir muhasebe ve güzel menkıbeler ve misaller**
- 148 — **İlâhî mükellefiyyetler**
- 149 — **Yeni bir yazıya [Ahmed Esad Benim'e] cevabım**
- 150 — **Beş vakit namaz hakkındaki Mi'râc hadîsi**
- 153 — **Birinci Hadîs hakkında tahlîl**
- 155 — **İlmî hakikatler**
- 157 — **Mi'rac ve beş vakit namaz hakkındaki ikinci hadîs**
- 162 — **İkinci hadîs'in neticesi ve tahlîl**
- 169 — **Yeni yazıya cevabım [sayın Sabih Alaçam'ın yazısına ve Fâzıl Güleç'in fikrine]**
- 171 — **Son söz**
[İnsaniyyet; Allaha götüren yoldur taassub değil !]
- 174 — **Mütaassıblar**
- 176 — **Mütaassıbların menfî faaliyeti**
- 177 — **Mütaassıblar nasıl yetişti ve taassub nasıl gelişti**
- 182 — **Yeni yazım**

Fi: 200 Kr.
A.T.